

รายงานผลการวิจัย

เรื่อง การวิจัยเพื่อการพัฒนาโครงข่ายการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จังหวัดชุมพร
และพื้นที่เชื่อมโยง

Research for Development of Nature Tourism Looping system in
Chumphon Province and Related Area.

ได้รับการจัดสรรงบประมาณวิจัย ประจำปี 2553
จำนวน 80,000 บาท

หัวหน้าโครงการ นายอำนาจ รักษาพล
ผู้ร่วมโครงการ นายชลดรงค์ ทองสง และ
นางสาวเบญจมาศ ณ ทองแก้ว

งานวิจัยเสร็จสิ้นสมบูรณ์
31 มีนาคม 2555

สารบัญ

	หน้า
สารบัญ	ก
สารบัญตาราง	ค
สารบัญภาพ	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
บทคัดย่อ	1
ABSTRACT	2
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา	3
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย	4
1.3 นิยามศัพท์	4
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	5
1.5 ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
1.7 แนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์	6
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	
2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	7
2.2 พื้นที่ศึกษา	25
2.3 กรอบแนวความคิดของการวิจัย	43
บทที่ 3 ระเบียบวิธีดำเนินการวิจัย	
3.1 ขอบเขตการศึกษา	44
3.2 ตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	44
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม	47
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	48
3.5 การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดชุมพร	48
บทที่ 4 ผลการวิจัยและอภิปรายผล	
4.1 ผลการศึกษาและสำรวจภาคสนาม	49
4.2 การวิเคราะห์ศักยภาพโครงข่ายการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จังหวัดชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยง	64

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.3 กรอบแนวคิดด้านการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก และการสื่อความหมายที่กลมกลืนกับสภาพแวดล้อมและ/หรือวัฒนธรรม ท้องถิ่นภายในจังหวัดชุมพรและแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงในจังหวัดใกล้เคียง	72
4.4 การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการด้านการพัฒนาการโครงการท่องเที่ยว จังหวัดชุมพร	77
บทที่ 5 สรุป และข้อเสนอแนะ	84
เอกสารอ้างอิง	88
ภาคผนวก	89
ภาคผนวก ก คู่มือการศึกษาและประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จังหวัดชุมพร	90
ภาคผนวก ข ภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติภายในจังหวัดชุมพรที่มีศักยภาพ ระดับสูง	102

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวในเขตท่องเที่ยวต่างๆ	18
2	ตัวอย่างทางเลือกของกิจกรรมนันทนาการที่สอดคล้องกับช่วงชั้น โอกาส ค่านันทนาการ	23
3	ดัชนีวัดศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติเพื่อบ่งชี้สถานภาพปัจจุบัน จำแนกตามประเภทแหล่งท่องเที่ยว	45
4	สรุปสถานภาพปัจจุบันจำแนกตามแหล่งท่องเที่ยวประเภทการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ ภายในจังหวัดชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยง	52
5	สรุปสถานภาพปัจจุบันจำแนกตามแหล่งท่องเที่ยวประเภทการท่องเที่ยว ธรรมชาติทั่วไป ภายในจังหวัดชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยง	60
6	สรุปสถานภาพปัจจุบันจำแนกตามแหล่งท่องเที่ยวประเภทการท่องเที่ยว เชิงผจญภัย ภายในจังหวัดชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยง	62

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	ความสัมพันธ์ของเป้าหมายหลัก 3 ประการของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	8
2	แบบจำลองแนวคิดพื้นฐานในการจัดการแหล่งนันทนาการแบบเน้นธรรมชาติ	11
3	แนวคิดช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ	17
4	ที่ตั้งแหล่งท่องเที่ยว และ โครงข่ายการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จังหวัดชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยง	42
5	กรอบแนวคิดของการวิจัย	43
6	การกระจายของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติภายในจังหวัดชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยง จำแนกตามสถานภาพปัจจุบัน	51
7	การกระจายของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติภายในจังหวัดชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยง จำแนกตามระดับศักยภาพ	63

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยเรื่อง การวิจัยเพื่อพัฒนาโครงข่ายการท่องเที่ยวทางธรรมชาติจังหวัดชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยง สำเร็จสมบูรณ์ด้วยความอนุเคราะห์ และกรุณาอย่างสูงจากเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชุมพร และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานชุมพร และขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่สำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตรที่ให้คำปรึกษาเรื่องต่างๆ รวมทั้งนักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยทุกท่านที่ร่วมทุกข์ ร่วมสุข ในการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติภายในจังหวัดชุมพร และแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงภายในจังหวัดใกล้เคียง

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า โครงการวิจัยชิ้นนี้จะนำไปสู่การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวแบบวงรอบ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยว และสามารถประกอบกิจกรรมได้หลากหลายขึ้น รวมทั้งเป็นการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดชุมพร และการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับท้องถิ่นให้มีการจ้างงาน สร้างรายได้ และส่งเสริมการจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นอย่างเป็นระบบครบวงจร

อำนาจ รักษาพล

หัวหน้าโครงการ

การวิจัยเพื่อการพัฒนาโครงข่ายการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จังหวัดชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยง

Research for Development of Nature Tourism Looping system in Chumphon Province
and Related Area.

อำนาจ รักษาพล, ชลดรรงค์ ทองสง และเบญจมาศ ณ ทองแก้ว
Amnat Raksapon, Chondarong Tongsong and Benjamat na Tonggeaw

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ - ชุมพร
อำเภอละแม จังหวัดชุมพร

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์และประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยการจำแนกแหล่งท่องเที่ยวตามหลักเกณฑ์ช่วงชั้นโอกาสทางด้านนันทนาการ และประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว พร้อมจัดลำดับความสำคัญ เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาโครงข่ายการท่องเที่ยวทางธรรมชาติจังหวัดชุมพร ซึ่งจากผลการศึกษา พบว่า แหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด จำนวน 82 แห่ง ส่วนใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติทั่วไป 67 แห่ง โดยศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพลิน (ชุมพรคาบาน่า รีสอร์ท) มีศักยภาพสูงสุด คือ มีค่าคะแนนเท่ากับ 2.80 รองลงมา คือ เส้นทางศึกษาธรรมชาติป่าชายเลน (อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะชุมพร) และโครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ตามพระราชดำริ ค่าคะแนนเท่ากับ 2.67 และศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านกำนันเควีร์ และอุทยานแห่งชาติแหลมสน ค่าคะแนนเท่ากับ 2.60 ตามลำดับ ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่มีสถานภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำนวน 12 แห่ง โดยเกาะพิทักษ์ และชุมชนบ้านคลองเรือ มีศักยภาพสูงสุด ค่าคะแนนเท่ากับ 2.78 รองลงมา คือ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อชุมชนคนอยู่กับป่า (หน่วยอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำพะโต๊ะ) มีค่าคะแนนเท่ากับ 2.72 และ ชุมชนบ้านปากคลอง มีค่าคะแนนเท่ากับ 2.28 ตามลำดับ ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่มีสถานภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงผจญภัย จำนวน 3 แห่ง โดยถ้ำธารลอดใหญ่ และน้ำตกคลองเพรา มีศักยภาพสูงสุด ค่าคะแนนเท่ากับ 2.13 รองลงมาคือ น้ำตกเหนือเหว ค่าคะแนนเท่ากับ 1.47 ตามลำดับ

โดยแนวคิดในการพัฒนาโครงข่ายการท่องเที่ยวทางธรรมชาติจังหวัดชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยง กำหนดให้อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว และเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีความเป็นเอกลักษณ์และดึงดูดใจแตกต่างกันภายในจังหวัดชุมพร และแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงในจังหวัดใกล้เคียง ได้แก่ เส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลภายในอำเภอเมือง เส้นทางท่องเที่ยวทางธรรมชาติเลียบริมชายฝั่งทะเล และเส้นทางท่องเที่ยวจากภูผาสู่หอนาฬิกา

ABSTRACT

The objectives of this study were to evaluate of nature tourism site potential by recreation opportunity spectrum (ROS) and tourism site potential assessment method, and to study nature tourism looping system development guideline at Chumphon province. The study result revealed that there were to tally 82 tourism sites. Regarding to the tourism type in natural setting of Chumphon province, the suitable sites for general nature tourism (NT) are mostly found totaling of 67 site, the highest potential tourism site included Plearn centre at Chumphon cabana resort with the score of 2.80. The next highest were mangrove nature trail at Mu Ko Chumphon national park ,The Kaem Ling Nongyai Project or Monkey cheek Project (Chumphon) Under The Royal Patronage of HM The King, Sufficiency economy centre at Bann Kumnun Kuate, Lam Son national park with the potential scores of 2.67 and 2.60 respectively. The 12 ecotourism (ET) sites, the highest potential tourism site included Phithak island and Khong Rua willage with the potential scores of 2.78 , the next highest were sufficiency economy learning centre at Pa Toh watershed management and Paaklong willage with the potential scores of 2.72 and 2.28 respectively. And 3 site of adventure tourism (AT) were Lord-Yai cave , Klong Plao waterfall and Nua-Haew waterfall with the potential scores of 2.13 and 1.47 respectively.

The concept of nature tourism looping system is strategically placed Muang district as a main tourism center with 3 loops connecting attractive and unique tourism site as following : The marine ecotourism loop, the ecotourism coastal route, and the ecotourism from mountain to the sea loop.

คำสำคัญ :

โครงการจัดการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	: Nature Tourism Looping system
จังหวัดชุมพร	: Chumphon Province
พื้นที่เชื่อมโยง	: Related Area

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญ และที่มาของปัญหา

จังหวัดชุมพรเป็นจังหวัดที่มีทรัพยากรเอื้อต่อการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว และได้ชื่อว่าเป็นประตูสู่ภาคใต้ ซึ่งจากสถิตินักท่องเที่ยวปี พ.ศ. 2546-2550 มีนักท่องเที่ยวไปเยือนจังหวัดชุมพรเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จาก 451,687 คน ในปี 2546 เพิ่มขึ้นเป็น 482,715 คน ในปี 2549 โดยเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.01 จากปี 2548 (www.tat.or.th/stat) ยังเป็นจังหวัดที่สามารถเดินทางเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญอื่นทั้งสองฝั่งทะเล อันได้แก่ ชายฝั่งทะเลอ่าวไทยและชายฝั่งทะเลอันดามัน และด้วยทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นและหลากหลาย ทั้งทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และวัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชีวิตที่บ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของคนปักษ์ใต้ ทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถเชื่อมโยงกันได้ทั้งกิจกรรมทางบกและทางทะเล ตลอดจนยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบน ประกอบด้วย จังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี และระนอง ซึ่งต้องการให้กลุ่มจังหวัดดังกล่าวเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในภูมิภาค โดยการสร้างความโดดเด่นด้านภาพลักษณ์และการกำหนดตำแหน่งการแข่งขันทางการท่องเที่ยว การฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเดิมให้มีความน่าสนใจเพิ่มมากขึ้น การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่และสร้างโปรแกรมการท่องเที่ยว เพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการให้บริการ และพัฒนาขีดความสามารถ ในการแข่งขันกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ที่มีชื่อเสียงในอนาค

ดังนั้นเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวทางธรรมชาติภายในจังหวัดชุมพรให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบน จึงควรพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวในลักษณะ โครงข่ายการท่องเที่ยว ภายในจังหวัดชุมพร และแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงในจังหวัดใกล้เคียง ซึ่งเป็นแนวคิดการพัฒนาระบบเส้นทางท่องเที่ยวแบบวงรอบ (looping system) โดยไม่คำนึงถึงเฉพาะจุดท่องเที่ยวจุดใดจุดหนึ่ง แต่มุ่งพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเป็นกลุ่ม เพื่อสร้างแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยว และสามารถประกอบกิจกรรมได้หลากหลายขึ้น รวมทั้งเป็นการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดชุมพร และการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับท้องถิ่นให้มีการจ้างงานสร้างรายได้ และส่งเสริมการจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นอย่างเป็นระบบครบวงจร

การศึกษาวិชาดครั้งนี้ เป็นการสำรวจและรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน ตำแหน่งที่ตั้งและโครงข่ายการคมนาคมของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เพื่อทำการวิเคราะห์ และประเมินศักยภาพ โอกาสและข้อจำกัด พร้อมจัดลำดับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าว ในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวทางธรรมชาติแบบวงรอบที่สะท้อนถึงศักยภาพและข้อจำกัดของแหล่งท่องเที่ยว ตลาดการท่องเที่ยวและความเป็นไปได้ในการพัฒนา และเพื่อเสนอกรอบแนวคิด (Conceptual) ด้านการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน ตั้งอำนวยการความสะดวก และการสื่อความหมายที่กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม และ/หรือวัฒนธรรมท้องถิ่น ให้กับหน่วยงานทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้องรับทราบ และร่วมกันพัฒนามาตรฐาน

การให้บริการ และพัฒนาขีดความสามารถ ในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวทางธรรมชาติภายในจังหวัด ชุมพร และแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงในจังหวัดใกล้เคียง สู่ระดับสากล ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อสำรวจและรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน ตำแหน่งที่ตั้งและ โครงข่ายการคมนาคมของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ภายในจังหวัดชุมพร และแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงในจังหวัดใกล้เคียง
2. เพื่อวิเคราะห์ และประเมินศักยภาพ โอกาสและข้อจำกัด พร้อมจัดลำดับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวทางธรรมชาติแบบวงรอบภายในจังหวัดชุมพร และแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงในจังหวัดใกล้เคียง
3. เพื่อเสนอกรอบแนวคิดด้านการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก และการสื่อความหมายที่กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม และ/หรือวัฒนธรรมท้องถิ่น ภายในจังหวัดชุมพร และแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงในจังหวัดใกล้เคียง

1.3 นิยามศัพท์

โครงข่ายการท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวแบบวงรอบ หรือไม่ซ้ำเส้นทางเดิม โดยอาจเชื่อมต่อการเดินทางด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การนั่งรถยนต์ เชื่อมต่อด้วยการเดิน ขี่จักรยาน หรือล่องแพ เป็นต้น ตามความเหมาะสมของทรัพยากรท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อม การท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกคุ้มค่าต่อการเดินทางนั้นๆ ยังเกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชนต่างๆ ในเส้นทางท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

การท่องเที่ยวธรรมชาติทั่วไป หมายถึง การท่องเที่ยวที่อาศัยธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ สัตว์ป่า ลำน้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง และภูมิทัศน์ธรรมชาติ เป็นองค์ประกอบหลักในการประกอบกิจกรรมท่องเที่ยว ที่ไม่จำเป็นต้องอาศัยอาคารหรือสิ่งปลูกสร้าง ทั้งนี้ การท่องเที่ยวทุกประเภทภายใต้การท่องเที่ยวทางธรรมชาติต้องอาศัยฐานทรัพยากรธรรมชาติเป็นองค์ประกอบสำคัญในการประกอบกิจกรรม

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติ ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น หรือแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศธรรมชาติ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างยั่งยืน เพื่อมุ่งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย หมายถึง การท่องเที่ยวรูปแบบพิเศษที่เปิด โอกาสให้นักท่องเที่ยวกลุ่มเฉพาะได้เข้าร่วมกิจกรรมที่มีลักษณะท้าทายหรือตื่นเต้นเป็นพิเศษ หรือให้ความหวาดเสียว และทักษะเฉพาะ ซึ่ง แรงจูงใจสำคัญของการท่องเที่ยวแบบนี้ คือ โอกาสที่จะได้ตื่นเต้น และผจญภัย ในธรรมชาติ

พื้นที่เชื่อมโยง หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงในจังหวัดใกล้เคียง ประกอบด้วย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สุราษฎร์ธานี และจังหวัดระนอง ซึ่งจังหวัดชุมพรเป็นศูนย์กลางการเดินทางท่องเที่ยว โดย

ที่เชื่อมโยงการเดินทางด้วยเส้นทางคมนาคมสายหลักหรือสายรอง หรือกิจกรรมการท่องเที่ยวมีความเชื่อมโยงและสัมพันธ์กัน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ การสำรวจและประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดชุมพร และแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงในจังหวัดใกล้เคียง ประกอบด้วย จังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดระนอง ทั้งแหล่งท่องเที่ยวที่มีการพัฒนาอยู่แล้ว แหล่งท่องเที่ยวที่เพิ่งได้รับการพัฒนา และแหล่งท่องเที่ยวที่มีทรัพยากรธรรมชาติดั้งเดิม ไม่มีการพัฒนา หรือเปลี่ยนแปลงสภาพธรรมชาติ แต่มีศักยภาพและมีโอกาสในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อบ่งชี้สถานภาพปัจจุบันและศักยภาพในอนาคต พร้อมลำดับความสำคัญ/คุณค่าเชิงการท่องเที่ยว เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวแบบวงรอบ

1.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา คือ การสำรวจและประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวตามหลักเกณฑ์ของ Recreation Opportunity Spectrum (ROS) และแบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว (Evaluation of Nature-based Tourism Site Potential, ENTSP) (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2549) เพื่อการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวแบบวงรอบ (looping system) ภายในจังหวัดชุมพร และแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงในจังหวัดใกล้เคียง เป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยไม่คำนึงถึงเฉพาะจุดท่องเที่ยวจุดใดจุดหนึ่ง แต่มุ่งพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเป็นกลุ่ม เพื่อสร้างแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวและสามารถประกอบกิจกรรมได้หลากหลายขึ้น และให้หน่วยงานทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนามาตรฐานการให้บริการ และพัฒนาขีดความสามารถด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดชุมพร ให้สามารถแข่งขันกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงอื่นๆ ได้

1.4.3 ขอบเขตด้านเวลา ทำการศึกษาระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2552 ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2553

1.5 ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ

1. ข้อมูลพื้นฐาน ตำแหน่งที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ภายในจังหวัดชุมพร และแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงในจังหวัดใกล้เคียงตามโครงข่ายการคมนาคมสายหลัก
2. ระดับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โอกาสและข้อจำกัด พร้อมจัดลำดับความสำคัญ ในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวทางธรรมชาติแบบวงรอบภายในจังหวัดชุมพร และแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงในจังหวัดใกล้เคียง
3. แนวทางการพัฒนาโครงข่ายการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ภายในจังหวัดชุมพร และแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงในจังหวัดใกล้เคียง

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพิ่มประสิทธิภาพและพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันด้านตลาดการท่องเที่ยว ซึ่งแนวคิดการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวแบบระบบเส้นทางวงรอบ (looping system) เป็นการพัฒนาที่ไม่คำนึงถึงเฉพาะจุดท่องเที่ยวจุดใดจุดหนึ่ง แต่มุ่งพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเป็นกลุ่ม เพื่อสร้างแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวและสามารถประกอบกิจกรรมได้หลากหลายขึ้น
2. เป็นองค์ความรู้ในการวิจัยต่อไป จากการสำรวจและรวบรวมข้อมูลพื้นฐานทรัพยากรการท่องเที่ยว ตำแหน่งที่ตั้งและโครงข่ายการคมนาคม ภายในจังหวัดชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยง ซึ่งในอนาคตสามารถต่อขยายงานวิจัยจากผลการดำเนินงานโครงการฯ
3. ประโยชน์ต่อประชากรกลุ่มเป้าหมาย โดยการบูรณาการความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ของผู้ร่วมวิจัย และถ่ายทอดสู่ประชาชนท้องถิ่น รวมทั้งหน่วยงานทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันพัฒนามาตรฐานการให้บริการ และพัฒนาขีดความสามารถ ในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวทางธรรมชาติภายในจังหวัดชุมพร และแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงในจังหวัดใกล้เคียง

1.7 แนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

โดยมหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร เป็นหน่วยงานประสานหลัก ในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน พร้อมการจัดทำเอกสารและนิทรรศการ เผยแพร่ผลการศึกษาวิจัย โค้ชระบุข้อมูลพื้นฐาน ตำแหน่งที่ตั้ง หรือจุดท่องเที่ยวภายในโครงข่ายการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จังหวัดชุมพร และแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยง ที่สะท้อนถึงศักยภาพและข้อจำกัดของแหล่งท่องเที่ยว ตลาดการท่องเที่ยวและความเป็นไปได้ในการพัฒนาโครงข่ายการท่องเที่ยวดังกล่าว เพื่อผลักดันให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม

บทที่ 2

การท่องเที่ยวธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.1 แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 แนวคิด หลักการ และเป้าหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หรือ Sustainable Tourism จัดว่าเป็นแนวคิดการพัฒนาและการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่ค่อนข้างใหม่ของโลกยุคปัจจุบัน แต่เริ่มเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศสูงขึ้น สาเหตุหลักเนื่องมาจากรายงานของ World Commission on Environment and Development หรือเรียกโดยย่อว่า Brundtland Report on Our Common Future เมื่อปี 1987 ซึ่งระบุว่า สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติของโลกมีค่อนข้างจำกัด ดังนั้น มนุษย์จำเป็นต้องใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างชาญฉลาด ป้องกันไม่ให้เกิดการสูญเสียหรือก่อให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุด เพื่อให้การใช้ประโยชน์อย่างยาวนาน ไม่เฉพาะสำหรับประชาชนในขณะนี้ แต่รวมถึงลูกหลานในอนาคตด้วยเช่นกัน (WCED, 1988)

นอกจากนี้การประชุมระดับโลกขององค์การสหประชาชาติ (United Nation Conference on Environment and Development) ที่กรุงริโอเดอจาเนโร ประเทศบราซิล เมื่อปี ค.ศ. 1992 ได้นำรายงาน Brundtland Report มาจัดทำโปรแกรมและข้อกำหนดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ และการพัฒนาของประชาคมโลก ซึ่งผลลัพธ์สำคัญอย่างหนึ่งที่ได้คือ แผนปฏิบัติการที่ 21 หรือ UN Agenda 21 เพื่อให้ประเทศต่าง ๆ ใช้เป็นกรอบในการปฏิบัติสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) ซึ่งรวมถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวด้วย

ดังนั้น การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจึงกลายเป็นแนวคิดสากล ที่ได้รับการยอมรับจากทุกประเทศ องค์การสหประชาชาติ องค์การสากลที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ และองค์การด้านการท่องเที่ยวระดับโลก และระดับภูมิภาคต่าง ๆ ทั้งนี้ องค์การการท่องเที่ยวโลก หรือ World Tourism Organization ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนว่าเป็น “การท่องเที่ยวที่สนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว โดยเน้นการจัดการทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สามารถรักษาความมั่นคงของระบบนิเวศ รวมทั้งวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของท้องถิ่น เพื่อเอื้อให้สามารถใช้ประโยชน์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต” (WTO, 1997)

องค์การการท่องเที่ยวโลก ยังได้กำหนดกรอบหลักการในการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ 7 ประการ ดังนี้ (WTO, 1997)

- 1) การพัฒนาและบริหารจัดการต้องอยู่ภายใต้ขีดความสามารถในการรองรับได้ (carrying capacity) ทั้งทางกายภาพ ชีวภาพ และสังคม/วัฒนธรรม ซึ่งเป็นทรัพยากรฐาน และถ้าจำเป็น ก็จะต้องมีการฟื้นฟูหรือทดแทน รวมทั้งควบคุมระบบของธรรมชาติ ให้สามารถผลิตและให้บริการต่าง ๆ ได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

- 2) ต้องตระหนักถึงความต้องการของชุมชนท้องถิ่น เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมและกระจายประโยชน์สู่ท้องถิ่นอย่างเป็นธรรม (local needs/ participation/ benefit)
- 3) กิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว หรือนันทนาการที่จัดขึ้น ต้องเน้นการให้ประสบการณ์ที่มีคุณค่าต่อผู้มาเยือน (quality experience)
- 4) ให้ผู้มาเยือน หรือนักท่องเที่ยว ได้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับพื้นที่ ทรัพยากร และวิถีชีวิตของคนท้องถิ่น (learning and understanding)
- 5) เน้นการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกที่สะท้อน หรือกลมกลืนกับธรรมชาติ หรือสถาปัตยกรรมท้องถิ่น และพยายามใช้วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น (nature and local architecture)
- 6) ผสมผสานการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนสู่แผนการพัฒนาระดับท้องถิ่น ภูมิภาคและระดับประเทศ (integrated development)
- 7) พัฒนารฐานข้อมูลเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการติดตามตรวจสอบและตัดสินใจ (data-base)

หลักการของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนดังที่กล่าวข้างต้น มุ่งให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาและบริหารจัดการ 3 ประการ คือ

- คุณภาพและความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม
- คุณภาพของประสบการณ์การท่องเที่ยว และ
- การมีส่วนร่วมและคุณภาพชีวิตของประชาชนท้องถิ่น

โดยสามารถเขียนเป็นภาพความสัมพันธ์ของเป้าหมายดังกล่าว เพื่อความเข้าใจดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ของเป้าหมายหลัก 3 ประการของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน
ที่มา : WTO (1997)

จากภาพ จะเห็นว่าสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและ/หรือสังคมวัฒนธรรม ซึ่งเป็นทรัพยากรฐานของการพัฒนาและการให้บริการ หากได้รับการดูแลรักษาและจัดการให้มีคุณภาพและคงไว้ได้อย่างต่อเนื่องก็จะสามารถเอื้อให้ผู้มาเยือนได้รับประสบการณ์ที่มีคุณภาพหรือมีคุณค่าตามที่คาดหวังไว้และที่สำคัญจะ

เป็นถึงสิ่งคู่ให้มันักท่องเที่ยวทั้งหน้าใหม่และหน้าเก่ามาเยือนแหล่งท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ ทำให้เจ้าของแหล่งท่องเที่ยวและ/หรือชุมชนท้องถิ่นได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม สามารถได้ผลตอบแทนหรือยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นตามไปด้วย แต่การที่สิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรท่องเที่ยวจะมีคุณภาพและยั่งยืนได้ เจ้าของแหล่งท่องเที่ยวและ/หรือชุมชนท้องถิ่น จะต้องมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาและจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างดี รวมทั้งมีการจัดการผลิตภัณฑ์ (กิจกรรม) และการบริการให้ได้คุณภาพมาตรฐาน และสอดคล้องกับความคาดหวังหรือความต้องการของผู้มาเยือน โดยมีเงื่อนไขว่าปริมาณของผู้มาเยือนและความต้องการจะต้องไม่เกินขีดความสามารถรองรับได้ของสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรท่องเที่ยว (ครรรชนี, 2546)

โดยสรุป การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน คือ การท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมจัดการและวางแผนการท่องเที่ยว โดยเน้นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้สามารถรักษาความมั่นคงของระบบนิเวศ ตลอดจนวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน ทั้งในปัจจุบันและอนาคต (อำนาจ, 2549) ซึ่งเป็นแนวคิดและหลักการการพัฒนาการท่องเที่ยวที่นานาประเทศเริ่มนำไปประยุกต์ในการวางแผนและการพัฒนาการท่องเที่ยวมากขึ้น เพราะเป้าหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ได้แก่ คุณภาพและความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม คุณภาพของประสบการณ์การท่องเที่ยว และคุณภาพชีวิตของประชาชนท้องถิ่น มีความสอดคล้องกับปัญหาหรือประเด็นปัญหาที่แต่ละประเทศประสบอยู่ในปัจจุบัน โดยแนวคิดและหลักการดังกล่าว สามารถนำไปประยุกต์กับการท่องเที่ยวรูปแบบต่าง ๆ ได้ (ครรรชนี, 2546)

2.1.2 แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการแหล่งนันทนาการแบบเน้นธรรมชาติ

“นันทนาการ” หรือ recreation แปลว่า ทำให้สดชื่น มาจากคำว่า create แปลว่า การสร้างหรือทำให้เกิดขึ้น บวกกับ re แปลว่า เพิ่มหรือใหม่ จึงรวมเป็น recreate เมื่อเป็นคำนามก็กลายเป็น recreation หมายถึง การสร้างใหม่หรือทำให้เกิดขึ้นใหม่ ซึ่งแต่เดิมใช้คำว่า “นันทนาการ” ต่อมาจึงเปลี่ยนมาใช้คำว่า “นันทนาการ” แทน ตั้งแต่ พ.ศ. 2519 (คณิต, 2534) ดังนั้นจึงมีความหมายรวมถึงการกระทำใด ๆ ที่มีผลต่อความสดชื่นแจ่มใสของสุขภาพร่างกายหรือจิตใจ นอกจากนั้น “นันทนาการ” เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดผลดีต่อร่างกาย จิตใจ หรืออารมณ์ต่อผู้เข้าร่วมกิจกรรมโดยตรง เป็นกิจกรรมที่กระทำด้วยความสมัครใจในเวลาว่าง เป็นที่ยอมรับของสังคม ไม่ใช่อับอายหรือผิดศีลธรรม อีกทั้งกิจกรรมที่กระทำนั้นต้องไม่ขัดถือเป็นงานอาชีพ ซึ่งมีความสอดคล้องกับความหมายของคำว่า การท่องเที่ยว อันหมายถึง การเดินทางเพื่อความเพลิดเพลิน และพักผ่อนหย่อนใจ ภายใต้งบประมาณ 3 ประการ (ผลองศรี, 2544) คือ 1) เดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว 2) เดินทางด้วยความสมัครใจ 3) เดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ได้ แต่ไม่ใช่เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้

สุรเชษฐ์ (2535) ยังแบ่งนันทนาการออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) นันทนาการชุมชน (community recreation) หมายถึง กิจกรรมที่กระทำในเขตชุมชนที่บุคคลนั้นอาศัยอยู่ การไปงานสังสรรค์ ชมภาพยนตร์ ฟังดนตรีหรือเดินเล่น เป็นต้น 2) นันทนาการกลางแจ้ง (outdoor recreation)

หมายถึง กิจกรรมที่กระทำโดยไม่จำเป็นต้องใช้อาคารหรือสิ่งก่อสร้างแต่จะอาศัยทรัพยากรธรรมชาติอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างหรือสภาพแวดล้อมธรรมชาติเป็นพื้นฐานในการดำเนินกิจกรรม การกระทำกิจกรรมกลางแจ้ง มักต้องมีการวางแผนเตรียมตัวและมีการเดินทาง มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนาความพึงพอใจที่มีต่อธรรมชาติ เปิดโอกาสให้มีการเปลี่ยนแปลงและพักผ่อน พัฒนาความแข็งแรงของร่างกายและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนและสังคม เช่นการตั้งแคมป์พักแรม บันทึกภาพหรือเสียงธรรมชาติ ปิกนิก ตกปลา ดำน้ำ เดินป่าหรือปีนเขา เป็นต้น

การประกอบกิจกรรมนันทนาการทั้งในรูปแบบของกิจกรรมนันทนาการชุมชนและกิจกรรมนันทนาการกลางแจ้งจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรเป็นพื้นฐานในการประกอบกิจกรรม ทรัพยากรต่าง ๆ ที่รองรับกิจกรรมเหล่านั้นเรียกว่า ทรัพยากรนันทนาการ (recreation resources) ซึ่งหมายถึง สิ่งใดก็ตามที่เป็นผลผลิตของมนุษย์และเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติที่มีคุณค่า สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ชีวิตและสังคมได้ เพื่อสร้างความพึงพอใจและความสุขในรูปแบบของนันทนาการ ได้แก่ สนามเด็กเล่น สวนสาธารณะ สวนสนุก สวนสัตว์ ที่โล่งแจ้ง อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า เกาะแก่งชายหาด แหล่งน้ำ สถานที่พักผ่อนและพัฒนาโดยเอกชน วัด โบราณสถาน หรือพิพิธภัณฑสถาน เป็นต้น นอกจากนี้ ธรรมณี (2542) กล่าวว่า ในประเทศไทยมักประกอบกิจกรรมนันทนาการกลางแจ้งในพื้นที่อุทยานแห่งชาติและวนอุทยานต่าง ๆ

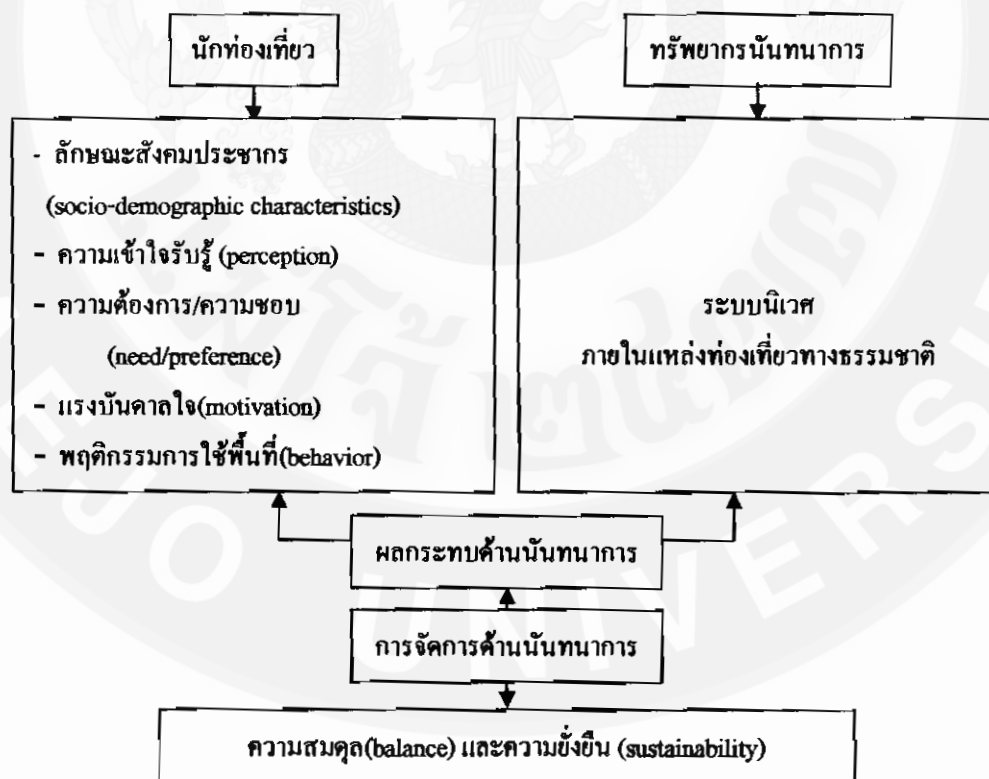
สุนย์วิชัยป้าไม้ (2538) กล่าวว่า นักท่องเที่ยวที่มาเยือนอุทยานแห่งชาติสามารถประกอบกิจกรรมได้หลายรูปแบบทั้งกิจกรรมประเภทการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ได้แก่ การดูนก (bird watching) ดูสัตว์ (wildlife viewing) เดินป่า (hiking) ศึกษาธรรมชาติ (nature education) บันทึกภาพธรรมชาติ บันทึกเทปวิดีโอและเทปเสียงธรรมชาติ (nature photography, video taping and sound of nature audio taping) ล่องเรือ (boat sightseeing) เล่นเรือใบ (sail boating) พายเรือแคนู (canoeing) ดำน้ำตื้น (snorkel or skin diving) ดำน้ำลึก (scuba diving) ศึกษาท้องฟ้าและดาราศาสตร์ (sky interpretation) เป็นต้น กิจกรรมประเภทชื่นชมธรรมชาติ (appreciative recreational activities) ได้แก่ การชมทัศนียภาพในบรรยากาศที่สงบสงบ (relaxing) การประกอบอาหารรับประทานอาหาร (picnicking) การพักแรมด้วยเต็นท์ (tent camping) เป็นต้น และกิจกรรมประเภทผจญภัย (adventurous recreational activities) ได้แก่ การล่องแก่ง (water rafting) วินเซิร์ฟ (wind surfing) เล่นเครื่องร่อนขนาดเล็ก (hang glider) การปีนผา (rock climbing) และกิจกรรมจักรยานเสือภูเขา (mountain biking)

โดยสรุป กิจกรรมนันทนาการหรือกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เป็นกิจกรรมที่กระทำด้วยความสมัครใจในเวลาว่าง และเป็นกิจกรรมที่ยอมรับของสังคม และมักต้องมีการวางแผนเตรียมตัวก่อนมีการประกอบกิจกรรม ทั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อความเพลิดเพลิน และพักผ่อนหย่อนใจ โดยอาศัยฐานทรัพยากรธรรมชาติเป็นหลัก สำหรับการประกอบกิจกรรม

สุนย์วิชัยป้าไม้ (2538) กล่าวว่า นักท่องเที่ยวที่มาเยือนอุทยานแห่งชาติสามารถประกอบกิจกรรมได้หลายรูปแบบทั้งกิจกรรมประเภทการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ได้แก่ การดูนก (bird watching) ดูสัตว์ (wildlife viewing) เดินป่า (hiking) ศึกษาธรรมชาติ (nature education) บันทึกภาพ

ธรรมชาติ บันทึกเทปวิดีโอและเทปเสียงธรรมชาติ (nature photography, video taping and sound of nature audio taping) ต่องเรือ (boat sightseeing) แล่นเรือใบ (sail boating) พายเรือแคนู (canoeing) ดำน้ำตื้น (snorkel or skin diving) ดำน้ำลึก (scuba diving) ศึกษาท้องฟ้าและดาราศาสตร์ (sky interpretation) เป็นต้น กิจกรรมประเภทชื่นชมธรรมชาติ (appreciative recreational activities) ได้แก่ การชมทัศนียภาพในบรรยากาศที่เงียบสงบ (relaxing) การประกอบอาหารรับประทานอาหาร (picnicking) การพักแรมด้วยเต็นท์ (tent camping) เป็นต้น และกิจกรรมประเภทตื่นเต้นผจญภัย (adventurous recreational activities) ได้แก่ การล่องแก่ง (water rafting) วินเซิร์ฟ (wind surfing) เล่นเครื่องร่อนขนาดเล็ก (hang glider) การปีนผา (rock climbing) และกิจกรรมจักรยานเสือภูเขา (mountain biking)

ศุรเชษฐ์ (2535) กล่าวว่า ประเด็นสำคัญในการจัดการแหล่งนันทนาการแบบเน้นธรรมชาติ ควรต้องพิจารณาถึงการอำนวยความสะดวกและการให้บริการเพื่อเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่เหมาะสมจากการประกอบกิจกรรมและการสงวนรักษาไว้ซึ่งสภาพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่และสามารถอำนวยความสะดวกให้แก่สาธารณชนได้ตลอดไป จะเห็นได้ว่าแนวความคิดดังกล่าวเป็นความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ประโยชน์ กับทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่ง ครรชนี (2542) ได้อธิบายถึงแนวความคิดนี้ในลักษณะของแบบจำลอง ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แบบจำลองแนวความคิดพื้นฐานในการจัดการแหล่งนันทนาการแบบเน้นธรรมชาติ

ดัดแปลงจาก : ครรชนี (2542)

จากแบบจำลองข้างต้นจะเห็นว่า การมาเยือนแหล่งนันทนาการของนักท่องเที่ยว ซึ่งมีความชอบแตกต่างกัน ทั้งในเรื่องลักษณะทางสังคมประชากร ความเข้าใจรับรู้ ความต้องการหรือความชอบ แรงบันดาลใจ รวมถึงพฤติกรรมในการใช้พื้นที่เพื่อประกอบกิจกรรมประเภทต่าง ๆ ข้อมส่งผลกระทบต่อ

ทรัพยากรนันทนาการ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศ การจัดการด้านนันทนาการทั้งในส่วนของการจัดการนักท่องเที่ยว และการจัดการพื้นที่ จึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อลด ป้องกัน และ ควบคุมผลกระทบจากการใช้พื้นที่ของนักท่องเที่ยว เป็นผลให้ระบบนิเวศยังคงความสมดุลและความยั่งยืน สามารถอำนวยประโยชน์แก่สาธารณชนได้ตลอดไป

2.1.3 หลักการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน

การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเป็นแนวคิดสากล ที่ได้รับการยอมรับจากทุกประเทศ ทั้งองค์การสหประชาชาติ องค์การสากลที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ และองค์การด้านการท่องเที่ยวระดับโลก และระดับภูมิภาคต่าง ๆ ทั้งนี้องค์การการท่องเที่ยวโลก หรือ World Tourism Organization ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนว่าเป็น “การท่องเที่ยวที่สนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว โดยเน้นการจัดการทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สามารถรักษาความมั่นคงของระบบนิเวศ รวมทั้งวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของท้องถิ่น เพื่อเอื้อให้สามารถใช้ประโยชน์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต” (WTO, 1997) ทั้งนี้หลักการของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนดังที่กล่าวข้างต้น มุ่งให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาและบริหารจัดการ 3 ประการ คือ 1) คุณภาพและความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม 2) คุณภาพของประสบการณ์การท่องเที่ยว และ 3) การมีส่วนร่วมและคุณภาพชีวิตของประชาชนท้องถิ่น

ดังนั้นจะเห็นว่าสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและ/หรือสังคมวัฒนธรรม ซึ่งเป็นทรัพยากรฐานของการพัฒนาและการให้บริการ หากได้รับการดูแลรักษาและจัดการให้มีคุณภาพและคงไว้ได้อย่างต่อเนื่อง ก็จะสามารถเอื้อให้ผู้มาเยือนได้รับประสบการณ์ที่มีคุณภาพหรือมีคุณค่าตามที่คาดหวังไว้และที่สำคัญจะเป็นสิ่งดึงดูดให้มีนักท่องเที่ยวทั้งหน้าใหม่และหน้าเก่ามาเยือนแหล่งท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ ทำให้เจ้าของแหล่งท่องเที่ยวและ/หรือชุมชนท้องถิ่นได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม สามารถได้ผลตอบแทนหรือยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นตามไปด้วย แต่การที่สิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรท่องเที่ยวจะมีคุณภาพและยั่งยืนได้ เจ้าของแหล่งท่องเที่ยวและ/หรือชุมชนท้องถิ่น จะต้องมีพันธะในการดูแลรักษาและจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างดี รวมทั้งมีการจัดการผลิตภัณฑ์ (กิจกรรม) และการบริการให้ได้คุณภาพมาตรฐาน และสอดคล้องกับความคาดหวังหรือความต้องการของผู้มาเยือน โดยมีเงื่อนไขว่าปริมาณของผู้มาเยือน และความต้องการจะต้องไม่เกินขีดความสามารถรองรับได้ของสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรท่องเที่ยว (ครุฑานี, 2546)

โดยสรุป การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นแนวคิดและหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ถูกนำไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนและการพัฒนาการท่องเที่ยวทุกรูปแบบ เนื่องจากเป้าหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เน้นการพัฒนาด้านคุณภาพและความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม คุณภาพของประสบการณ์การท่องเที่ยว และคุณภาพชีวิตของประชาชนท้องถิ่น

จากแนวคิด หลักการและเป้าหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน จึงให้เห็นว่า การพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ที่จะนำไปสู่ความยั่งยืนทั้งในด้านสิ่งแวดล้อม สังคม

วัฒนธรรม และเศรษฐกิจของแหล่งท่องเที่ยวและบริเวณโดยรอบ มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ ไม่ว่าจะแหล่งท่องเที่ยวที่ชนนั้น จะพัฒนาและบริหารจัดการให้เป็นการท่องเที่ยวในรูปแบบใดก็ตาม ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว การพัฒนาและบริหารจัดการ การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน จะต้องพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ โดยระบบการท่องเที่ยวจะมีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 4 ด้านหลัก (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2549 และ จิตศักดิ์, 2545) ดังนี้

- แหล่งท่องเที่ยวและทรัพยากรท่องเที่ยว
- สิ่งอำนวยความสะดวก การบริการ และการสื่อ
- การจัดการผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และ
- การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น

2.1.3.1 แหล่งท่องเที่ยวและทรัพยากรท่องเที่ยว

องค์ประกอบหลักของระบบนิเวศที่สมบูรณ์ หรือวิถีชีวิต วัฒนธรรมดั้งเดิมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศภายในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ รวมทั้งการจัดรูปแบบกิจกรรมให้มีความสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่และประสบการณ์นักท่องเที่ยว ช่อมสะท้อนความเป็นเอกลักษณ์และดึงดูดใจต่อผู้มาเยือน นอกจากนี้ความแตกต่างทางกายภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวยังสามารถจำแนกรูปแบบการท่องเที่ยวได้ โดยพิจารณาจากกรอบการศึกษา ดังนี้

- 1) ความมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและความดึงดูดใจ ด้านนิเวศวิทยาและลักษณะเด่นแปลกตาทางด้านกายภาพ หรือภูมิทัศน์ที่เกิดจากปรากฏการณ์ทางด้านธรณีวิทยา หรือสภาพทางกายภาพด้านอื่น ๆ รวมถึงความมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวทางด้านวัฒนธรรมของพื้นที่ ซึ่งมีลักษณะเป็นชุมชนดั้งเดิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ธรรมชาติ และยังคงรักษาวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมของพื้นที่
- 2) ความอุดมสมบูรณ์ของชีวภาพทั้งสัตว์ป่าและพันธุ์พืช มีความอุดมสมบูรณ์และมีความหลากหลายของพันธุ์สูง ถูกบุกรุกรบกวนน้อย และยังคงสภาพความเป็นธรรมชาติดั้งเดิม
- 3) รูปแบบกิจกรรมมีความเหมาะสมสัมพันธ์กับสภาพพื้นที่ มีการจัดการรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยคำนึงถึงประสบการณ์นักท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวจะได้รับ และพื้นที่เอื้อให้สามารถประกอบกิจกรรมท่องเที่ยวที่หลากหลาย
- 4) ศักยภาพในการเข้าถึง ความใกล้ไกล จากถนนสายหลัก รอง คุณภาพของเส้นทางความสะดวกและปลอดภัย สภาพเส้นทางเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในพื้นที่ มีการจัดป้ายบอกทางชัดเจน มีพาหนะประจำทาง โดยมีเวลาที่แน่นอน

2.1.3.2 สิ่งอำนวยความสะดวก การบริการ และการสื่อความหมาย

แหล่งท่องเที่ยวทุกประเภท จำเป็นต้องจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับการท่องเที่ยว แต่จะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับรูปแบบการท่องเที่ยวและกิจกรรมหรือผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว ที่จะพัฒนาให้เกิดขึ้นและขึ้นอยู่กับขีดความสามารถการรองรับได้ของสภาพแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม ท้องถิ่น แต่โดยทั่วไปหลักการที่ใช้ในการพิจารณาเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการมีกรอบดังนี้

- 1) สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ จะต้องมี ความกลมกลืนกับสภาพภูมิทัศน์เดิม และ/หรือ สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น มีการใช้น้ำและพลังงานแบบประหยัดและไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม ปัจจุบัน การออกแบบและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก จะยึดแนวคิดความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (environmentally friendly concept) เป็นบรรทัดฐาน
- 2) ผลิตภัณฑ์หรือกิจกรรมท่องเที่ยว ที่จะจัดบริการ ควรเป็นกิจกรรมที่เปิดให้ผู้มาเยือนได้ใกล้ชิดกับทรัพยากรท่องเที่ยว และมีโอกาสได้ศึกษาเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าของแหล่งและทรัพยากรท่องเที่ยว
- 3) ระดับของการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น การเข้าถึงแหล่งที่พัก อาหาร ฯลฯ ควรกระทำภายใต้กรอบวัตถุประสงค์ / เป้าหมายของเจ้าของพื้นที่ แต่ต้องสอดคล้องกับรูปแบบการท่องเที่ยวและขีดความสามารถการรองรับได้ทุกด้านของพื้นที่
- 4) การให้บริการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงอยู่เสมอ โดยเฉพาะระหว่างที่นักท่องเที่ยวพำนักอยู่ในพื้นที่ จึงต้องมีการกำหนดกฎระเบียบและการบังคับใช้ควบคู่ไปกับมาตรการอื่น ๆ
- 5) ข้อมูลและการสื่อความหมาย เป็นบริการที่จะขาดเสียมิได้ ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้มาเยือนได้เรียนรู้ เข้าใจและตระหนัก เกี่ยวกับพื้นที่และทรัพยากร โดยเฉพาะ การจัดให้มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวและมัคคุเทศก์ท้องถิ่นนำเที่ยวและให้ความรู้

2.1.3.3 การจัดการผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

องค์ประกอบสำคัญที่เป็นรากฐานของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน คือ ตัวแหล่งและทรัพยากรท่องเที่ยว เป้าหมายที่เป็นหัวใจหลักขององค์ประกอบนี้ จะเน้นที่คุณภาพและความยั่งยืนเป็นสำคัญ ไม่ว่าจะทรัพยากรท่องเที่ยวจะเป็นธรรมชาติ วัฒนธรรม หรือวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น ดังนั้น การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและบริหารจัดการจึงต้องพิจารณาถึงกิจกรรมหลัก ๆ ดังต่อไปนี้

- 1) การประเมินศักยภาพ ของทรัพยากรท่องเที่ยวทุกประเภทของพื้นที่ เพื่อให้ทราบและตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญและข้อจำกัดในการที่จะนำมาใช้ประโยชน์

2) การกำหนดเขตท่องเที่ยว เพื่อนำไปสู่การกำหนดมาตรการหรือเงื่อนไขของการพัฒนาและการอนุรักษ์ที่สะท้อนถึงศักยภาพ โอกาส และข้อจำกัดของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรท่องเที่ยว

3) การกำหนดขีดความสามารถรองรับ การพัฒนาและการใช้ประโยชน์เพื่อการท่องเที่ยว ตั้งแต่เรื่องสิ่งแวดล้อมประเภทต่าง ๆ สภาพแวดล้อมทางชีวภาพและด้านสังคมจิตวิทยา

4) การบำรุงรักษาสภาพแวดล้อม ของตัวแหล่งและทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีคุณค่า ความสำคัญและเป็นสิ่งดึงดูดให้เกิดการท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ ทั้งโดยใช้มาตรการควบคุม และ การฟื้นฟูด้วยวิธีการต่าง ๆ

5) การควบคุมผลกระทบ อันเกิดจากการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและพฤติกรรมการใช้ประโยชน์ของนักท่องเที่ยว

2.1.3.4 การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น

เป็นการศึกษาและวิเคราะห์แหล่งท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนประชาชนท้องถิ่น องค์กร หน่วยงานภายใน และภายนอกชุมชนที่เกี่ยวข้อง(Involvement of local community or People participation) ที่มีส่วนร่วมเกือบตลอดกระบวนการ เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น (Local benefit) โดยประโยชน์ต่อท้องถิ่นที่ได้หมายความรวมถึงการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทน เพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย และในที่สุดแล้วท้องถิ่นมีส่วนในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ ท้องถิ่นในที่นี้เริ่มต้นจากระดับประชาชนจนถึงการปกครองท้องถิ่น และอาจรวมการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งถือว่าเป็นองค์ประกอบหรือกลไกสำคัญที่จะทำให้วัตถุประสงค์ของการพัฒนาการท่องเที่ยวประสบความสำเร็จ โดย มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1) การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีขอบเขตกว้างขวาง และมีผู้เกี่ยวข้องหลายกลุ่ม อาทิเช่น เจ้าของแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการกลุ่มต่าง ๆ และองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน ดังนั้น รูปแบบการบริหารจัดการจะต้องเป็นระบบเปิดทั้งในเรื่องข้อมูลข่าวสาร การปรึกษาหารือและการประสานงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ชุมชนท้องถิ่น ควรได้รับโอกาส มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน

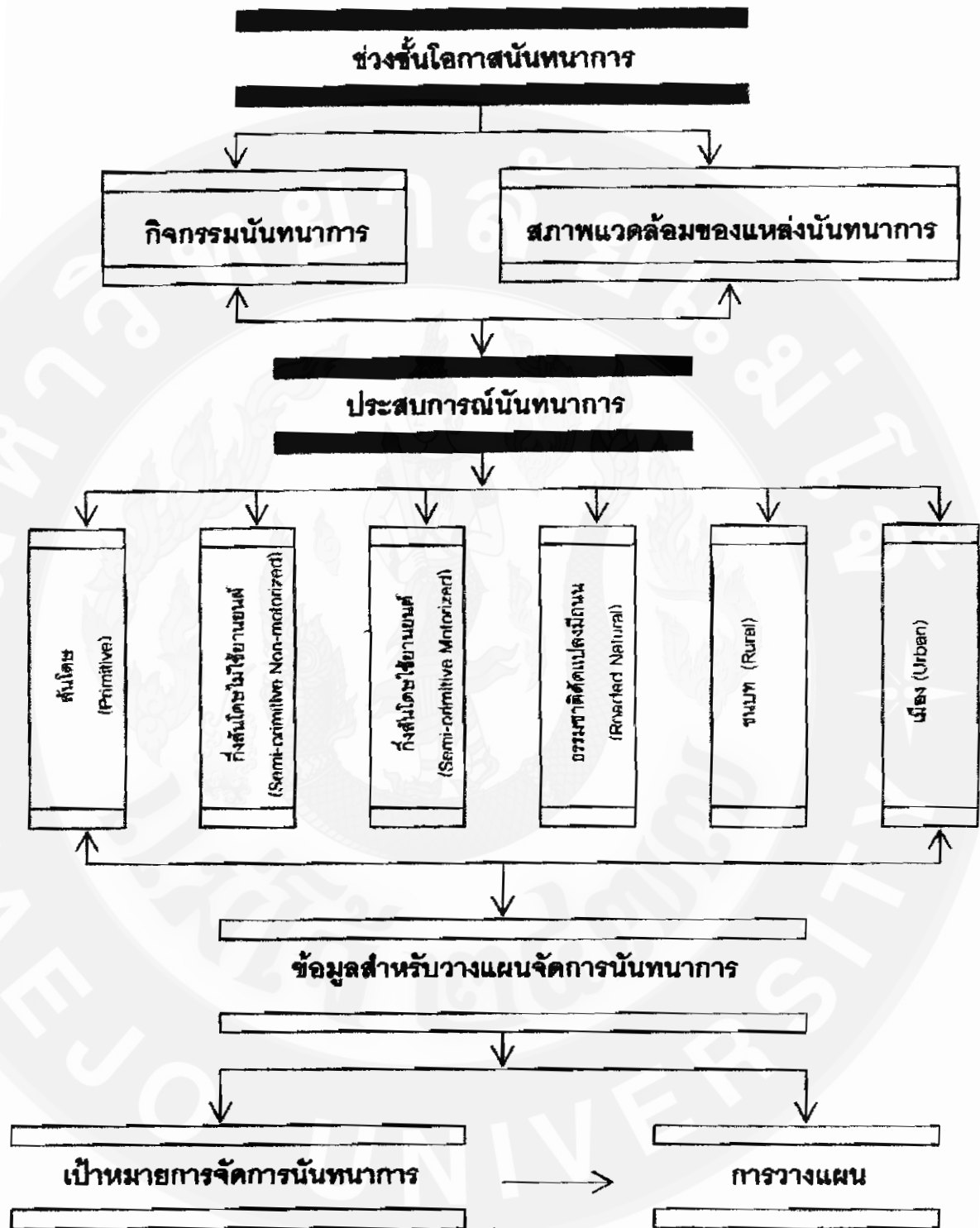
2) การกระจายประโยชน์อย่างเป็นธรรม นอกจากจะเปิดให้ทุกกลุ่มมีส่วนร่วมรับผิดชอบแล้ว จะต้องมีการกระจายประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม แก่ผู้เกี่ยวข้องอย่างเป็นธรรม ชุมชนท้องถิ่น ก็ควรได้รับประโยชน์ตามระดับของการมีส่วนร่วมทั้งนี้เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตให้สูงขึ้น

โดยสรุป การศึกษาสถานภาพแหล่งท่องเที่ยว เพื่อการพัฒนาในทิศทางที่ยั่งยืนจะต้องยึดกรอบหลักการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ที่มีองค์ประกอบ 4 ประการหลัก ได้แก่ องค์ประกอบด้านแหล่งท่องเที่ยวและทรัพยากร ด้านสิ่งแวดล้อมความสะอาด การบริการ และการสื่อความหมาย ด้านการจัดการผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น

2.1.4 แนวคิดการจัดการเขตท่องเที่ยวโดยใช้หลักช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ

โอกาสด้านนันทนาการ (Recreation opportunity) เป็นการผสมผสานระหว่างองค์ประกอบหลัก 3 ส่วน ที่เกี่ยวข้องในการประกอบกิจกรรมนันทนาการของคนทั่วไป คือ (1) กิจกรรม (activities) (2) สภาพแวดล้อมของพื้นที่ที่ประกอบกิจกรรม (settings) และ (3) ประสบการณ์ที่ได้รับจากการประกอบกิจกรรม (experiences) โอกาสด้านนันทนาการจึงหมายถึง ประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวมีโอกาสได้รับการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ ซึ่งประสบการณ์ดังกล่าวมีลักษณะเฉพาะตัวอันเป็นผลมาจากการจัดการสภาพแวดล้อมของพื้นที่ จึงมีความหลากหลายตั้งแต่ประสบการณ์นันทนาการประเภทสั้น โดย และกึ่งสั้นโดย ซึ่งเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติสูง ไปจนกระทั่งประสบการณ์นันทนาการที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมประเภทธรรมชาติที่มีการดัดแปลงหรือเลียนแบบธรรมชาติ ชนบท และประสบการณ์นันทนาการเมือง

ทั้งนี้ ช่วงชั้น โอกาสด้านนันทนาการ เป็นเครื่องมือให้นักจัดการพื้นที่ใช้ในการจำแนกเขตท่องเที่ยวโดยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่สำหรับประกอบกิจกรรม ประเภทของกิจกรรมนันทนาการ และประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวจะได้รับ เพื่อสร้างกิจกรรมนันทนาการที่สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวต้องการ (ดังภาพที่ 3) ส่วนตารางที่ 1 เสนอแนวทางการจัดการพื้นที่เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดในแต่ละเขตท่องเที่ยว และตารางที่ 2 เสนอทางเลือกของกิจกรรมนันทนาการที่สอดคล้องกับเขตท่องเที่ยว (ครรรชนี, 2546)

ภาพที่ 3 แนวคิดช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ (ปรับปรุงจาก Forest Service, 1982)

ตารางที่ 1 แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวในเขตท่องเที่ยวต่าง ๆ

1. เขตท่องเที่ยวธรรมชาติอันโลด
เป้าหมาย   1. จัดการพื้นที่ให้ปลอดภัยจากร่องรอยของมนุษย์และปล่อยพื้นที่ให้เป็นธรรมชาติดั้งเดิม เพื่อให้ได้รับประสบการณ์อยู่กับธรรมชาติอย่างแท้จริง ไม่มีการพัฒนาใด ๆ ต้องพึ่งพาอาศัยตนเองเป็นหลัก และเกิดความรู้สึกภูมิใจเมื่อสามารถเอาชนะความยากลำบากได้ด้วยตนเอง ผลที่ได้รับคือ การพัฒนาความแข็งแกร่งของร่างกายและความเข้มแข็งของจิตใจ 2. ประสบการณ์สงบ สันโดษ และอิสระ 3. เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญด้านการอนุรักษ์/รักษาระบบนิเวศหรือสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ เช่น พื้นที่ส่วนใหญ่ของอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1
แนวทางการจัดการ   1. คงธรรมชาติดั้งเดิม เส้นทางเดินเท้าหรือการเข้าถึงให้ใช้เส้นทางที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ เช่น ค่านสัตว์ และไม่จำเป็นต้องเข้าไปดูแลรักษาเส้นทางเป็นประจำ ห้ามใช้พาหนะและอุปกรณ์ท่องเที่ยวที่ใช้เครื่องยนต์ทุกชนิด 2. ทักษะในการเดินป่าและมีชีวิตรอดในป่าเป็นสิ่งจำเป็นยิ่ง ดังนั้น นักท่องเที่ยวต้องเตรียมความพร้อมและเตรียมตัวล่วงหน้า ต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพพื้นที่และความยากของเส้นทางแก่นักท่องเที่ยวล่วงหน้า 3. มีเจ้าหน้าที่หรือผู้คุ้นเคยกับพื้นที่นำเดินป่าหรือประกอบกิจกรรมอื่นที่ไม่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศธรรมชาติ 4. การติดต่อสื่อสารทางโทรศัพท์อาจไม่ประสบผลสำเร็จในเขตท่องเที่ยวประเภทนี้ เนื่องจากไม่มีเครือข่ายสัญญาณ ดังนั้น ควรนำแผนที่ เข็มทิศ และ/หรือ GPS ติดตัวไป และต้องแจ้งการเดินทาง วัน-เวลา และจุดหรือบริเวณที่จะเข้าไป รวมทั้งวันและเวลาที่จะกลับออกมาทุกครั้งก่อนเข้าไปในเขตท่องเที่ยวนี้ 5. เตรียมสัมภาระที่จำเป็นในการดำรงชีพไปเอง เช่น อาหาร น้ำ เต็นท์ ถุงนอน ไฟฉาย เป็นต้น เนื่องจากในเขตท่องเที่ยวนี้ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกใด ๆ รองรับ 6. ไม่มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกใด ๆ ควบคุมการพัฒนาพื้นที่ทุกรูปแบบ โดยเฉพาะห้ามสร้างถนนและการปรับเปลี่ยนการใช้ที่ดินเป็นเกษตรหรืออื่น ๆ ที่ไม่ใช่สภาพป่าธรรมชาติ 7. เน้นกิจกรรมท่องเที่ยวที่รักษาระบบนิเวศ โดยระมัดระวังให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศน้อยที่สุด การจัดการผลกระทบจากการท่องเที่ยวควรใช้วิธีควบคุมจำนวนและเน้นนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีคุณภาพผลกระทบที่อาจเกิดจากการใช้พื้นที่ต้องควบคุมให้อยู่ในระดับต่ำและปล่อยให้ธรรมชาติฟื้นตัวเอง เช่น กำหนดฤดูกาลปิดเขตท่องเที่ยว เป็นต้น 8. ควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยว ประมาณ 1-3 กลุ่มต่อวัน กลุ่มละไม่เกิน 3-5 คน (ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของแหล่งท่องเที่ยวด้วย) 9. มีมาตรการนำขยะที่ไม่ย่อยสลายออกมาจากเขตท่องเที่ยวนี้ และชุดหลุมฝังขยะที่ย่อยสลายได้ในบริเวณที่เหมาะสม 10. การสื่อความหมายควรใช้สื่อสิ่งพิมพ์ขนาดเล็กกะทัดรัด และ/หรือ เจ้าหน้าที่หรือมัคคุเทศก์ท้องถิ่น

ตารางที่ 1 (ต่อ)

2. เขตท่องเที่ยวธรรมชาติกึ่งล้านโคขไม่ไช่ยานยนต์
เป้าหมาย
จัดการพื้นที่ให้ส่วนใหญ่ปลอดจากร่องรอยของมนุษย์ เพื่อให้ได้รับประสบการณ์การใช้ชีวิตอยู่กับธรรมชาติ มีร่องรอยของการใช้พื้นที่ของนักท่องเที่ยวอื่น ๆ หรือคนในท้องถิ่นบ้างแต่น้อยมาก กิจกรรมท่องเที่ยวยังต้องพึ่งพาอาศัยตนเองเป็นหลัก และเกิดความรู้สึกรักภูมิใจเมื่อสามารถเอาชนะความยากลำบากได้ด้วยตนเอง ผลที่ได้รับ คือ การพัฒนาความแข็งแรงของร่างกายและความเข้มแข็งของจิตใจ ประสบการณ์สงบ สันโดษ และอิสระ เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญในการรักษาระบบนิเวศหรือสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ เช่น พื้นที่ต่อเชื่อมกับเขตธรรมชาติสัน โขแต่ไม่ไช่บริเวณที่มีสิ่งปลูกสร้างใด ๆ ในอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือป่าอนุรักษ์ประเภทอื่น ๆ
แนวทางการจัดการ
มีการเข้าถึงโดยจัดเส้นทางเดินเท้า เส้นทางจักรยาน หรือ เส้นทางสัตว์ต่างให้มีขนาดเล็กและกลมกลืนกับธรรมชาติ มีการบำรุงรักษาเพื่อให้สามารถสังเกตเห็นเส้นทางได้ ห้ามใช้พาหนะและอุปกรณ์ท่องเที่ยวที่ใช้เครื่องยนต์ทุกชนิด นักท่องเที่ยวต้องมีทักษะในการท่องเที่ยวในป่า เพื่อประโยชน์และความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวเอง ความพร้อมและการเตรียมตัวล่วงหน้าของนักท่องเที่ยวเป็นสิ่งจำเป็น และต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพพื้นที่และความยากของเส้นทางแก่นักท่องเที่ยวล่วงหน้า นักท่องเที่ยวควรตรวจสอบเส้นทางและนำแผนที่ เข็มทิศ และ/หรือ GPS ติดตัวไปด้วย รวมถึงต้องแจ้งการเดินทาง สถานที่ วัน-เวลาที่เข้า-ออกพื้นที่ พร้อมลงทะเบียนการเข้า-ออกพื้นที่ล่วงหน้า ก่อนเข้าไปในเขตท่องเที่ยวนี้ เตรียมสัมภาระที่จำเป็นในการดำรงชีพไปเอง เช่น อาหาร น้ำ เต็นท์ ถุงนอน ไฟฉาย เป็นต้น เนื่องจากในเขตเหล่านี้จะไม่มีบริการร้านค้า อาหารหรือที่พัก สิ่งอำนวยความสะดวก มีเฉพาะป้ายบอกทางท่าที่จำเป็น สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อป้องกันอันตรายแก่นักท่องเที่ยว หรือป้องกันผลกระทบต่อทรัพยากรท่องเที่ยว ต้องมีขนาดเล็กกลมกลืนกับธรรมชาติ ใช้วัสดุในพื้นที่หรือวัสดุเลียนแบบธรรมชาติมีความกลมกลืนอย่างมาก มีความคงทน ไม่ต้องการการบำรุงรักษาบ่อยครั้ง ไม่พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทที่พักและห้องสุขาถาวร สถานที่กางเต็นท์ไม่มีการพัฒนาหรือปรับพื้นที่ใด ๆ หรืออาศัยสภาพทางธรรมชาติที่มีอยู่เป็นแหล่งพักค้าง เช่น ถ้ำ หรือผูกเปลนอน เป็นทางเลือกสำหรับการท่องเที่ยวในเขตนี้ ความสะดวกประเภทที่พักและห้องสุขาถาวร สถานที่กางเต็นท์ไม่มีการพัฒนาหรือปรับพื้นที่ใด ๆ หรืออาศัยสภาพทางธรรมชาติที่มีอยู่เป็นแหล่งพักค้าง เช่น ถ้ำ หรือผูกเปลนอน เป็นทางเลือกสำหรับการท่องเที่ยวในเขตนี้ เน้นการท่องเที่ยวอย่างรักษาระบบนิเวศ การจัดการผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวใช้วิธีควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวและเน้นนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีคุณภาพ ผลกระทบต้องควบคุมให้อยู่ในระดับต่ำและปล่อยให้ธรรมชาติฟื้นตัวเอง และกำหนดมาตรการลดผลกระทบต่าง ๆ ที่ไม่ใช้การก่อสร้างหรือการปรับเปลี่ยนพื้นที่ ควบคุมการพัฒนาพื้นที่ทุกรูปแบบ โดยเฉพาะห้ามสร้างถนนและการปรับเปลี่ยนการใช้ที่ดินเป็นเกษตรหรือเมือง

ตารางที่ 1 (ต่อ)

9. ควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยว ประมาณ 3-5 กลุ่มต่อวัน กลุ่มละไม่เกิน 5-10 คน (ขึ้นกับความเหมาะสมของแหล่งท่องเที่ยว)   10. กำหนดมาตรการนำขยะที่ย่อยสลายไม่ได้ออกมาทิ้งข้างนอก และจุดหลุมฝังขยะที่ย่อยสลายได้ในบริเวณที่เหมาะสม   11. การสื่อความหมายควรใช้สื่อสิ่งพิมพ์ที่สามารถนำติดตัวไปได้ และ/หรือ เจ้าหน้าที่/มัคคุเทศก์ท้องถิ่นนำเที่ยว
3. เขตท่องเที่ยวธรรมชาติกึ่งฮันโคโซไซยานอนด์
เป้าหมาย
1. จัดการพื้นที่ส่วนใหญ่ให้คงความเป็นธรรมชาติ โดยให้ธรรมชาติที่มีอยู่เป็นสิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวเป็นหลัก อำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวธรรมชาติให้มากขึ้น สำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการใกล้ชิดธรรมชาติ แต่อาจไม่มีทักษะในการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตที่ตนเองคุ้นเคยมาเป็นแบบพึ่งพาธรรมชาติเต็มที่ หรืออาจมีข้อจำกัดด้านร่างกาย หรือเป็นผู้พึงพอใจกับประสบการณ์ท่องเที่ยวแบบใกล้ชิดธรรมชาติแต่มีความสะดวกสบายพอสมควร ผลที่ได้รับ คือ การได้พักผ่อนกับธรรมชาติ ได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพพื้นที่ที่ไปเยือน เกิดความผ่อนคลายทั้งร่างกายและจิตใจ 2. ประสบการณ์สงบใกล้ชิดกับธรรมชาติ แต่มีความสะดวกสบายพอสมควรในการประกอบกิจกรรมท่องเที่ยว/นันทนาการ 3. เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญในการรักษาระบบนิเวศหรือสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ เช่น ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติต่าง ๆ แต่มีนโยบายในการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวธรรมชาติทั่วไป
แนวทางการจัดการ
1. การเข้าถึง: รถยนต์ 4 ล้อเข้าถึงได้สะดวก มีการจัดเส้นทางเดินเท้า จักรยาน หรือ สัตว์ค้ำที่มีขนาดและพื้นผิวที่คงทนสามารถรองรับปริมาณการใช้ประโยชน์ของคนจำนวนมากขึ้น แต่ยังมีขนาดเล็กและกลมกลืนกับธรรมชาติ มีการบำรุงรักษาเส้นทางเพื่อให้สามารถสังเกตเห็นได้ และรองรับการใช้ประโยชน์ได้ตลอดเวลา อนุญาตให้ใช้อุปกรณ์ท่องเที่ยวที่ใช้เครื่องยนต์ได้ เช่น รถยนต์ จักรยานยนต์ เป็นต้น 2. มีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพพื้นที่และความยากของเส้นทางแก่นักท่องเที่ยวล่วงหน้า 3. สิ่งอำนวยความสะดวก มีทั้งป้ายบอกทางเท่าที่จำเป็น สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อป้องกันอันตรายแก่นักท่องเที่ยว ป้องกันผลกระทบต่อทรัพยากรท่องเที่ยว และอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในการประกอบกิจกรรมในเขตท่องเที่ยว แต่ต้องมีขนาดเล็กและกลมกลืนกับธรรมชาติ ใช้วัสดุเลียนแบบธรรมชาติ มีความกลมกลืนอย่างมาก มีความคงทนต่อการใช้งานที่มีสม่ำเสมอ สถานที่กางเต็นท์ที่มีการปรับพื้นที่และจัดสิ่งอำนวยความสะดวกจำเป็น เช่น ถานกางเต็นท์ ห้องน้ำ ห้องสุขา ถานจอดรถ รถยนต์สามารถเข้าถึงได้ หรือพักค้างในบ้านพักแบบโฮมสเตย์ในชุมชนในป่า เป็นทางเลือกสำหรับที่พักในเขตนี้ 4. มีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพพื้นที่และความยากของเส้นทางแก่นักท่องเที่ยวล่วงหน้า

ตารางที่ 1 (ต่อ)

5. เน้นการท่องเที่ยวทางธรรมชาติทั่วไป มีการสร้างหรือจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับจัดการป้องกันผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว ใช้ทั้งวิธีควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวและเน้นการเตือนหรือประชาสัมพันธ์นักท่องเที่ยวด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น ป้าย หรือ สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ถึงวิธีการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม อาจใช้การก่อสร้างหรือเกิดการปรับเปลี่ยนพื้นที่บางเพื่อป้องกันหรือแก้ไขผลกระทบประกอบทางเลือกอื่น ๆ 6. ควบคุมให้มีการพัฒนาพื้นที่ต่ำ โดยเฉพาะเรื่องถนน ควรห้ามขยายความกว้างและห้ามใช้พื้นผิวถนนเป็นคอนกรีต เพราะไม่กลมกลืนกับสภาพธรรมชาติ 7. ควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวไม่ให้แออัดและเกิดความสับสนวุ่นวาย ส่วนจำนวนคนนั้นขึ้นกับความเหมาะสมของแหล่งท่องเที่ยว 8. จัดกาชณะรองรับขยะแบบคัดแยกในที่ที่เหมาะสม มีการจัดการขยะและของเสียอย่างถูกสุขลักษณะและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม 9. การสื่อความหมายใช้ได้ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ หรือ เจ้าหน้าที่/มัคคุเทศก์ท้องถิ่นนำเที่ยว หรือ ป้ายสื่อความหมาย
4. เขตท่องเที่ยวคัดแปลงธรรมชาติหรือพื้นที่กึ่งพัฒนา
เป้าหมาย
1. จัดการให้เกิดสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวในลักษณะสภาพการเลียนแบบธรรมชาติ เช่น ตกแต่งพื้นที่ด้วยไม้ดอกไม้ประดับแบบสวนต่าง ๆ อำนวยความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยว อยู่ไม่ห่างไกลจากตัวเมืองนักท่องเที่ยวหรือการเข้าถึงง่ายและสะดวกสบาย ผลที่ได้รับคือ การได้พักผ่อนกับธรรมชาติที่ปรุงแต่งขึ้น เกิดความผ่อนคลายทั้งร่างกายและจิตใจหรือมีการจัดการพื้นที่ให้เกิดความวิจิตรหรือการปรุงแต่งที่ไม่ใช่ธรรมชาติ เพื่อรองรับคนหมู่มาก และกิจกรรมทางสังคมที่มีการพบปะคนอื่น ๆ สูง 2. ความสะดวกสบายคล้ายอาศัยในชุมชนหรือหมู่บ้านที่อยู่ชานเมืองหรือนอกเมืองใหญ่ 3. ประสบการณ์ท่องเที่ยวแบบสะดวกสบาย และเน้นการปรุงแต่งที่ไม่ใช่ธรรมชาติ
แนวทางการจัดการ
1. เน้นการท่องเที่ยวทางธรรมชาติทั่วไป รวมไปถึงการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงเกษตร หรือการท่องเที่ยวชนบทที่มีผู้คนอาศัยหนาแน่น 2. การเข้าถึง: รถยนต์ 4 ล้อหรือรถบัสทัศนจรเข้าถึงได้สะดวก และค่อนข้างรวดเร็ว มีการจัดการระบบถนน จัดเส้นทางเดินเท้า จักรยาน หรือ สัตว์ต่างที่มีขนาดและพื้นผิวที่คงทนสามารถรองรับปริมาณการใช้ประโยชน์ของคนจำนวนมาก 3. สามารถปรุงแต่งพื้นที่โดยใช้พืชหรือสัตว์เลี้ยงในลักษณะเลียนแบบธรรมชาติ หรือการปรุงแต่งที่ไม่ใช่ธรรมชาติผสมกับธรรมชาติที่ปรุงแต่งบ้าง 4. อนุญาตให้ใช้อุปกรณ์ท่องเที่ยวที่ใช้เครื่องยนต์ได้ เช่น รถยนต์ จักรยานยนต์ รวมไปถึงเทคโนโลยีสมัยใหม่หรือระบบอิเล็กทรอนิกส์ ในการประกอบกิจกรรมได้ 5. มีสิ่งอำนวยความสะดวกเกือบทุกรูปแบบที่สามารถจัดให้มีได้ในพื้นที่ใกล้ตัวเมืองใหญ่ เช่น ร้านอาหาร ร้านขายกาแฟ ของที่ระลึก ที่พัก บริการร้านสะดวกซื้อ น้ำมัน ศูนย์บริการข้อมูลข่าวสาร เป็นต้น สิ่งอำนวยความสะดวกออกแบบให้น่าสนใจ มีความทันสมัย (modern) หรืออาจเลียนแบบธรรมชาติ หรือสถาปัตยกรรมท้องถิ่น สำหรับรองรับการใช้ประโยชน์จากนักท่องเที่ยวจำนวนมาก บ้านพักมีหลากหลายรูปแบบ ตั้งแต่ โรงแรม เกสต์เฮาส์ บังกะโล เรือนพัก ห้องแบ่งเช่าพักๆ โฮมสเตย์ เป็นทางเลือกสำหรับที่พักในเขตนี้

ตารางที่ 1 (ต่อ)

6. มีการจัดการขยะ และระบบบำบัดของเสียอย่างถูกสุขลักษณะไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม 7. ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมท่องเที่ยวที่ไม่อิงธรรมชาติ เช่น กีฬาต่างๆ การเรียนรู้วัฒนธรรม วิถีชีวิต ประเพณี หรือกิจกรรมการเกษตรต่าง ๆ ที่อาจเป็นไปตามปกติวิถีชีวิตหรือสร้างขึ้นมา 8. มีระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ เช่น ระบบไฟฟ้า น้ำประปา และโทรศัพท์ 9. มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ตำรวจ กู้ระเบิด และการรักษากฎหมายสำหรับคนหมู่มากอยู่ร่วมกันอย่างชัดเจน 10. การสื่อความหมายมีได้ทุกประเภท
5. เขตท่องเที่ยวเมืองหรือพื้นที่ที่มีการพัฒนามาก
เป้าหมาย
1. จัดการพื้นที่ให้เกิดความศิวิไลซ์ สภาพแวดล้อมแบบเมือง หรือการปรุงแต่งที่ไม่ใช่ธรรมชาติ เพื่อรองรับคนหมู่มาก และกิจกรรมทางสังคมที่มีการพบปะคนอื่น ๆ สูง 2. ความสะดวกสบาย รวดเร็ว และปลอดภัย มีมาตรฐานการดำรงชีพแบบเมือง 3. ประสบการณ์ท่องเที่ยวแบบสะดวกสบาย และเน้นการปรุงแต่งที่ไม่ใช่ธรรมชาติ
แนวทางการจัดการ
1. เน้นการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ สิ่งบันเทิง กีฬา 2. การป้องกันผลกระทบจากการท่องเที่ยวกระทำได้ทุกรูปแบบ 3. การเข้าถึง: รวดเร็ว มีถนน และระบบจราจรที่เอื้อให้เกิดความสะดวก สามารถรองรับปริมาณการใช้ประโยชน์ของคนจำนวนมาก พาหนะทุกรูปแบบ แต่เน้นการขนส่งมวลชน เช่น รถประจำทาง รถไฟฟ้า รถรางฯ เพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการเดินทาง 4. กิจกรรมหรือการบริการพึ่งพาเทคโนโลยีสมัยใหม่ หรือระบบอิเล็กทรอนิกส์เป็นส่วนใหญ่ 5. มีสิ่งอำนวยความสะดวกเกือบทุกรูปแบบ เช่น ร้านอาหาร ร้านขายกาแฟ ของที่ระลึก ที่พัก บริการร้านสะดวกซื้อ ปั๊มน้ำมัน ศูนย์บริการข้อมูลข่าวสาร ตู้กดเงิน โรงพยาบาล เป็นต้น สิ่งอำนวยความสะดวกออกแบบให้น่าสนใจ มีความทันสมัย (modern) หรืออาจเลียนแบบธรรมชาติ หรือสถาปัตยกรรมท้องถิ่น สำหรับรองรับการใช้ประโยชน์จากนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ที่พักมีหลากหลายรูปแบบ ตั้งแต่ โรงแรม หอพัก เกสต์เฮาส์ ห้องแบ่งเช่าพักๆ เป็นทางเลือกสำหรับที่พักในเขตนี้ 6. มีการจัดการขยะและระบบบำบัดของเสียอย่างถูกสุขลักษณะ 7. มีการจัดการกับมลภาวะต่าง ๆ เพื่อให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ดี เช่น การจัดการกับขยะ ของเสีย อากาศเป็นพิษ เป็นต้น 8. การท่องเที่ยวเน้นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น หรือ กิจกรรมต่าง ๆ เช่น เกมส์ กีฬา หนังสือ ละครต่าง ๆ ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมท่องเที่ยวที่ไม่อิงธรรมชาติ 9. มีระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ เช่น ระบบไฟฟ้า น้ำประปา และโทรศัพท์ 10. มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ตำรวจ กู้ระเบิด และการรักษากฎหมายสำหรับคนหมู่มากอยู่ร่วมกันอย่างชัดเจน 11. การสื่อความหมายมีได้ทุกประเภท

ตารางที่ 2 ตัวอย่างทางเลือกของกิจกรรมนันทนาการที่สอดคล้องกับช่วงชั้น โอกาสด้านนันทนาการ

กิจกรรมนันทนาการและการบริการ				
ธรรมชาติ สันโดษ	ธรรมชาติกึ่ง สันโดษ ไม่ใช้ยาน ยนต์	ธรรมชาติกึ่งสันโดษ ใช้ยานยนต์	ธรรมชาติที่มนุษย์สร้าง ขึ้น/ พื้นที่กึ่งพัฒนา	เมือง
- ชมธรรมชาติ	เช่นเดียวกับพื้นที่ธรรมชาติ	เช่นเดียวกับพื้นที่ธรรมชาติ	- เดินชมธรรมชาติ	- ชมกิจกรรมและ
- เดินป่า	สันโดษ แต่เพิ่มเติมกิจกรรม	สันโดษ แต่เพิ่มเติมกิจกรรม	- นั่งรถชมธรรมชาติ	- ผลงานจากฝีมือมนุษย์
- นั่งช้าง/สัตว์ต่าง	ที่ใช้อุปกรณ์หรือเครื่องยนต์	ที่ใช้อุปกรณ์หรือเครื่องยนต์	- ขี่จักรยานและ	- ถ่ายรูป
- กางเต็นท์พักแรม	อำนวยความสะดวกในการ	อำนวยความสะดวกในการ	- รถจักรยานยนต์	- ขี่จักรยาน
- ศึกษาธรรมชาติ	ประกอบกิจกรรม	ประกอบกิจกรรม	- รถบัสทัศนจร	- รถจักรยานยนต์ นั่งรถ
- ใต้เขา	- ขี่จักรยาน และ	- ขี่จักรยาน และ	- นั่งช้าง/สัตว์ต่าง	- ชมทิวทัศน์และ
- เล่น/ชมน้ำตก	รถจักรยานยนต์	รถจักรยานยนต์	- กางเต็นท์พักแรม	- สภาพแวดล้อม
- ศึกษาท้องฟ้า/ ดาราศาสตร์	- นั่งรถชมธรรมชาติ	- นั่งรถชมธรรมชาติ	- เข้าค่าย	- รถบัสทัศนจร
- ชม/ศึกษาถ้ำ	- บริการที่พักแบบแคบิน	- บริการที่พักแบบแคบิน	- ปิกนิก	- ชมวัฒนธรรมพื้นถิ่น
- ดูนก/สัตว์ป่า	กลางธรรมชาติ	กลางธรรมชาติ	- ใต้เขา/หน้าผา (เทียม)	- ชมวัด วัง
- ถ่ายรูป	- เครื่องร่อน (Hang glider)	- เครื่องร่อน (Hang glider)	- ศึกษาธรรมชาติ	- โบราณสถาน เดินชม
- นั่งบอลถุน	- Canopy walk	- Canopy walk	- ดูนก	- เมือง
- บริการสื่อความหมาย โดยใช้คนหรือคู่มือฯ	- Sky walk	- Sky walk	- ดูสัตว์ในสวนสัตว์เปิด/ ปิด	- ชมการแสดง หนังส ละคร
- กิจกรรมอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ เครื่องยนต์	- Sky trek	- Sky trek	- เก็บเห็ด	- ช็อปปิง (shopping)
	- บริการสื่อความหมาย ธรรมชาติ	- บริการสื่อความหมาย ธรรมชาติ	- สกีน้ำ	- บริการร้านอาหาร
	- ศูนย์ข้อมูลและบริการ นักท่องเที่ยว	- ศูนย์ข้อมูลและบริการ นักท่องเที่ยว	- กิจกรรมทางน้ำอื่น ๆ ที่ ใช้เสียงและความเร็ว	- กางเต็นท์พักแรม
	- พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติ	- พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติ	- ตกปลา	- บริการที่พักกับ ชาวบ้าน
			- ถ่ายรูป	- โรงแรม เกสต์เฮาส์ รีสอร์ท
			- บริการสื่อความหมาย ทุกประเภท	- บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ
			- บริการเรือเฟอร์รี่ (คน และรถยนต์) และรถ โดยสารประจำทาง	เช่น ชายของชำ บริการซัก-รีด
			- บริการร้านอาหาร ของ ที่ระลึก เครื่องอุปโภค บริโภคจำเป็น	- บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ
			- บริการที่พักแบบรี สอร์ท	เช่น ชายของชำ บริการซัก-รีด
			- บริการปั้มน้ำมัน	- บริการสื่อความหมาย ทุกรูปแบบ
				- กีฬา เกมต่าง ๆ
				- คาราโอเกะ

กิจกรรมนันทนาการและการบริการ				
ธรรมชาติ สันโดษ	ธรรมชาติกึ่ง สันโดษ ไม่ใช้ยาน ยนต์	ธรรมชาติกึ่งสันโดษ ใช้ยานยนต์	ธรรมชาติที่มนุษย์สร้าง ขึ้น/ พื้นที่กึ่งพัฒนา	เมือง
				- พืชรักษา - บริการเรือ และรถ โดยสารประจำทาง

2.1.5 แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบเส้นทางวงรอบ (Looping system)

การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบระบบเส้นทางวงรอบ (looping system) เป็นแนวคิดเริ่มต้นมาจากการพัฒนาการท่องเที่ยวในลักษณะ “เส้นทาง (route)” ซึ่งเป็นระบบการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยไม่คำนึงถึงเฉพาะจุดหรือแหล่งท่องเที่ยวแห่งใดแห่งหนึ่ง แต่มุ่งพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเป็นกลุ่ม (cluster) โดยเน้นแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในเส้นทางเดียวกัน อาจด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น จุดขายของแหล่งท่องเที่ยวแห่งใดแห่งหนึ่งมีจุดเด่นหรือระยะประกอบกิจกรรมไม่นานเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว จึงจำเป็นต้องเพิ่มจุดขายหลายๆแห่งในเส้นทางท่องเที่ยวเดียวกัน ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกคุ้มค่าต่อการเดินทางนั้นๆ และทำให้ไม่น่าเบื่อหน่ายต่อการเดินทางระยะนานๆ เพียงเพื่อไปยังจุดหมายปลายทางแห่งเดียว นอกจากนั้น การพัฒนาในภาพรวมของการเป็นเส้นทางท่องเที่ยว ซึ่งมีจุดแวะเยี่ยมชมหลายแห่ง ยังหมายถึงการกระจายรายได้สู่ชุมชนต่างๆในเส้นทางท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

เส้นทางท่องเที่ยวที่กำหนดขึ้นอาจเชื่อมโยงได้ทั้งในมิติความสนใจของนักท่องเที่ยวหรือเค้าโครงเรื่อง (theme) ที่เป็นจุดขายหลัก เช่น เส้นทางท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม เส้นทางท่องเที่ยวธรรมชาติและเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมและการเกษตรชนเผ่า เป็นต้น หรือเชื่อมโยงด้วยมิติของเวลาที่ใช้ในการเดินทางท่องเที่ยว โดยการกำหนดโปรแกรมการท่องเที่ยวตามระยะเวลาที่นักท่องเที่ยวสนใจ เช่น ในเส้นทางท่องเที่ยวหนึ่ง ๆ อาจมีการเดินทางท่องเที่ยวประเภท 1 วัน หรือ 2 วัน 1 คืน หรือ 3 วัน 2 คืน ก็อาจเป็นไปได้ ขึ้นกับจำนวนจุดท่องเที่ยว ระยะเวลาในการประกอบกิจกรรมท่องเที่ยว และความใกล้เคียงของแหล่งท่องเที่ยวที่บรรจุไว้ในโปรแกรม

อย่างไรก็ดี แนวคิดของการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวแบบนี้ มาจากแนวคิดทางการตลาด เพื่อสร้างแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวสนใจเดินทางท่องเที่ยวในเส้นทางที่กำหนดไว้ ด้วยแนวคิดดังกล่าว จึงทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวไม่สามารถจำกัดเฉพาะภายในตัวแหล่งท่องเที่ยวเท่านั้น แต่จำเป็นต้องให้ความสนใจในการจัดการ/พัฒนาการท่องเที่ยวที่ครอบคลุมไปถึงการบริการต่าง ๆ ที่จัดให้มีขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ให้ความเพลิดเพลิน ความสุขและความปลอดภัย ระหว่างการเดินทางด้วย เช่น การจัดการเส้นทางท่องเที่ยวที่สะดวกปลอดภัยสวยงาม ด้วยการรักษาและจัดแต่งภูมิทัศน์ การพัฒนาป้ายให้ข้อมูล จุดพักรถ ห้องสุขา กำหนดเส้นทางชมธรรมชาติ จุดชมวิว/ถ่ายรูป เป็นต้น

ดังนั้น อาจสรุปได้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวในลักษณะเป็นเส้นทางท่องเที่ยวแบบนี้ จึงให้ความสำคัญต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ ตลอดจนสภาพแวดล้อมของเส้นทางตั้งแต่เริ่มต้นออกเดินทางไปจนกระทั่งสิ้นสุดการเดินทาง

อย่างไรก็ดี การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบเป็นเส้นทางประเภทไป-กลับในเส้นทางเดียวกัน อาจทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความเบื่อหน่ายในการเดินทางซ้ำในเส้นทางเดิม ดังนั้น แนวคิดของการพัฒนาเป็นวงรอบ หรือ looping ของเส้นทางท่องเที่ยวจึงใช้เป็นกลไกสำคัญในการสร้างแรงจูงใจต่อไปโปรแกรมท่องเที่ยว ในการเดินทางเป็นวงรอบไม่ซ้ำเส้นทางเดิม โดยอาจเชื่อมต่อการเดินทางด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การนั่งรถยนต์ เชื่อมต่อด้วยการเดิน ขี่จักรยาน หรือล่องแพ เป็นต้น ตามความเหมาะสมของทรัพยากรท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อม การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวแบบวงรอบยังช่วยให้สามารถออกแบบโปรแกรมท่องเที่ยวที่มีระยะเวลาในแหล่งท่องเที่ยวได้นานขึ้น และกระจายประโยชน์จากการท่องเที่ยวไปยังหมู่บ้านหรือตำบลต่าง ๆ ได้มากขึ้นกว่าการเดินทางไป-กลับในเส้นทางเดียวกัน

ดังนั้น อาจสรุปได้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบวงรอบเป็นแนวคิดในการสร้างแรงจูงใจหรือจุดขายทางการท่องเที่ยวในรูปแบบที่สนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ตามกิจกรรมหรือความชอบที่นักท่องเที่ยวสนใจ ตามระยะเวลาที่นักท่องเที่ยวมี โดยเชื่อมโยงมิติทางด้านภูมิศาสตร์หรือเส้นทางท่องเที่ยวเข้ากับมิติด้านเค้าโครงเรื่องหรือจุดขายทางการท่องเที่ยว และเชื่อมโยงกับเวลาที่ใช้ในการเดินทางท่องเที่ยว โดยพยายามให้การเดินทางท่องเที่ยวแต่ละครั้งไม่ซ้ำเส้นทางเดียวกัน การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบเส้นทางวงรอบนี้ ยังต้องมีการพัฒนาและจัดการสภาพแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการตลอดเส้นทาง ไม่คำนึงถึงเฉพาะภายในแหล่งท่องเที่ยวเท่านั้น แต่มุ่งพัฒนาให้เป็นระบบตั้งแต่จุดเริ่มต้นไปจนกระทั่งจุดสิ้นสุดการเดินทาง นั่นเอง (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2549)

2.2 พื้นที่ศึกษา

2.2.1 ข้อมูลทั่วไปจังหวัดชุมพร

จังหวัดชุมพรตั้งอยู่ตอนบนสุดของภาคใต้ระหว่างเส้นละติจูดที่ 10 องศา 29 ลิปดาเหนือ และเส้นลองจิจูดที่ 99 องศา 11 ลิปดาตะวันออก ห่างจากกรุงเทพมหานครตามเส้นทางรถยนต์ประมาณ 498 กิโลเมตรและเส้นทางรถไฟสายใต้ประมาณ 476 กิโลเมตร มีเนื้อที่ 3.75 ล้านไร่ หรือ 6,010.849 ตารางกิโลเมตร ชุมพรเป็นจังหวัดแรกของภาคใต้ตอนบนฝั่งอ่าวไทยมีรูปลักษณะพื้นที่เรียวยาวตามแนวเหนือ-ใต้ มีความยาวประมาณ 222 กิโลเมตร

2.2.2 อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดกับจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ทิศใต้	ติดกับจังหวัดสุราษฎร์ธานี
ทิศตะวันออก	ติดกับอ่าวไทย
ทิศตะวันตก	ติดกับจังหวัดระนองและสหภาพพม่า

2.2.3 แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติภายในจังหวัดชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยง

2.2.3.1 แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติภายในจังหวัดชุมพร

1) แหล่งท่องเที่ยวอำเภอท่าแซะ

- วนอุทยานน้ำตกกะเปาะ ตั้งอยู่ใน ตำบลสลุย ห่างจากอำเภอท่าแซะ ตามทางหลวงสายเพชรเกษม ประมาณ 13 กม. ระหว่างหลักกม.ที่ 466-468 หรือจากสี่แยกปฐมพร ไปตามถนนเพชรเกษม ประมาณ 30 กม. อยู่ริมถนนทางขวามือก่อนถึงตัวเมืองชุมพร วนอุทยานแห่งนี้มีเนื้อที่ประมาณ 7,010 ไร่ มีบรรยากาศเป็นสวนป่าร่มรื่นในบริเวณนี้มีน้ำตกขนาดเล็กที่มีน้ำไหลตลอดปี เหมาะแก่การพักผ่อน

- ศาลพ่อตาหินช้าง ตั้งอยู่ที่หมู่ 2 ตำบลสลุย อยู่ริมเชิงเขาติดกับถนนเพชรเกษมระหว่างกม.ที่ 453-454 เป็นศาลที่ประดิษฐานเทวรูปอันศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่เคารพสักการะของผู้เดินทาง

- ถ้ำรับร่อ (วัดเทพเจริญ) ตั้งอยู่ในเขตตำบลท่าข้าม จากสี่แยกปฐมพร ไปประมาณ 23 กม. ถึงสี่แยกท่าแซะ แยกซ้ายไปตามเส้นทางสาย 3181 อีกประมาณ 3 กม. จะถึงที่ว่าการอำเภอท่าแซะ จากนั้นไปทางทิศตะวันตกอีก 15 กม. เป็นทางดินลูกรังผ่านหมู่บ้านท่าข้าม ตำบลท่าข้าม ไปยังวัดเทพเจริญ หรือวัดถ้ำ รับร่อถึงบริเวณวัดมีถ้ำต่าง ๆ ทั้งหมด 8 ถ้ำ เป็นถ้ำที่ตั้งบนเนินเขา ถ้ำต่างกัันว่ามีปริศนาหลายแห่งชุมพรพักอยู่ในถ้ำถึง 2 แห่ง คือ ถ้ำคันทาง (ชื่อถ้ำเอเต)และถ้ำคอนที่ลึกเข้าไปอีกมีพระพุทธรูปปางมารวิชัย

2) แหล่งท่องเที่ยวอำเภอปะทิว

- ถ้ำน้ำลอดเขาพลู ตั้งอยู่ในเขตบ้านทุ่งขอ ตำบลชุมโค อยู่ในเส้นทางสายอำเภอปะทิว-น้ำตกทุ่งขอ เป็นถ้ำที่สวยงาม ด้วยหินงอกหินย้อย ที่พื้นถ้ำมีธารน้ำไหลเป็นทาง ต้นนิยฐานเกิดจากหยดน้ำฝนซึมผ่านปล่อง มืออยู่ มาก เป็นระยะ ๆ เหนือเพดานถ้ำ ถ้ำนี้มีมีแนวยาวไปทะลุปากถ้ำอีกด้านหนึ่งได้ ปากถ้ำน้ำลอดก่อนถึง บันได ทางลงไปถ้ำมีภูมิลหหลวงพ่อดีด ปุณฺณสุโร ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้าน

- น้ำตกทุ่งขอ อยู่ห่างจากอำเภอปะทิวประมาณ 9 กิโลเมตร เป็นน้ำตกขนาดเล็กบริเวณรอบๆ ร่มรื่นด้วยเงาไม้ มีร้านอาหารเครื่องดื่ม เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจที่งดงามแห่งหนึ่ง

- เขาหินสอ เขาหินสอ เป็นยอดเขาสูงสุดในเขตอำเภอปะทิว เหมาะสำหรับผู้ที่ชอบเดินป่าผจญไพร ใช้เวลาเดินขึ้นยอดเขาประมาณ 2 ชั่วโมง ผ่านสภาพป่าและพรรณไม้เฉพาะถิ่นภาคใต้ บนยอดเขาซึ่งสูงจากระดับน้ำทะเล 400 เมตร เป็นลานเรียบกว้างปกคลุมด้วยทุ่งหญ้า มองเห็นทิวทัศน์ได้กว้างไกลทั้งด้านทิศตะวันออก ซึ่งเป็นท้องทะเลและชายหาดทุ่งวัวแล่น และด้านทิศตะวันตกจะมองเห็นทางรถไฟไปจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สวนผลไม้และสวนยางพารา ทิวเขาสถับจับซ้อนสวยงามทอดไกลจดประเทศพม่า การเดินขึ้นเขาหินสอ ควรจะมีเจ้าหน้าที่นำทาง และบนยอดเขาสามารถกางเต็นท์ได้ แต่ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกการเดินทางไปเขาหินสอจากตัวเมืองใช้ทาง

หลวงหมายเลข 3180 แล้วแยกขวาวบริเวณบ้านคันมะพร้าว เข้าถนนสายสามสี-ปะทิว ระยะทางประมาณ 20 กิโลเมตร

- หาดทุ่งวัวแล่น เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงมาก ตั้งอยู่ที่ตำบล สะพลี ห่างจากตัวจังหวัดชุมพร ไป ตามถนนลาดยางสายชุมพร-หาดทุ่งวัวแล่น ระยะทางประมาณ 16 กม. อยู่ทางตอนใต้สุดของ อำเภอปะทิว เป็นชายหาดที่มีเม็ดทรายสีขาวนวลละเอียด ลักษณะหาดค่อย ๆ ลาดเอียงลงทีละน้อยจึงเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศมากแห่งหนึ่ง ทางด้านใต้ของหาด บริเวณเชิงเขา "โพธิ์แบะ" มีแนวหาดหินใต้น้ำเป็นแหล่งดำน้ำตื้นที่มีชื่อเสียงที่สุดแห่งหนึ่งของ จังหวัดชุมพร เพราะมีสาหร่าย ฟองน้ำ ดอกไม้ทะเล และปลาทะเลนานาชนิด

- เกาะจรเข้ เป็นเกาะขนาดเล็กห่างจากฝั่งประมาณ 11 กม. ด้าน ตะวันตกของเกาะมีหาดหิน รอบ ๆ เกาะมี ปะการังและดอกไม้ทะเลสวยงามมาก เกาะแห่งนี้เป็นเกาะที่ นำเที่ยวสำหรับผู้ชื่นชอบทะเล โดย เฉพาะอย่างยิ่งเหมาะสำหรับการดำน้ำ

- เกาะง่ามใหญ่ เกาะง่ามน้อย เป็นเกาะขนาดกลางอยู่ทางด้านใต้ของ หาดทุ่งวัวแล่น ห่างจากฝั่งประมาณ 17 กม.บนเกาะไม่มีหาดทราย เป็นเขตสัมปทานเก็บรังนกนางแอ่น รอบ ๆ เกาะมีแนวหินและถ้ำใต้น้ำ มีแนวปะการังสวยงามเหมาะสำหรับการดำน้ำลึก

- น้ำตกทุ่งยอ อยู่ห่างจากอำเภอปะทิวประมาณ 9 กิโลเมตร เป็น น้ำตกขนาดเล็กบริเวณรอบๆ ร่มรื่นด้วยเงาไม้ มีร้านอาหารเครื่องดื่ม เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจที่ งดงามแห่งหนึ่ง

- แหลมแท่น อยู่บริเวณอ่าวบ่อเมา ห่างจากที่ว่าการอำเภอไปตาม เส้นทางสวนมะพร้าวอีกประมาณ 10 กิโลเมตร และห่างจากตัวจังหวัดชุมพรประมาณ 60 กิโลเมตร มี ลักษณะเป็นเนินเขาเตี้ยๆ ที่ยื่นล้ำออกไปในทะเล มีลานหินขนาดใหญ่ที่สามารถนั่งชมทัศนียภาพของ อ่าวบ่อเมาได้อย่างชัดเจน

- หาดสะพลี ตั้งอยู่บริเวณอ่าวสะพลี อยู่ถัดจากอ่าวทุ่งวัวแล่นไปอีก 2 กิโลเมตร ห่างจากตัวเมืองชุมพร ไปตามถนนลาดยางสายชุมพร-สะพลี ประมาณ 18 กิโลเมตร เป็นที่ตั้ง ของหมู่บ้านชาวประมงชื่อบ้านท่าเสม็ด ซึ่งมีฝีมือขึ้นชื่อในการทำกะปิ

- ถ้ำพิสดาร ตั้งอยู่หมู่ที่ 6 ตำบลทะเลทรัพย์ เป็นถ้ำขนาดกลาง ภายในถ้ำมีหินงอกหินย้อยสวยงาม อยู่ห่างจากถนนสายปะทิว-ท่าแซะ (ทางหลวงหมายเลข 3201) ประมาณ 6 กิโลเมตร

- ถ้ำเขาทะเลทรัพย์ ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 ตำบลทะเลทรัพย์ เป็นถ้ำที่เกิดใน เทือกเขาหินปูนขนาดใหญ่ ตัวถ้ำสามารถเดินทะลุผ่านได้และเป็นที่ตั้งของวัดถ้ำทะเลทรัพย์ มี พระพุทธรูปขนาดใหญ่ประดิษฐานอยู่ การเดินทาง ไปถ้ำเขาทะเลทรัพย์ใช้ทางหลวงหมายเลข 3201 จาก อำเภอปะทิวประมาณ 11 กิโลเมตร จากนั้นแยกขวามือเข้าไปอีกประมาณ 200 เมตร

3) แหล่งท่องเที่ยวอำเภอเมือง

- หาดทรายรี และศาลกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ อยู่ห่างจากเขตเทศบาลเมืองชุมพรไปตามทางหลวงหมายเลข 4119 และ 4098 ประมาณ 20 กม. เป็นหาดทรายที่ยาว และมีทรายสีขาวสะอาดตามที่พัก และร้านอาหารบริการริมหาด บริเวณใกล้ ๆ แนวชายหาดเป็นที่ตั้งของอนุสรณ์สถานของพลเรือเอก พระบรมวงศ์เธอกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ผู้ทรงสถาปนากองทัพเรือ อันทันสมัยให้กับประเทศไทย และเป็นทีเคารพสักการะของชาวชุมพร และจังหวัดใกล้เคียง

- หาดทรายคราภาพ อยู่ห่างจากตัวเมืองชุมพรไปตามทางหลวงหมายเลข 4119 และ 4098 ระยะทางประมาณ 12 กม. หาดทรายคราภาพเป็นหาดขนาดใหญ่ที่มีความยาวทอดขนานไปกับแนวถนนที่หนาแน่นด้วย ต้นมะพร้าว ตลอดเส้นทาง

- หาดผาแดง ห่างจากหาดทรายคราภาพไปประมาณ 2 กม. เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่แปลกตาแห่งหนึ่ง คือ เป็นหน้าผาหินแดงสูงประมาณ 10 เมตร สามารถนั่งชมทะเลเกาะแก่ง และหาดทรายได้ หาดทราย ด้านล่างประกอบด้วยหินชนิดต่าง ๆ ที่สวยงาม และมีสถานที่พักไว้บริการแก่นักท่องเที่ยวด้วย

- ปากน้ำชุมพร อยู่ห่างจากตัวเมืองตามถนนหมายเลข 4119 และ 4098 ประมาณ 13 กม. เป็นท่าจอดเรือ ประมวงมีอาหารทะเลจำหน่ายเป็นจำนวนมาก ถือเป็นแหล่งเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดชุมพร

- อนุสาวรีย์ยุวชนทหารครั้งสงครามโลกครั้งที่สอง อยู่ริมถนนด้านซ้ายมือของทางหลวงสายชุมพร-ปากน้ำ (สาย 4119) ห่างจากตัวเมืองชุมพรประมาณ 5 กม. อนุสาวรีย์แห่งนี้สร้างขึ้นเพื่อเป็นเกียรติประวัติแก่ความกล้าหาญของวีรชนชาวชุมพรที่ แสดงความกล้าหาญในการต่อสู้กับกองทัพญี่ปุ่นในปี พ.ศ. 2484

- สวนอุทยานเขาพัง อยู่บริเวณรอยต่อระหว่างอำเภอเมืองกับอำเภอท่าแซะ ห่างจากตัวเมืองชุมพรไปตามเส้นทางสายชุมพร-ท่าแซะ (ทางหลวงหมายเลข 4) ประมาณ 12 กม. ภายในสวนอุทยานเขาพังร่มรื่นไปด้วยต้นไม้ขนาดใหญ่ ด้านหน้าจะเป็นจุดชมวิวอุทยาน และศาลเสด็จในกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ สร้างขึ้นอย่างสวยงามด้านหลังเป็นภูเขาขนาดย่อม มีเนื้อที่ประมาณ 800 ไร่ อยู่ในระหว่างการพัฒนาเป็นจุดชมวิว และเป็นที่ตั้งของสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7

- อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะชุมพร ห่างจากตัวเมือง ประมาณ 22 กม. เดินทางจากตัวเมืองไปปากน้ำชุมพรใช้เส้นทาง 4098 ก่อนถึงทางแยกให้เลี้ยวขวา ประมาณ 8 กม. อุทยานฯ มีพื้นที่รวม 317 ตร.กม. ครอบคลุมพื้นที่ อำเภอเมือง สวี ทุ่งตะโก หลังสวน และหมู่เกาะต่างๆ ประมาณ 40 เกาะ สถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจได้แก่ เส้นทางเดินป่าชายเลน อ่าวทุ่งคา อ่าวทุ่งมะขาม วัดถ้ำเขาโพงพาง

- เกาะมะพร้าว ห่างจากหาดทรายรี ประมาณ 1 กม. เป็นเกาะขนาดเล็ก มีหาดทรายสีขาวนวล ยาวประมาณ 50 เมตร อยู่ทางตะวันตกของเกาะ บนเกาะมีสภาพภูมิทัศน์

สวยงาม และมีแนวปะการังอยู่ในสภาพสมบูรณ์ และสวยงาม อยู่ทางตะวันตกของเกาะด้วยเนื่องจาก เกาะมะพร้าวเป็นเกาะสัมปทานรังนกนางแอ่น หากนักท่องเที่ยวต้องการ ขึ้นไปชมทัศนียภาพบนเกาะ จะต้องแจ้งให้สำนักงานจังหวัดชุมพรทราบล่วงหน้าอย่างน้อย 1 สัปดาห์ เพื่อจะได้ จัดเจ้าหน้าที่คอย อำนวยความสะดวกให้ในการนำชมเกาะ

- เกาะละวะ เป็นเกาะขนาดเล็กอยู่ใกล้ ๆ กับเกาะมะพร้าว นักท่องเที่ยวสามารถนั่งเรือจากเกาะมะพร้าวไปเกาะละวะ ใช้เวลาประมาณ 20 นาที ด้านตะวันตกของ เกาะมีแนวปะการังสวยงาม

- เกาะมัตรา (เกาะตัวกวย) เป็นเกาะขนาดใหญ่มีหาดทรายสีขาว นวล มีแนวหินวางเรียงอยู่ประปราย 2 แห่ง ทางตอนกลางฝั่งตะวันตก 1 แห่ง และตอนใต้ของเกาะ 1 แห่ง ตอนกลางทางทิศตะวันตกของเกาะมีบังกะโลไว้บริการ นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปเกาะมัตรา โดยใช้เรือประมงขนาดเล็กจากหาดทรายขาวถึงเกาะ มัตรา ระยะทางประมาณ 10 กม.

- อ่าวทุ่งมะขาม แบ่งเป็นอ่าวทุ่งมะขามนอกและอ่าวทุ่งมะขามใน โคนอ่าวมีลักษณะเป็นรูปครึ่งวงกลม 2 วง วางเรียงกัน โดยที่ตรงกึ่งกลางเป็นแหลมหิน ประกอบไปด้วย ก้อนหินใหญ่ก้อนวางอยู่อย่างแปลกตา เป็นจุด แบ่งเขตอ่าวทั้ง 2 ด้าน ด้านเหนือคืออ่าวทุ่งมะขามในมี หาดทรายสีขาวทอดตัวขนานอยู่กับทิวมะพร้าว ยาวประมาณ 1 กม. ถัดไปจากแหลมหิน คือ อ่าวทุ่ง มะขามนอก มีโค้งอ่าวซึ่งประกอบด้วยหาด ทรายสีขาวนวลทอดตัวยาวไปทางใต้ประมาณ 3 กม. อ่าวทุ่ง มะขามเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่จัดว่ามีสภาพภูมิทัศน์ที่สวยงามที่สุดแห่งหนึ่งในเขตอำเภอเมืองการเดินทาง ไปอ่าวทุ่งมะขามใช้เส้นทางสาย 4119 และ 4098 ผ่านหาดทรายรีเลี้ยวขวาไปตามถนนลาดยางประมาณ 6 กม. เลี้ยวซ้ายตรงบริเวณศาลาเฉลิมพระเกียรติ ร.9 ไปอีกประมาณ 1 กม. ก็จะถึงอ่าวทุ่งมะขามใน และ หากย้อนกลับมาสู่ถนนลาดยางแล้ว ตรงไปอีกประมาณ 3 กม. แล้วเลี้ยวซ้ายตรงบริเวณป้ายบอกทางไป วัดโพรงทางอีกประมาณ 1 กม. ก็จะถึงอ่าวทุ่งมะขามนอก ระยะทางจังหวัดไปอ่าวทุ่งมะขามในและ อ่าวทุ่งมะขามนอก ประมาณ 27 กม. และ 31 กม. ตามลำดับ

- เขาเจ้าเมือง ถัดจากหาดทรายรีไปตามถนนลาดยาง เลียบริมทะเล ประมาณ 1 กม. แยกขวาไปตามถนนลาด ยางอีกประมาณ 1 กม. จากนั้นเลี้ยวซ้ายขึ้นเนินเขาอีกประมาณ 400 เมตรเขาเจ้าเมืองเป็น สถานที่ที่ทางจังหวัดชุมพรปรับปรุงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว และเป็นจุดชมวิว โดยมีศาลาชมวิว และศาลา พักผ่อน และมีห้องน้ำไว้บริการนักท่องเที่ยว จากด้านบนจะเห็นสภาพภูมิ ทัศน์ที่สวยงามในระยะไกล

- วัดเจ้าฟ้าศาลาลอย วัดเจ้าฟ้าศาลาลอย อยู่ห่างจากเขตเทศบาล ประมาณ 8 กิโลเมตรครึ่ง มีภิกษุอายุเกือบ 100 ปี ปัจจุบันมรณภาพแล้ว คือ หลวงพ่อสงฆ์ แต่ร่างกาย ของท่านไม่เน่าเปื่อย กล่าวกันว่ามิวาจาสิทธิ์ เป็นที่เคารพของชาว จังหวัดชุมพร และประชาชน โดยทั่วไป

- เกาะรังกาจิว เกาะรังกาจิว มีนกนางแอ่นทำรังอยู่มาก การเที่ยวชม ต้องได้รับอนุญาตจากบริษัทที่เป็นเจ้าของสัมปทานเสียก่อน

- หินหลักง่าม มีแนวปะการังวางตัวในแนวเหนือใต้ที่มีความลึกราว 40 – 50 ฟุต เป็นดงปะการังซึ่งเป็นที่อาศัยของฝูงปลานานาชนิด รวมทั้งปลากระเบนตัวใหญ่ ๆ และยังพบฉลามวาฬได้บ่อยครั้งอีกด้วย

- เกาะหลักง่าม อยู่ทางใต้สุดของหมู่เกาะชุมพร เป็นกองหินโคล่พื้นน้ำที่เป็นจุดดำน้ำลึกที่สวยงามที่สุดของหมู่เกาะ ห่างจากเกาะง่ามน้อย 3-4 กิโลเมตร จุดดำน้ำอยู่ที่ความลึก 30-70 ฟุต นักดำน้ำสามารถดำวนรอบเกาะได้ รอบเกาะหลักง่ามเป็นดงปะการังดำที่หนาแน่นที่สุดแห่งหนึ่งของทะเลไทย มีทั้งสีข้าว น้ำตาล และเหลือง

- เกาะทะเลดู อยู่ตอนใต้ของหมู่เกาะง่าม ตอนเหนือของเกาะมาตรา เป็นเกาะขนาดเล็กที่มีสะพานหินธรรมชาติ ด้านตะวันตกของเกาะมีแนวปะการังขนาดเล็ก ซึ่งเป็นปะการังก้อนขนาดใหญ่กระจัดกระจาย แม้แนวปะการังที่นี้จะเล็ก แต่จุดเด่นของการดำน้ำที่เกาะทะเลดูคือ จุดดำน้ำที่อยู่ลึกเป็นแหล่งชุมนุมของปลาใหญ่ เช่น ฝูงสลิดทะเล ปลากล้วย บางครั้งอาจพบฉลามหูดำด้วย

4) แหล่งท่องเที่ยวอำเภอสวี

- ศูนย์วิจัยพืชสวนชุมพร เป็นศูนย์ทดลองปลูกมะพร้าวพันธุ์ MAWA เป็นพันธุ์ผสมระหว่างพ่อพันธุ์อาฟริก้ากับแม่พันธุ์ มาเลเซีย บริเวณศูนย์วิจัยฯ แห่งนี้มีเนื้อที่ 1,700 ไร่ด้านหน้าเป็นที่ทำการและบ้านพัก ด้านหลัง เป็นสวนที่ทำ การทดลอง เช่น พริกไทย กาแฟ โกโก้ ปลูกสลับกับแปลงมะพร้าว

- หาดทรายรีสวี เป็นหาดทรายที่สวยงามที่สุดในอำเภอสวี ตั้งอยู่หมู่ที่ 8 ตำบลท่าหินเป็นชายหาดขนาดใหญ่ทอดตัวยาวขนานกับทิวมะพร้าวเป็นแนวยาว เหมาะแก่การพักผ่อนเป็นอย่างยิ่ง นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางมาหาดทรายรีสวี ได้อย่างสะดวกสบายโดยใช้ทางหลวงสายชุมพร-สวี (หมายเลข 41) เลี้ยวซ้ายเข้าถนนลาดยางตามเส้นทางสวี-บ่อคา ระยะทางประมาณ 6 กม. แล้วเลี้ยวขวาไปตามถนนลูกรังอีกประมาณ 6 กม.

- ถ้ำทิพย์ปริดา เป็นภูเขาหินมีถ้ำธารไหลผ่านด้านหน้า บริเวณภูเขามีถ้ำน้อยใหญ่ประมาณ 40 ถ้ำ แต่ละถ้ำมีความงดงามบางถ้ำมีแอ่งน้ำอยู่ภายในด้วย ถ้ำแห่งนี้ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลเขาตายนักท่องเที่ยวสามารถเดินทาง ไป เที่ยวชมได้อย่างสะดวก ตามเส้นทางเขาปีบ-เขาทะเลดู ระยะทางประมาณ 16 กม. เลี้ยวซ้ายไป ตาม ถนนลูกรัง ประมาณ 4 กม. ถึงสี่แยกห้วยแก้วเลี้ยวซ้ายไปตามถนนในหมู่บ้านอีก 6 กม. ก็ จะถึงถ้ำทิพย์ปริดา รวมระยะทางจากตัวจังหวัดไปถ้ำประมาณ 70 กม.

- วัดพระธาตุถ้ำขวัญเมือง ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 ตำบลนาโพธิ์ อยู่ห่างจากตัวอำเภอประมาณ 2 กม. ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 48 กม. ตามเส้นทางชุมพร-หลังสวน ประมาณกม.ที่ 37 แยกขวาไปตามถนนลาดยางอีก 500 เมตร จะถึงวัดพระธาตุถ้ำขวัญเมือง เป็นวัดในนิกายธรรมยุติ บริเวณวัดร่มรื่นไปด้วยพันธุ์ไม้ จุดที่นักท่องเที่ยวสนใจ คือ เจดีย์บรรจุบรมสารีริกธาตุ สร้างอยู่บนยอดเขาหินปูนขนาดเล็ก บริเวณโดยรอบฐานเจดีย์เป็นลานกว้าง สามารถใช้เป็นจุดชมภูมิทัศน์ได้โดยรอบ

- วัดพระธาตุสวิ ตั้งอยู่ติดแม่น้ำสวิ มีตำนานเล่าว่าพระเจ้าศรีธรรมมา โสกราช เสด็จออกทัพมาพักทัพพลอยู่ในเขตอำเภอสวิ ได้พบเหตุการณ์ประหลาด คือ มีกาเผือกและกาอื่น ๆ จับกลุ่มส่งเสียงร้องเหนือกองอิฐปรักหักพัง จึงรับสั่งให้เรือเสขอิฐที่หักพังทับถมกันออก พบฐานพระเจดีย์ใหญ่ เมื่อขุดลึกลงไปพบผอบบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ จึงโปรดให้สร้างเจดีย์ขึ้นใหม่แทนเจดีย์องค์เดิม สันนิษฐานว่า สร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยา จนกระทั่งปี พ.ศ.2459 ได้มีการบูรณะครั้งใหญ่ โดยการสร้างพระธาตุครอบเจดีย์องค์เดิม ส่วนด้านหน้าพระธาตุ ติดกับแม่น้ำสวิมีศาลเจ้าภายในเป็นรูปปั้นคนนั่งขนาดเท่าคนจริง ชาวอำเภอสวิเรียกว่า ศาลพระเสื้อเมือง

5) แหล่งท่องเที่ยวอำเภอทุ่งตะโก

- หาดอรุโณทัย ตั้งอยู่ที่ตำบลปากน้ำตะโก เป็นชายหาดขนาดใหญ่ มีความยาวตลอดแนวประมาณ 6 กิโลเมตร ถัดจากชายหาดหนาแน่นไปด้วยทิวสน ใกล้เคียงเป็นที่ตั้งของศาลเสด็จในกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ด้านข้างศาลฯ มีซากเต่ามะเฟืองขนาดใหญ่บรรจุอยู่ในครอบแก้ว การเดินทางสู่หาดอรุโณทัยใช้ทางหลวงหมายเลข 41 ประมาณ 50 กิโลเมตร แล้วแยกซ้ายบริเวณที่แยกเขาปีบ-ปากน้ำตะโก เข้าไปอีกประมาณ 10 กิโลเมตร และจากจุดนี้สามารถเช่าเรือไปเที่ยวชมหมู่เกาะบริเวณหน้าอ่าวได้ เช่น เกาะพิทักษ์ เกาะคราม เกาะรางบรรทัด เกาะมะพร้าว เป็นต้น

- อุทยานแห่งชาติคลองเพรา (อยู่ในระหว่างการดำเนินการประกาศจัดตั้งเป็นอุทยานฯ) มีเนื้อที่ประมาณ 793,125 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ 2 จังหวัดคือ จังหวัดชุมพรและจังหวัดระนอง การเดินทางไปอุทยานแห่งชาติคลองเพรา จากที่แยกปฐมพรใช้ทางหลวงหมายเลขที่ 41 (สายชุมพร-สุราษฎร์ธานี) ประมาณ 55 กิโลเมตร แล้วแยกขวาตรงกิโลเมตรที่ 57 ตรงข้ามกับทางเข้าบ้านน้ำจืดไปอีกประมาณ 15 กิโลเมตร จุดท่องเที่ยวที่น่าสนใจภายในอุทยานฯ ได้แก่ น้ำตกคลองเพรา ถ้ำธารลอดใหญ่ ถ้ำธารลอดเล็ก น้ำตกท้ายเหมือง ฯลฯ

- น้ำตกทับช้าง เป็นน้ำตกที่สวยงามในบริเวณอุทยานแห่งชาติคลองเพรา บริเวณรอบน้ำตกเป็นป่าเขาที่เต็มไปด้วยพันธุ์ไม้ธรรมชาติและมีสัตว์ป่าอาศัยชุกชุม การเดินทางเข้าน้ำตกมีทางแยกขวาจากทางหลวงหมายเลข 41 บริเวณป้อมตำรวจสามหม้าย เขตอำเภอหลังสวน เข้าไปตามถนนลูกรังอีกประมาณ 15 กิโลเมตร รวมระยะทางจากตัวจังหวัดประมาณ 65 กิโลเมตร

- สวนส้มนายคำ ห่างจากตัวเมืองชุมพรไปทางอำเภอหลังสวน ประมาณ 54 กิโลเมตร บริเวณหลัก กม.54 เข้าไปในซอยประมาณ 200 เมตร เป็นสวนส้มโชกุนที่มีชื่อเสียงของจังหวัดชุมพร เป็นจุดแวะพักของนักเดินทางที่สามารถเลือกซื้อของฝากของจังหวัดชุมพร นอกจากนี้ยังมีเรือนไม้เป็นเรือนรับรอง 2 หลัง

6) แหล่งท่องเที่ยวอำเภอพะโต๊ะ

- น้ำตกเหวโหลม ตั้งอยู่ที่บ้านบ่ไฟ หมู่ที่ 3 ตำบลปากทรง ห่างจากที่ว่าการอำเภอตามถนนราดยางสายพะโต๊ะ-ราชกรูด (ทางหลวงหมายเลข 4006) ประมาณ 16 กิโลเมตร มีป้ายบอกทางไปน้ำตกตามถนนลูกรังอีก 6 กิโลเมตร จากนั้นเดินเท้าเข้าไปอีกประมาณ 1.5 กิโลเมตร เป็นน้ำตกขนาดใหญ่ ประกอบด้วย น้ำตก 2 ชั้น ซึ่งน้ำตกชั้นที่ 2 เป็นน้ำตกชั้นที่สวยงาม มีความสูง

ประมาณ 40 เมตร กว้างประมาณ 25 เมตร ไหลลงมาจากหน้าผาหินแกรนิตสูงชันน้ำขนาดกลางที่เต็มไปด้วยโขดหินน้อยใหญ่ แล้วไหลลัดเลาะเป็นลำธารอันคดเคี้ยวผ่านตัวอำเภอพะโต๊ะ ลงสู่แม่น้ำหลังสวน จากนั้นน้ำตกนี้นักท่องเที่ยวสามารถล่องแพตามคลองบกไฟ เพื่อชมสภาพธรรมชาติได้ในช่วงเดือนพฤศจิกายน ถึงกุมภาพันธ์ นอกจากนี้บริเวณดังกล่าวยังมีน้ำตกขนาดย่อม คือ น้ำตกเหวดาจันทร์ และ น้ำตกเหวรู

- แก่งบกไฟ อยู่บนถนนสายพะโต๊ะ-ราชกรูด หมู่ที่ 4 จะถึงก่อนน้ำตกเหวโหลม ทางเข้ามีป้ายบอกไว้ที่หน้าโรงเรียนปากทรงเข้าไปประมาณ 8 กิโลเมตร เป็นเกาะแก่งกลางลำคลองบกไฟที่มีโขดหินน้อยใหญ่ผุดขึ้นกลางลำธาร

- บ้านคลองเรือ ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 9 ตำบลปากทรง อำเภอพะโต๊ะ ห่างจากอำเภอเมืองประมาณ 115 กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทาง ประมาณ 2 ชม. มีบ้านพักจำนวน 13 หลัง สามารถรับนักท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี บ้านคลองเรือเป็นชุมชนที่อยู่ในเขตป่าต้นน้ำมีป่าดิบชื้นที่สมบูรณ์ล้อมรอบหมู่บ้าน นอกจากนี้ยังมีพื้นที่เกษตรกรรมแบบผสมผสาน ทำให้ชุมชนมีพืชผัก และผลไม้หลากหลายชนิด ประกอบกับสภาพอากาศภายในหมู่บ้านเย็นสบายและมีทัศนียภาพที่งดงามตลอดทั้งปี

- หน่วยอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำพะโต๊ะ ตั้งอยู่ที่ 132 หมู่ที่ 6 ตำบลปากทรง อำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร ลักษณะของพื้นที่เป็น เส้นทางศึกษาธรรมชาติและเรียนรู้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อชุมชนคนอยู่กับป่า หรือเป็นศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงที่มีถึงอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานรองรับ และมีพื้นที่สำหรับสัมมนาสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ประมาณ 100 คน สภาพทั่วไปเป็นพื้นที่ราบทางเดินเป็นปูนซีเมนต์ผ่านฐานการเรียนรู้ต่าง ภายในพื้นที่มีทัศนียภาพค่อนข้างสวยงาม การจัดแต่งภูมิทัศน์มีความกลมกลืนเข้ากับสภาพแวดล้อมป่าไม้ และธรรมชาติที่สมบูรณ์ มีต้นไม้ขนาดกลางและขนาดใหญ่ตลอดเส้นทางเดิน เช่น ฐานศาลาวนาชีวัน มีการออกแบบตกแต่งศาลาทั้งหลังด้วยไม้ที่มีความเป็นเอกลักษณ์โดดเด่นในพื้นที่

7) แหล่งท่องเที่ยวอำเภอหลังสวน

- ถ้ำเขาเกรียบ ตั้งอยู่ที่ หมู่ 4 ตำบลบ้านควน อำเภอหลังสวน ตามเส้นทางสายชุมพร-หลังสวน ประมาณ 80 กิโลเมตร หรือประมาณ 10 กิโลเมตร จากอำเภอหลังสวน ถ้ำเขาเกรียบเป็นถ้ำที่มีชื่อเสียงอีกแห่งหนึ่ง มีบันไดขึ้นถึงปากถ้ำ 370 ขั้น ภายในถ้ำมีหินงอกหินย้อยสวยงามมาก ส่วนบริเวณเชิงเขาเป็นที่ตั้งของสำนักสงฆ์

- เรือจำลองจักรีนฤเบศร ตั้งอยู่ที่ หมู่ 3 ตำบลปากน้ำหลังสวน บริเวณริมชายหาดแหลมสน เรือจำลองมีขนาด กว้าง 29 เมตร ยาว 79 เมตร สูง 6 เมตร สร้างจากความศรัทธาของประชาชน โดยเฉพาะคนในชุมชนปากน้ำหลังสวนได้เสียสละทั้งทรัพย์และแรงงาน ใช้งบก่อสร้างประมาณ 12 ล้านบาท

- สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ฯ ชุมพร ตั้งอยู่หมู่ที่ 8 บ้านเขาเงิน ตำบลท่ามะปลา อำเภอหลังสวน ห่างจากตัวเมืองชุมพรประมาณ 65 กิโลเมตร เลี้ยวขวาที่สี่แยกอำเภอหลังสวน (ฝั่งตรงข้ามกับทางเข้าอำเภอหลังสวน) เข้าไปอีกประมาณ 3 กิโลเมตร เป็นสถานที่พักผ่อน

ห่อข่อยที่สวนงาม ลักษณะเป็นภูเขาริมแม่น้ำ เจริงเขาคดแฉ่งเป็นสวนไม้ประดับ และประดิษฐานอนุสาวรีย์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ถัดไปอีกไม่ไกลจะถึง ถ้าเขาเงิน บนผนังถ้ำสลักพระปรมาภิไธยย่อในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ระบุปีว่า “108” ซึ่งหมายถึงปีที่เสด็จประพาสสมลาญ เมื่อ พ.ศ.2432 และยังคงได้โปรดให้สร้างเจดีย์ไว้บริเวณหน้าถ้ำ

- ชุมชนเกาะพิทักษ์ ตั้งอยู่หมู่ที่ 14 ตำบลบางน้ำจืด เป็นเกาะขนาดเล็ก ห่างจากที่ว่าการอำเภอหลังสวนประมาณ 25 กิโลเมตร มีเรือหางยาวของชาวบ้านบริการจากท่าเรืออ่าวครกไปยังเกาะพิทักษ์ คนละ 20 บาท ในอดีตชาวบ้านเรียกว่า “เกาะผีทัก” ซึ่งมีเรื่องเล่าว่า มีเรือประมงลอบเรือหาปลาชังเกาะพิทักษ์ และมองเห็นมีชาวบ้านบนเกาะกวักมือเรียก แต่พอเข้าไปยังเกาะกลับไม่มีชาวบ้านอาศัยอยู่บนเกาะเลยแม้แต่คนเดียว

ปัจจุบันบริเวณเกาะมีโขดหินสวนงาม น้ำทะเลใส สามารถเล่นน้ำได้และมีหมู่บ้านชาวประมงกระจายอยู่รอบเกาะ ทางทิศตะวันออกมีหาดทรายขนาดเล็ก ๆ ด้านหลังเกาะมีจุดชมวิวยุคประมาณ 200 เมตร หากวันนี้น้ำทะเลระดับสามารถเดินเท้าจากท่าเรืออ่าวครกข้ามมายังเกาะได้

8) แหล่งท่องเที่ยวอำเภอละแม

- บ่อน้ำพุร้อน ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลสวนแดง จากถนนเพชรเกษม แยกซ้ายกิโลเมตรที่ 92 ไปบ้านควนประมาณ 500 เมตร บริเวณเชิงเขามีบ่อน้ำร้อนจำนวน 3 บ่อ ซึ่งมีชื่อเรียกคล้องจองกันคือ เอื้ออารีธารทิพย์ อมฤตธารา และพุกษาชลธาร แต่ละบ่อมีน้ำแร่ร้อนผุดจากผิวดิน อุณหภูมิระหว่าง 55-56 องศาเซลเซียส สามารถล้างหน้าและเช็ดตัวได้ ซึ่งจะช่วยรักษาโรคต่าง ๆ เช่น โรคผิวหนัง และทำให้การไหลเวียนของโลหิตดีขึ้น

- หาดตะวันฉาย เป็นชายหาดกว้างยาวขนานไปกับทิวมะพร้าว เหมาะสำหรับการพักผ่อนและชมวิถีชีวิตชาวประมง นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางโดยรถยนต์จากถนนเพชรเกษม ถึงสี่แยกทุ่งสวรรค์เลี้ยวเข้าเขตอำเภอละแม ผ่านอำเภอและเลี้ยวซ้ายไปตามเส้นทางอีกประมาณ 5 กิโลเมตร ถึงหาดตะวันฉาย

2.2.3.2 แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติภายในพื้นที่เชื่อมโยง

1) แหล่งจังหวัดระนอง

- สุสานเจ้าเมืองระนอง เป็นสุสานแบบจีนฝั่งศพของพระยารัตนเศรษฐี (คอซู้เจียง) เจ้าเมืองระนองคนแรก บริเวณสุสานซึ่งเป็นที่ดินที่ได้รับพระราชทานจากรัชกาลที่ 5 บริเวณสุสานปูด้วยศิลา 3 ชั้น สองข้างมีตุ๊กตาแกรนิตโบราณนำมาจากประเทศจีน ประกอบด้วยรูปขุนนางจีนฝ่ายบู๊ ฝ่ายนู้น รูปม้า รูปแพะ รูปสิงโต การเดินทาง ห่างจากเทศบาลเมืองประมาณ 1 กิโลเมตร ไปตามทางหลวงหมายเลข 4004 (ระนอง-ปากน้ำ)

- บ่อน้ำร้อน-สวนสาธารณะรักษาวาริน เป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมที่นักท่องเที่ยวแวะมาอาบน้ำแร่ และพักผ่อนในสวนรุกขชาติป่าในดงเมืองระนอง สถานที่แห่งนี้ตั้งอยู่ริมถนนชลระอุถนน ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพระราชทานชื่อไว้เมื่อครั้งเสด็จประพาสเมืองระนอง บ่อน้ำร้อนซึ่งเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มีอยู่ 3 บ่อ คือ บ่อพ่อ บ่อแม่บ่อลูก ทั้ง 3 บ่อ

มีอุณหภูมิประมาณ 65 องศาเซลเซียสสามารถใช้ดื่มและอาบได้ นอกจากนี้บ่อน้ำร้อนแล้วยังมีห้องอาบน้ำร้อน บริการแช่น้ำร้อนนวดสปาด้วยน้ำแร่ร้อนธรรมชาติ ของสยามสอทสป่า การเดินทาง อยู่ห่างจากเทศบาลเมืองระนองไปตามทางหลวงหมายเลข 4005 ห่างจากศาลากลางจังหวัดไปทางทิศตะวันออก 2 กิโลเมตร

- วัดหาดส้มแป้น เป็นวัดเล็กๆที่มีชื่อเสียงมากวัดหนึ่งของจังหวัดระนอง เป็นที่ตั้งของศาลาที่ประดิษฐานรูปเหมือนของหลวงพ่อด้าย พระภิกษุที่มีผู้ให้ความเคารพนับถือมาก ซึ่งได้มาจำพรรษาและมรณภาพที่วัดนี้ บริเวณวัดร่มรื่น มีเขาด้อมรอบ อากาศเย็นสบายเห็นสายหมอกยามเช้า มีถ้ำคลองหาดส้มแป้นทอดผ่านวัด เป็นแหล่งของปลาพลวง ปลาตะกรุดเคียวกับปลาตะเพียน การเดินทาง อยู่ห่างจากเทศบาลเมืองระนองเพียง 7 กิโลเมตรตามเส้นทางถนนชลระอุ ห่างจากสวนสาธารณะรักษาวาริน 6 กิโลเมตร

- น้ำตกปุญญบาล ในเขตตำบลบางนอน อยู่ริมเส้นทางสายกระบือ-ระนอง ก่อนถึงตัวเมืองระนอง 15 กิโลเมตร เป็นน้ำตกที่ตกจากผาสูงเหมาะสำหรับ การแวะพักผ่อน ในขณะที่เดินทางท่องเที่ยวภาคใต้ เป็นน้ำตก ขนาดเล็กแต่มีหลายชั้น ริมน้ำตกมีศาลาที่พักและร้านอาหารเหมาะ แก่การแวะพักผ่อนมีนักท่องเที่ยวแวะชมปีละเกือบแสนคน คั้นน้ำเกิดจากป่าละอุนและป่าราชกรูด บริเวณคั้นน้ำของน้ำตกปุญญบาลมีต้นพญาไม้ หรือขุนไม้ ขนาดโตวัดรอบที่ระดับความสูงเพียงอก 442 เซนติเมตร สูง 50 เมตรการเดินทาง ทางหลวงหมายเลข 4 ทางไปจังหวัดชุมพร กิโลเมตรที่ 597 น้ำตกจะอยู่ทางขวามือ

- น้ำตกโดนเพชร เป็นน้ำตกขนาดใหญ่ มีทั้งหมด 11 ชั้น แต่ละชั้นสายน้ำมีลักษณะลดหลั่นลงมาผ่านแนวชะง่อนหินมีรูปทรงที่สวยงามมาก มีน้ำไหล ตลอดทั้งปี โดยคั้นน้ำเกิดจากเทือกเขาพ่อตาโงง โคง ซึ่งเป็นภูเขาที่สูงที่สุดในจังหวัดระนอง ส่วนสภาพป่า ข้างเคียงเป็นป่าดิบชื้น การเดินทาง ห่างจากเขตเทศบาลเมืองระนอง ประมาณ 29 กิโลเมตร (ระนอง-พังงา) ตรงกิโลเมตรที่ 641 เลี้ยวซ้ายไปตามถนนลูกรังที่มีป้ายบอกทาง เข้าค่ายลูกเสือระนองอีกราว 2 กิโลเมตร จากนั้นเดินเท้าขึ้นเขาสูงชันอีกประมาณ 1 กิโลเมตร

- ภูเขาหญ้าหรือเขาหัวล้านหรือเขาผี เป็นภูเขาที่ไม่มีไม้ใหญ่ขึ้น พืชพรรณที่ปรากฏส่วนใหญ่ในฤดูฝนคือ หญ้าสีเขียวซึ่งขึ้นปกคลุมแนวเขาที่ทอดตัวจากทิศเหนือสู่ทิศใต้ บางครั้งจึงเรียกกันว่า ภูเขาหญ้า ในช่วงฤดูร้อนหญ้าจะตาย ภูเขาจึงแลดูเป็นสีน้ำตาล ที่ราบเชิงเขามีทางเดินเท้าสำหรับนักท่องเที่ยวขึ้นสู่บนสันเขาเพื่อชมทิวทัศน์โดยรอบ การเดินทาง จากเขตเทศบาลเมืองไปตามทางหลวงหมายเลข 4 (ระนอง-พังงา) ประมาณ 11-12 กิโลเมตร

- อุทยานแห่งชาติน้ำตกหงาว สภาพป่าและภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขาสลับซับซ้อน มีไม้มีค่าเป็นจำนวนมาก เป็นป่าต้นน้ำลำธาร สัตว์ป่าชุกชุม ธรรมชาติสวยงามเหมาะ แก่การจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว การเดินทาง การเดินทางคมนาคมสะดวกสบาย การเดินทางจากตัวเมืองไปตามถนนเพชรเกษม (เส้นทางระนอง – ภูเก็ต) ประมาณ 13 กิโลเมตร ฝั่งซ้ายตรงข้ามภูเขาหญ้า แยกเข้าไปอีกประมาณ 1 กิโลเมตร

- บ่อน้ำร้อนบ้านพรรั้ง สภาพพื้นที่โดยรอบจะเป็นเนินเขา ลดหลั่นต่างระดับกัน แวดล้อมไปด้วยแมกไม้มานานาพรรณ บ่อน้ำร้อน ประกอบด้วยบ่อน้ำร้อนธรรมชาติ และบ่อน้ำร้อนปูนซีเมนต์ บ่อน้ำร้อนที่เกิดจากธรรมชาติจะมีเส้นผ่านศูนย์กลางไม่เกิน 1 เมตร ประมาณ 5 บ่อ ด้วยกัน น้ำร้อนจะไหลซึมขึ้นมาตามรอยแตกของหิน ทั้งจากหินแกรนิต หินภูเขาไฟจำพวกแอนดีไซต์ และหินทัฟไฟ และสายแร่ควอตซ์ น้ำร้อนมีลักษณะใส และมีก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เล็กน้อย ไม่มีกลิ่นกำมะถัน มีสาหร่ายสีเหลืองในธารน้ำร้อน อุณหภูมิน้ำร้อนโดยเฉลี่ยประมาณ 35-40 องศาเซลเซียส เหมาะสำหรับผู้ที่ต้องการอาบน้ำแร่แบบใกล้ชิดธรรมชาติ

- พระราชวังรัตนรังสรรค์ (จำลอง) เป็นพระราชวังที่จัดสร้างขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์การเสด็จประทับแรมจังหวัดระนองของพระมหากษัตริย์ 3 พระองค์ ได้แก่ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 (พ.ศ.2433) พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 (พ.ศ.2452) และพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 (พ.ศ.2471) และเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัดระนอง ตั้งอยู่บริเวณเชิงเขารัตนรังสรรค์ (ใกล้ศาลากลางจังหวัดระนอง) ตำบลเขานิเวศน์ เป็นพระราชวังที่ทำด้วยไม้สักและไม้ตะเคียนทอง

- บ้านค่ายเจ้าเมืองระนองหรือจวนเจ้าเมืองระนอง สร้างในสมัยพระยาดำรงสุจริตมหิศรภักดี (คอซู้เจียง) ซึ่งพระยาดำรงสุจริตมหิศรภักดี (คอซิมก๊อง) บุตรชายคนที่ 2 ของท่านคอซู้เจียง สร้างเพื่อใช้เป็นที่พักของบิดา เริ่มสร้างเมื่อประมาณปี พ.ศ.2420 หลังเหตุการณ์กบฏจีนกบฏมีเนื้อที่ประมาณ 33 ไร่เศษ ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองระนอง ปัจจุบันกรมศิลปากรได้ประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานฉบับทั่วไปเล่มที่ 113 ตอนพิเศษ 50ง ลงวันที่ 18 ธันวาคม 2539 นอกจากนี้ภายในจวนเจ้าเมืองยังเป็นที่เก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของดินตระกูล ณ ระนอง ซึ่งมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ควบคู่กับความเจริญเติบโตของเมืองระนอง การเดินทาง ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองระนอง

- คอคอดกระ หรือ กิ่งกระ เป็นส่วนที่แคบที่สุดของแหลมมลายูอยู่ในเขตบ้านทับทิม ตำบลละมู อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง กับ อำเภอสวี จังหวัดชุมพร ประมาณกิโลเมตรที่ 545 ของทางหลวงหมายเลข 4 ห่างจากเขตเทศบาลเมือง 66 กิโลเมตร ในบริเวณนี้มีแผ่นป้ายคอนกรีตขนาดใหญ่จำลองคอคอดกระ มีระยะทางจากฝั่งทะเลตะวันตกจรดฝั่งตะวันออกกว้างเพียง 44 กิโลเมตร พื้นที่ส่วนนี้นับเป็นยุทธศาสตร์สำคัญ ที่ได้รับความสนใจตั้งแต่ในสมัยพระนารายณ์มหาราช ในการที่จะขุดคลองตัดผ่านจนกระทั่ง รัชกาลที่ 4 ฝรั่งเศสคิดจะขุดคอคอดกระเพื่อร่นระยะทางในการเดินเรือจากฝั่งทะเลอันดามัน ช้ามายังฝั่งอ่าวไทย โดยไม่ต้องอ้อมไปทางแหลมมลายู แต่เนื่องด้วยความขัดแย้งทางผลประโยชน์กับอังกฤษที่เป็นเจ้าของกิจการท่าเรือในปิ่นังและสิงคโปร์โครงการนี้เลยพักไปแผนที่แสดงจุดที่ตั้งของคอคอดกระ ซึ่งเป็นจุดที่นักท่องเที่ยว นิยมถ่ายรูปเป็นที่ระลึกมากแห่งหนึ่งของ จังหวัดระนอง และใกล้ ๆ แผ่นป้ายคอนกรีตดังกล่าว ยังสามารถชมทิวทัศน์ของแม่น้ำกระบุรี ซึ่งแบ่งพรมแดนไทย-พม่าได้อย่างชัดเจนการเดินทาง อยู่ในเขตบ้านทับทิม ตำบลละมู กิโลเมตรที่ 545 ของทางหลวง หมายเลข 4 ห่างจากเทศบาลเมือง 66 กิโลเมตร

- น้ำตกขุมแสง หรือ น้ำตกสายรุ้ง จะมีน้ำไหลเฉพาะในฤดูฝน น้ำจะไหลกระแทกกับโขดหินแล้วกระจายออกเป็นสายคู่คล้ายสายรุ้ง จึงทำให้ชาวบ้านมักจะเรียกน้ำตกแห่งนี้ว่า "น้ำตกสายรุ้ง" การเดินทาง ห่างจากเขตเทศบาลเมืองระนองและตัวอำเภอกระบุรีไปตามทางหลวงหมายเลข 4 (ทางไปจังหวัดชุมพร) เป็นระยะทาง 80 และ 16 กิโลเมตร ตามลำดับ บริเวณหลักกิโลเมตรที่ 529-530 (ด้านตรงข้ามกับทางเข้าสู่นิคมสร้างตนเองบ้านปากจั่น) จะมีทางแยกซ้ายมือเป็นถนนลูกรังเข้าไปอีก 3 กิโลเมตร ก็จะถึงบริเวณน้ำตกขุมแสง

- น้ำตกบกกกรายเป็นน้ำตกขนาดใหญ่ มีน้ำไหลตลอดปี การเดินทาง ห่างจากตัวจังหวัดไปตามทางหลวงหมายเลข 4 (ระนอง-ชุมพร) ประมาณ 54 กิโลเมตร ที่หลักกม.ที่ 556-557 จะมีป้ายชี้ทางไปน้ำตกบกกกราย ประมาณ 9 กิโลเมตร เป็นถนนลาดยาง และจากบริเวณสุดทางของถนนต้องเดินเท้าต่อ ผ่านพื้นที่ทำไร่และป่าขึ้นอีกเป็นระยะทางประมาณ 200 เมตร ก็จะถึงบริเวณน้ำตกน้ำตกบกกกรายเป็นน้ำตกขนาดใหญ่ มีน้ำไหลตลอดปี

- อุทยานแห่งชาติแหลมสน ตั้งอยู่ในท้องที่อำเภอเมือง อำเภอกะเปอร์ กิ่งอำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง และอำเภอกระบุรี จังหวัดพังงา ร่มรื่นด้วยป่าสนที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เป็นที่อยู่ของนกนานาชนิด ทั้งมีหาดทรายขาวละเอียดเป็นแนวยาวและกว้างใหญ่ มีทิวทัศน์ที่สวยงามมาก อุทยานแห่งชาติแหลมสนมีเนื้อที่ประมาณ 196,875 ไร่ หรือ 315 ตารางกิโลเมตร อุทยานแห่งชาติแหลมสน ที่จัดตั้งที่ทำการอยู่บริเวณหาดบางเบน อยู่ระหว่าง อ.เมือง กับ อ.กะเปอร์ ก่อนถึง อ.กะเปอร์ จะมีทางแยกขวามือเข้าหาดบางเบน (สามแยกบ้านสำนัก ต.ม่วงกลวง อ.กะเปอร์) หรือบริเวณกิโลเมตรที่ 657 ให้เลี้ยวขวาเข้าที่ทำการอุทยานฯ ระยะทาง 10 กิโลเมตร

- วิสาหกิจชุมชนผลิตน้ไฟพรศรินาคา เป็นชุมชนประวัติดั้งเดิมมีความเป็นมาที่น่าสนใจ ชาวบ้านส่วนใหญ่เป็น คนที่อพยพมาจากหลากหลายพื้นที่ เช่น นครศรีธรรมราช ตรัง และกระบี่ ในอดีตชุมชนได้ประสบกับปัญหาการถูกเอารัดเอาเปรียบ การใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่เป็นธรรมและการทำลายทรัพยากร ส่งผลให้ความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้ถูกทำลายอย่างรวดเร็ว แหล่งอาหารและน้ำเสื่อมโทรม ชาวบ้านได้ลุกขึ้นมาแก้ปัญหาการบุกรุกทำลายทรัพยากร ธรรมชาติร่วมกันอนุรักษ์ และป้องกันพื้นที่ป่าสงวนเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองนาคา ส่งผลให้ชุมชนริเริ่มก่อตั้งชมรมเพื่อจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การเดินทางจากตัวเมืองระนองเดินทางไปตามถนนเพชรเกษม (ระนอง-พังงา) ระยะทาง 52 ก.ม. ถึงตำบลนาคาปากทางเข้ามีป้ายวงกลมสีน้ำตาล มีข้อความ "พลิกพลังธารหนึ่งเดียวในโลก" และมีป้ายวิสาหกิจผลิตน้ไฟพรศรินาคา และเลี้ยวเข้าไป ระยะทาง 4.8 กิโลเมตรถึงชุมชน

2) แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

- น้ำตกคีรีด้อม ตำบลช้างแรกร อำเภอบางสะพานน้อยจากถนนเพชรเกษม บริเวณรอบอำเภอบางสะพานน้อย กับอำเภอบางสะพาน ไปทางทิศตะวันตก ประมาณ 20 กิโลเมตร จนถึงหมู่บ้านคีรีด้อม ตำบลช้างแรกร ซึ่งตั้งอยู่ในป่าเขาคอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า ที่ยังรักษาความ

อุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติอย่างพร้อมมูล หมู่บ้านแห่งนี้มีน้ำตกสวยงามไหลตลอดทั้งปี เรียกว่า "น้ำตกคีรีล้อม"

- เกาะทะลุ เกาะสิงห์ เกาะสังข์ เป็นอีกหนึ่งแหล่งท่องเที่ยวของบางสะพานน้อย เกาะทะลุเป็นเกาะกลางทะเลที่มีความสวยงามไม่แพ้ที่ใดเลย บริเวณชายหาดบนเกาะจะมีสีขาวนวลไม่เหมือนที่อื่น เมื่อกระทบกับแสงแดดจะส่องประกายแวววับกับสายตาผู้พบเห็น เกาะทะลุมีรูทะลุไปยังอีกด้านหนึ่ง คือ ทะลุจากด้านตะวันตกไปยังด้านตะวันออก ภายในช่องทะลุ เมื่อเดินเข้าไปข้างในก็จะมีด สึกฟักก็จะเห็นแสงสว่าง ตรงปากช่องทะลุของอีกด้านหนึ่งในช่องทะลุจะมีถ้ำไม่กว้างนัก มีค้างคาว และนกนางแอ่นอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ความสวยงามเกาะทะลุ เกาะสิงห์ เกาะสังข์ อยู่บริเวณรอบเกาะเต็มไปด้วยแนวปะการัง ปะการังสมอง ปะการังเขากวาง และปลาสวยงามหลากหลายสี

- น้ำตกแก่งน้อย แก่งใหญ่ มีความร่มรื่น เป็นแนวยาว มีน้ำไหลตลอดปีสลับกับคันไม้เป็นทิวแถว และยังมีอุดมสมบูรณ์ไปด้วยกล้วยไม้ป่า ดอกไม้ป่าหายาก รวมทั้งสมุนไพรหายากหลากหลายชนิด ทิวทัศน์เขียวสงบ เหมาะสำหรับผู้ที่ต้องการพักผ่อน บริเวณน้ำตกจะมีแก่งหินเล็กใหญ่สลับกันสวยงาม ติดต่อกันเป็นระยะทางประมาณ 1 กิโลเมตร

- หาดแหลมสน หมู่ที่ 5 ตำบลปากแพรก อำเภอบางสะพานน้อย เดินทางจากถนนเพชรเกษม ประมาณ 15 กิโลเมตร ห่างจากแยกชุมชนบ้านปากคลอง ประมาณ 500 เมตร ก็จะพบกับหาดแหลมสน เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจเหมาะสำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบครอบครัว

- ถ้ำเขาน้อย บ้านฝั่งแดง หมู่ที่ 4 ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย ตั้งอยู่ติดชายทะเลที่สวยงาม เคยเป็นที่หลบภัยสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 เนื่องจากภายในถ้ำมีห้องโถงขนาดใหญ่พอๆ กับสนามฟุตบอล และมีโพรงทะลุเข้าไปในถ้ำขนาดเล็ก เช่น ถ้ำหอย และถ้ำน้ำ

- หาดฝั่งแดง (หาดผาแดง) หมู่ 4 ตำบลทรายทอง หาดฝั่งแดงมีพื้นที่ติดกับชายฝั่งทะเล ลักษณะเป็นผาสูง 50 เมตร ฝั่งแดงเดิมมีรูปร่างลักษณะคล้ายภูเขาติดกับทะเล หรือแช่อยู่ในทะเลครั้งหนึ่ง ต่อมาก็ถูกน้ำทะเลกัดเซาะจนหินกร่อนเหลืออยู่ครั้งหนึ่งบนหน้าผา ชันลงไปบนทะเล ดินหน้าผาจะมีสีแดงทั้งหมด เมื่อมองจากบนผาสูงจะเห็นทิวทัศน์ เกาะต่างๆ ที่อยู่กลางทะเล เช่น เกาะสิงห์ เกาะสังข์ เกาะทะลุ สามารถเดินลงไปด้านล่าง แล้วมองดูด้านบนที่สวยงาม มีก้อนหินน้อยใหญ่ ที่ถูกกัดเซาะจากน้ำทะเล เป็นแนวยาว ประมาณ 3 กิโลเมตร

- สวนป่าทรายทอง ตำบลทรายทอง ที่ตั้งอยู่ห่างจากศูนย์วิจัยสิทธิพร กฤดากร ประมาณ 1 กิโลเมตร ก็จะพบสวนป่าทรายทอง เราอาจจะชื่นชมกับแหล่งท่องเที่ยวป่าชายแดนแถบภูเขาเทือกเขาตะนาวศรี เนื่องจากยังคงความอุดมสมบูรณ์ของไพรพฤกษ์ ร่มเย็นสงบเงียบ มีสัตว์ป่าชุกชุมให้เห็น มีสัตว์ป่าหลากหลายชนิด เช่น กิ้ง ลิง ผีเสื้อ ฯลฯ

- ถ้ำโหนดาด (ถ้ำเพชรทรายทอง) หมู่ 7 ตำบลทรายทองเดินทางจากสามแยกห้วยสัก ถนนเพชรเกษม เข้าไปประมาณ 1.6 กิโลเมตร จะพบเทือกเขาไม้ มีภูเขาถูกเล็กเป็นบริเวณ ชาวบ้านเรียกว่าเขาน้อย จอครดเดินผ่านสวนยางและป่าละเมาะเข้าไป โดยระยะห่างที่จอครด

ประมาณ 200 เมตร ก็จะถึงปากถ้ำ ใช้เชือกหย่อนลงไปในโพรงถ้ำ และจับเชือกไว้เดินลงไปตามเส้นทางลาดชันจากปากถ้ำประมาณ 70 เมตร ก็จะพบห้องโถงขนาดใหญ่ ที่มีหินงอก หินย้อย สวยงามตระการตา และอีกถ้ำที่อยู่ถัดไปต้องเข้าไปด้วยความยากลำบากเพราะความมืดสนิท เรียกกันว่า "ถ้ำเพชร"

- เขาบางเบิด ถ้ำบางเบิด ตำบลทรายทอง เขาบางเบิด หากมองดูผิวเผินจะมีลักษณะภูเขาครั้งถูกจมอยู่ใต้ทะเล ในอดีตบริเวณดังกล่าวคือแหล่งเพาะพันธุ์ของ "ฉลามกบ" แต่ในปัจจุบันมนุษย์ได้ใช้ทรัพยากรสัตว์น้ำเพิ่มขึ้นจนปลาฉลามกบลดน้อยจนแทบจะหาตัวไม่เจอ ส่วนสภาพแวดล้อมภายนอกบริเวณภูเขาไม้ค่างแวนฝูงหนึ่งอาศัยอยู่ เป็นตัวชี้วัดว่าป่าบนเขาซึ่งอุดมสมบูรณ์ภายในเขาบางเบิด มีความงดงามของธรรมชาติที่สตรรบันแต่ดั้งขึ้นมาได้อย่างลงตัว มีถ้ำที่สวยงามไม่น้อยกว่า 4-5 ถ้ำ แต่ถ้ำที่สวยงามและแปลกประหลาดมีอยู่ 2 ถ้ำ ซึ่งมีขนาดใหญ่ประมาณว่าจุคนได้ประมาณ 100 คน คือ ถ้ำผีเจี๊ยะ เพราะมีรูปลักษณะของหินงอกออกจากพื้นเป็นรูปผีเจี๊ยะ คือ รูปคล้ายสิงห์ที่ไม่มีทวาร เป็นสัตว์มงคลตามความเชื่อของคนจีน

- หาดบางเบิด ตั้งอยู่ที่บ้านบางเบิด ตำบลทรายทอง ลักษณะเป็นโค้งอ่าว ชายหาดสะอาด สีนํ้าตาลแดง มีภูเขาหินปิดหัวอ่าว สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 บางเบิดมีชื่อเสียงในเรื่องแดงโอบบางเบิดซึ่งมีผลใหญ่ รสชาติหวานกรอบ เป็นแดงโอบที่ปลูกในไร่ของ ม.จ.สิทธิพร กฤดากร เจ้าของคำที่ว่า "เงินทองเป็นของมาฆา ข้าวปลาเป็นของจริง" ส่วนผาแดงเป็นแนวผาที่หินมีสีแดงเข้ม อยู่ติดกับบ้านบางเบิด สามารถเดินเล่นเลียบชายหาดชมผาแดง

- น้ำตกไพรวัลย์ ตั้งอยู่ตำบลทองมงคล อำเภอบางสะพานน้อย ห่างจากตัวเมืองประมาณ 20 กิโลเมตร เป็นน้ำตกขนาดกลาง แต่มีความสวยงามเป็นธรรมชาติ เหมาะสำหรับผู้รักการผจญภัย ควรใช้รถขับเคลื่อนสี่ล้อ

3) แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานี

- หาดสำเริง ตำบลท่าชนะ อำเภอท่าชนะ ตำบลตำบลท่าชนะ ห่างจากที่ว่าการอำเภอท่าชนะประมาณ 6 กิโลเมตรเป็นสถานที่ท่องเที่ยวชายหาด ฝั่งอ่าวไทย มีสถานที่พักผ่อน มีที่พัก และอาหารทะเล หาดทรายขาวทอดยาวขนานไปด้วยทิวมะพร้าว คุ้งมริน

- ถ้ำเขา เท-ลา มีธารน้ำบนเขา มีน้ำตกตลอดปี มีทิวทัศน์สวยงาม การเดินทาง ใช้เส้นทางหลวงที่ 4265 ซึ่งแยกจากสาย 41 ที่สี่แยกหนองนิลเข้าไปยังสำนักสงฆ์เขาเพ-ลา ระยะทางประมาณ 21 กิโลเมตร

- ศูนย์ศึกษาธรรมชาติป่าพรุคันธุลี ตำบลคันธุลี อำเภอท่าชนะ เป็นศูนย์ศึกษาธรรมชาติของจังหวัดลักษณะภูมิประเทศเป็นแอ่งลาดเอียงในแนว เหนือ-ใต้ มีความสมบูรณ์ของป่าพรุ เป็นป่าคงคิบทึบที่คงสภาพ มีสัตว์ป่า และปลาพันธุ์ต่างๆ อาศัยอยู่หลายชนิด นำศึกษาเป็นแหล่งธรรมชาติที่ศูนย์ศึกษาธรรมชาติป่าพรุคันธุลีเป็นแหล่งท่องเที่ยวศึกษาธรรมชาติเชิง อนุรักษ์ ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 5,7,9 ตำบลคันธุลี มีพื้นที่ทั้งหมด 875 ไร่

- หาดปากน้ำท่ากระจาย อำเภอท่าชนะ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวชายหาด ฝั่งอ่าวไทย มีสถานที่พักผ่อน มีที่พัก และร้านอาหาร

- วัดหลง ตั้งอยู่บ้านวัดหลง ตำบลตลาด อำเภอไชยา เป็นสถาปัตยกรรมแบบศรีวิชัยที่สำคัญในบริเวณคาบสมุทรภาคใต้ของประเทศไทย ไม่มีหลักฐานแน่ชัดว่าสร้างในสมัยใด สันนิษฐานว่าเจดีย์วัดหลงสร้างร่วมสมัยกับพระบรมธาตุไชยา เป็นเจดีย์ที่ทิ้งร้างมานานจนชำรุดเหลือแต่ซากอิฐ และฐานราก สันนิษฐานว่าโบราณสถานวัดหลงเป็นหนึ่งในจำนวนปราสาท 3 หลัง ที่พระเจ้ากรุงศรีวิชัยในศิลาจารึกหลักที่ 23

- วัดรัตนาราม หรือวัดแก้ว ตำบลเสม็ด อำเภอไชยา เป็นเจดีย์ทรงปราสาท โครงสร้างก่ออิฐไม่สอปูน ชักผิวหน้าอิฐเรียบ อยู่ในผังรูปกากบาท ฐานชั้นล่างสุด เป็นฐานเชิงสี่เหลี่ยมจัตุรัส ตัวอาคารเรือนธาตุเป็นอาคารทรงจัตุรมุขขนาดประมาณ 18 x 18 เมตร มีมุขยื่นออกมาทั้ง 4 ด้าน ระหว่างมุขทำเป็นช่องมุขไม้สิบสอง มุขทางด้านตะวันออกเป็นทางเข้าสู่ห้องโถงกลาง มีพระประธานปางมารวิชัย ขนาดใหญ่ก่อด้วยอิฐสอปูน มีสภาพชำรุดมาก ส่วนมุขที่เหลืออีก 3 ด้าน เป็นคูหาเล็กๆ ไม่สามารถเดินถึงกันได้ ส่วนยอดของอาคารได้พังทลายลงมา แต่พอจะสันนิษฐานได้ว่า ส่วนยอดของเจดีย์วัดแก้วน่าจะคล้ายกับยอดของเจดีย์พระบรมธาตุไชยา ที่มีการประดับเรือนชั้นลดหลั่นกัน เป็นประโยชน์แก่การศึกษาค้นคว้าทางสถาปัตยกรรมในสมัยศรีวิชัย เนื่องจากโบราณสถานสมัยนี้ส่วนใหญ่มักพังทลายเกือบหมดแล้วเจดีย์วัดแก้ว สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นโบราณสถานที่เก่าแก่ที่สุดที่พบในเมืองไชยา เถ้าที่ปรากฏอยู่ในรูปแบบเดิมจนถึงปัจจุบัน กรมศิลปากร ประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 53 ตอนที่ 34 วันที่ 27 กันยายน 2479 กองโบราณคดีกรมศิลปากร ได้ขุดแต่งบูรณะในปี พ.ศ. 2519 -2522

- หมู่บ้านพุมเรียงและแหลมโพธิ์ ตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ฝ้าพุมเรียงเป็นฝ้า ทอยกคั้นเงินหรือคั้นทองสวยงาม เป็นสินค้าพื้นเมืองที่มีชื่อของจังหวัดสุราษฎร์ธานี และจากหมู่บ้าน ไป 2 กิโลเมตร จะถึงแหลมโพธิ์ ชายทะเลที่น่าท่องเที่ยวแห่งหนึ่งของตำบลพุมเรียง มีร้านอาหารที่มีผู้นิยมไปรับประทานอาหารกันมาก

- สวนรุกขชาติเขาพุทธทอง เป็นสถานที่รวบรวมพันธุ์ไม้ต่าง ๆ ที่มีค่าไว้มาก การเดินทาง อยู่ริมถนนบริเวณกิโลเมตรที่ 134 ติดกับสวนโมกขพลาราม

- วัดพระบรมธาตุไชยาราชวรวิหาร ตำบลเวียง อำเภอไชยา เป็นที่ประดิษฐานขององค์พระบรมธาตุไชยา ซึ่งบรรจุพระบรมสารีริกธาตุของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นปูชนียสถานสำคัญคู่บ้านคู่เมือง และเป็นหนึ่งในสามของโบราณสถานอันศักดิ์สิทธิ์ของภาคใต้ อันประกอบด้วย พระบรมธาตุไชยา พระบรมธาตุนครศรีธรรมราช และพระพุทธไสยาสน์ถ้ำคูหาภิมุข จังหวัดยะลา องค์พระบรมธาตุเป็นสถาปัตยกรรมแบบศรีวิชัยของค์เดียวที่ยังคงสภาพที่ดีที่สุด เข้าใจว่าสร้างในสมัยที่อาณาจักรศรีวิชัยเจริญรุ่งเรืองสูงสุด สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นเมื่อประมาณพุทธศตวรรษที่ 13-14 ไม่ปรากฏประวัติของผู้สร้าง รอบองค์พระธาตุมีเจดีย์เล็ก ๆ 4 ทิศ ล้อมรอบด้วยวิหารคด ซึ่งประดิษฐานพระพุทธรูปเก่าแก่ทั้ง 4 ด้าน

- พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติไชยา ตั้งอยู่ที่วัดพระบรมธาตุไชยาราชวรวิหาร ตำบลเวียง อำเภอไชยา เป็นพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติประเภทประวัติศาสตร์และโบราณคดี อาคารหลังแรกด้านหน้าจัดแสดงประติมากรรมศิลา และสาริที่ค้นพบในเมืองไชยาเก่า ได้แก่ เทวรูปพระนารายณ์ พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร ส่วนอาคารที่สอง เป็นที่จัดแสดงหลักฐานสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ตั้งแต่สมัยทวารวดี ศรีวิชัย ลพบุรี สุโขทัย อยุธา

- สวนโมกขพลาราม อยู่บริเวณเขาพุทธทอง อำเภอไชยา ริมทางหลวงหมายเลข 41 บริเวณกิโลเมตรที่ 134 เดิมชื่อวัดธารน้ำไหล มีท่านพุทธทาสภิกขุเป็นผู้ริเริ่มสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2502 เพื่อเป็นสถานที่แสวงหาความสงบและศึกษาธรรม มีโรงมหรสพทางวิญญาณ ซึ่งประกอบด้วยภาพศิลป์ บทกวี คติธรรมคำสอนในพุทธศาสนานิกายต่าง ๆ ภาพพุทธประวัติ ภาพจำลองจากภาพหินสลัก เรื่องพุทธประวัติในอินเดีย รอบบริเวณร่มรื่น เหมาะสำหรับเป็นที่ฝึกอบรมจิตใจและศึกษาพุทธศาสนา มีการสอนฝึกสมาธิแก่ชาวต่างประเทศ ทุกวันที่ 1-10 ของทุกเดือน และสำหรับคนไทย ทุกวันที่ 20-27 ของทุกเดือน ตั้งแต่เวลา 8.30-17.00 น.

2.2.4 แนวคิดการพัฒนาโครงข่ายการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จังหวัดชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยง

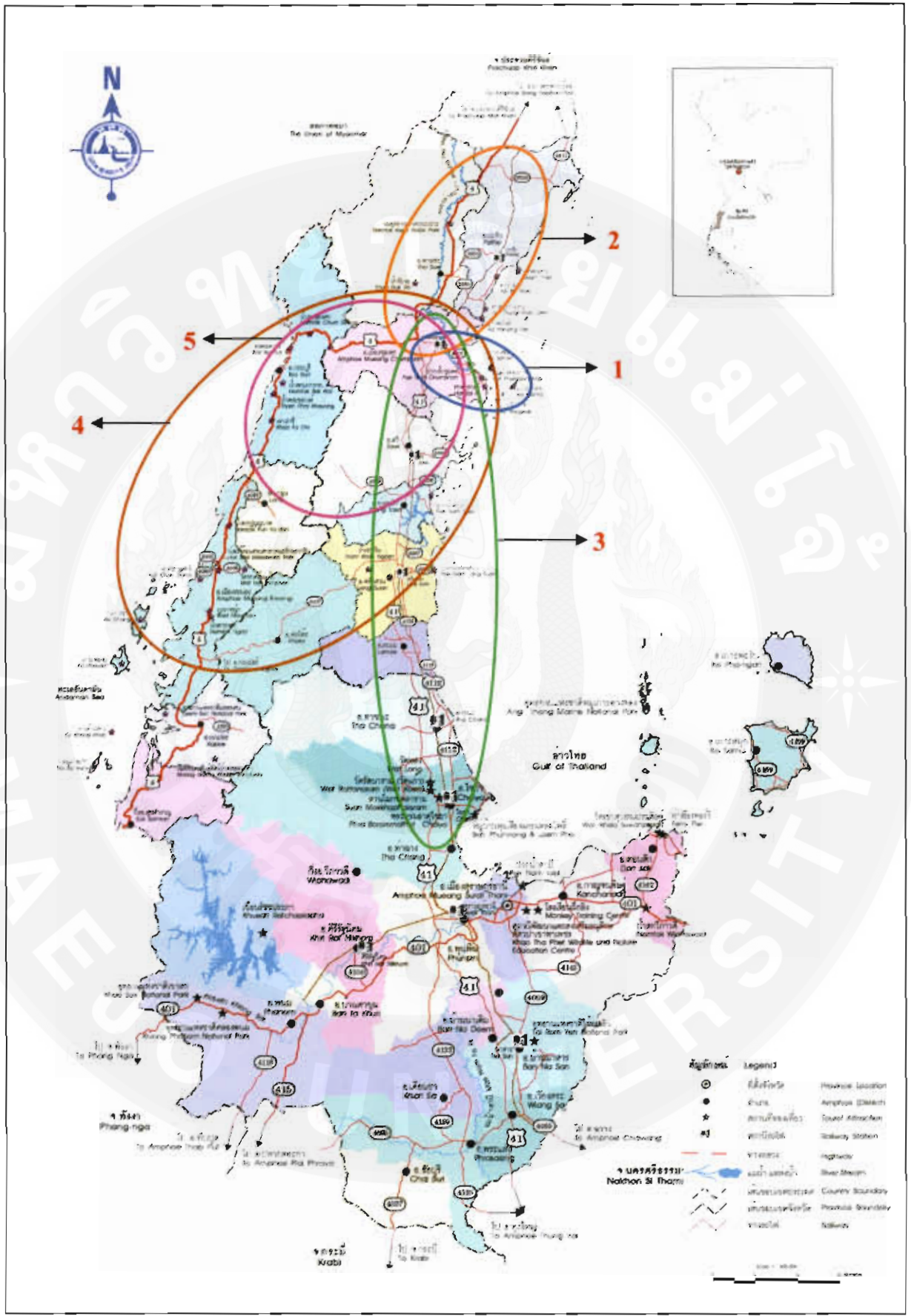
จากศักยภาพของจังหวัดชุมพรที่มีทรัพยากรท่องเที่ยวโดดเด่นและมีความหลากหลาย ทั้งทรัพยากรทางธรรมชาติ และวัฒนธรรม รวมทั้งสามารถเดินทางเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญอื่นทั้งสองฝั่งทะเล อันได้แก่ ชายฝั่งทะเลอ่าวไทยและชายฝั่งทะเลอันดามัน ทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถเชื่อมโยงกันได้ทั้งกิจกรรมทางบกและทางทะเล ซึ่งทำให้เกิดแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบวงรอบ เพื่อการสร้างแรงจูงใจหรือจุดขายทางการท่องเที่ยวในรูปแบบที่สนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ตามกิจกรรมหรือความชอบที่นักท่องเที่ยวสนใจ ตามระยะเวลาที่นักท่องเที่ยวมี โดยเชื่อมโยงมิติทางด้านภูมิศาสตร์ หรือเส้นทางท่องเที่ยวเข้ากับมิติด้านเค้าโครงเรื่องหรือจุดขายทางการท่องเที่ยว และเชื่อมโยงกับเวลาที่ใช้ในการเดินทางท่องเที่ยว โดยพยายามให้การเดินทางท่องเที่ยวแต่ละครั้งไม่ซ้ำเส้นทางเดียวกัน การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบเส้นทางวงรอบนี้ ยังต้องมีการพัฒนาและจัดการสภาพแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการตลอดเส้นทาง ไม่คำนึงถึงเฉพาะภายในแหล่งท่องเที่ยวเท่านั้น แต่มุ่งพัฒนาให้เป็นระบบตั้งแต่จุดเริ่มต้น ไปจนกระทั่งจุดสิ้นสุดการเดินทาง นั่นเอง (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2549)

นอกจากนี้การเดินทางภายในจังหวัดสามารถเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวจากอำเภอเมืองสู่แหล่งท่องเที่ยวในอำเภอต่างๆ ตามระยะทาง ดังนี้ 1) อำเภอปะทิว ระยะทาง 30 กิโลเมตร 2) อำเภอท่าแซะ ระยะทาง 32 กิโลเมตร 3) อำเภอสวี ระยะทาง 45 กิโลเมตร 4) อำเภอทุ่งตะโก ระยะทาง 62 กิโลเมตร 5) อำเภอหลังสวน ระยะทาง 76 กิโลเมตร 6) อำเภอละแม ระยะทาง 95 กิโลเมตร และ 7) อำเภอพะโต๊ะ ระยะทาง 115 กิโลเมตร ส่วนการเดินทางจากอำเภอเมือง จังหวัดชุมพร สู่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ระยะทางประมาณ 200 กิโลเมตร และ จังหวัดระนอง ระยะทางประมาณ 150 กิโลเมตร

ดังนั้นการพัฒนาโครงข่ายการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ภายในจังหวัดชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยง เป็นแนวคิดการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในลักษณะของเส้นทางท่องเที่ยวแบบวงรอบ

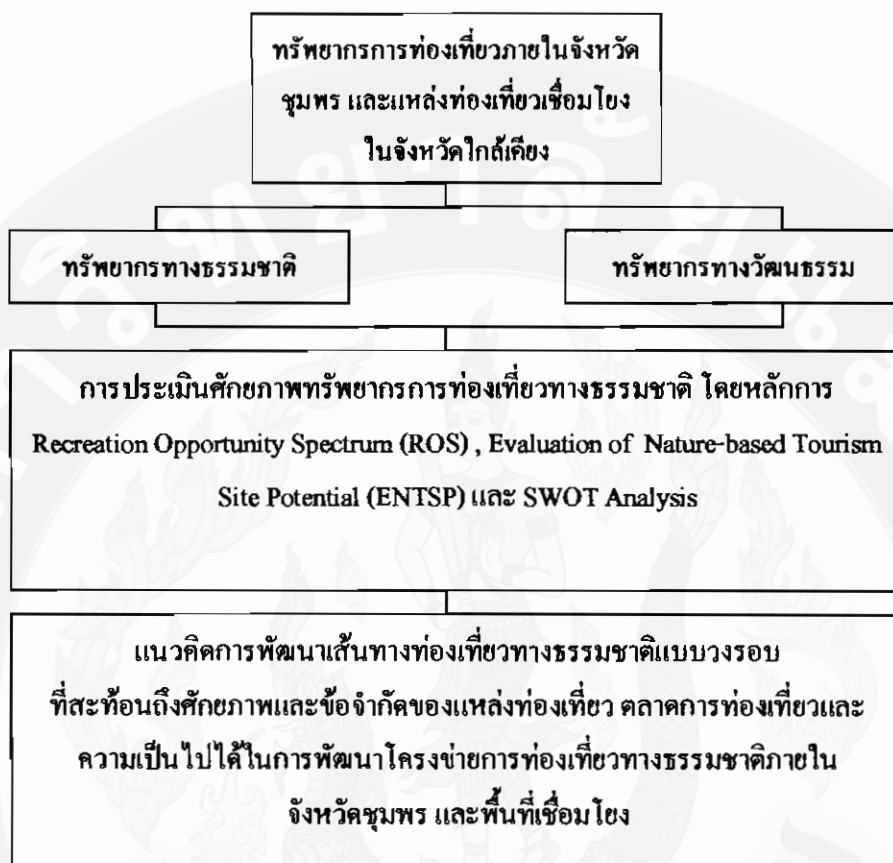
(looping) โดยมีอำเภอเมือง จังหวัดชุมพรเป็นศูนย์กลาง เพื่อเชื่อมโยงกิจกรรมท่องเที่ยวเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยววิถีโคกเคียง ภายในอำเภอต่าง ๆ และแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงในจังหวัดใกล้เคียง (รัศมีไม่เกิน 150กม.จากเขตอำเภอเมือง จังหวัดชุมพร) ซึ่งผู้ศึกษาแบ่งเป็นโครงการท่องเที่ยวได้ดังนี้ (ดังภาพที่ 4)

1. โครงการท่องเที่ยวทางธรรมชาติภายในอำเภอเมือง จังหวัดชุมพร
2. โครงการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อำเภอเมือง – อำเภอท่าแซะ – อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร – อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
3. โครงการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อำเภอเมือง – อำเภอสวี – อำเภอทุ่งตะโก – อำเภอหลังสวน – อำเภอละแม จังหวัดชุมพร – อำเภอท่าชนะ – อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
4. โครงการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อำเภอเมือง – อำเภอพะโต๊ะ – อำเภอกะเปอร์ – อำเภอเมืองระนอง – อำเภอตะกั่ว – อำเภอกระบุรี
5. โครงการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จังหวัดชุมพร – อำเภอสวี – อำเภอทุ่งตะโก จังหวัดชุมพร – อำเภอตะกั่ว – อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง – อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร

ภาพที่ 4 ที่ตั้งแหล่งท่องเที่ยว และ โครงข่ายการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จังหวัดชุมพรและพื้นที่เชื่อมโยง

2.3 กรอบแนวความคิดของการวิจัย

ภาพที่ 5 แสดงกรอบแนวความคิดของการวิจัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการสำรวจและประเมินศักยภาพของทรัพยากรท่องเที่ยว โดยทำการรวบรวมข้อมูล ด้วยแบบวิเคราะห์ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว ตามหลักเกณฑ์ช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ (ROS) และแบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว (ENTSP) (ดังภาคผนวก ก) ภายในแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางคมนาคมสายหลัก โดยเริ่มจากอำเภอเมือง จังหวัดชุมพรเป็นศูนย์กลาง และเดินทางเชื่อมโยงสู่แหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ในจังหวัดใกล้เคียง เพื่อบ่งชี้แหล่ง หรือจุดท่องเที่ยวตามสถานภาพปัจจุบันและศักยภาพในอนาคต พร้อมลำดับความสำคัญ/คุณค่าเชิงการท่องเที่ยวของแหล่ง หรือจุดท่องเที่ยว เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเป็นโครงการการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จังหวัดชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยง ตลอดจนการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน ข้อจำกัด และโอกาส ความเป็นไปได้ในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวดังกล่าว

3.1 ขอบเขตการศึกษา

เป็นการสำรวจและประเมินศักยภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวรายแหล่งภายในจังหวัดชุมพร และแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงในจังหวัดใกล้เคียง อันหมายถึงแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถเดินทางเชื่อมต่อกันจากเขตพื้นที่จังหวัดชุมพรไปยังจังหวัดอื่นๆ ใกล้เคียง ภายในเส้นทางคมนาคมสายหลัก ซึ่งการสำรวจและประเมินศักยภาพทรัพยากรท่องเที่ยวครอบคลุมแหล่งท่องเที่ยวทั้งที่มีการพัฒนาอยู่แล้ว แหล่งท่องเที่ยวที่เพิ่งได้รับการพัฒนา และแหล่งท่องเที่ยวที่มีทรัพยากรธรรมชาติดั้งเดิม ไม่มีการพัฒนา หรือเปลี่ยนแปลงสภาพธรรมชาติ แต่มีศักยภาพและมีโอกาสในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว นอกจากนี้การศึกษาข้างต้นจะครอบคลุมประเภทของการท่องเที่ยวทางธรรมชาติออกเป็น 3 ประเภทย่อยตามลักษณะของทรัพยากรและแรงจูงใจในการประกอบกิจกรรมท่องเที่ยว คือ ประเภทธรรมชาติทั่วไป (Nature Tourism) การท่องเที่ยวผจญภัย (Adventure Tourism) และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism)

3.2 ตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในการสำรวจและศึกษา โดยแบบวิเคราะห์ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว ตามหลักเกณฑ์ของ Recreation Opportunity Spectrum (ROS) และแบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว (Evaluation of Nature-based Tourism Site Potential, ENTSP) (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2549) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวหลัก สิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ ศักยภาพของพื้นที่ในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว รวมถึงสถานภาพปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยวว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทใด ซึ่งตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเพื่อบ่งชี้สถานภาพปัจจุบัน ได้จากการตรวจเอกสารและอ้างอิงผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยปัจจัยที่นำมาพิจารณาประกอบด้วย ด้านทรัพยากร ด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และการสื่อความหมาย ด้านการจัดการผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และ

ด้านการมีส่วนร่วม สรุปแยกตามประเภทแหล่งท่องเที่ยว ดังนี้ 1) แหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติทั่วไป (NT) จำนวน 15 ตัวชี้วัด 2) แหล่งท่องเที่ยวประเภทผจญภัย จำนวน 15 ตัวชี้วัด (AT) และ 3) แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำนวน 18 ตัวชี้วัด (ET) (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2549) รายละเอียดดังตารางที่ 3 ตารางที่ 3 ตัวชี้วัดศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติเพื่อบ่งชี้สถานภาพปัจจุบัน จำแนกตามประเภทแหล่งท่องเที่ยว

ปัจจัยการประเมินศักยภาพ	NT	AT	ET
ด้านทรัพยากร			
1. ความมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและดึงดูดใจ	✓	✓	✓
2. ความอุดมสมบูรณ์ของพืชพรรณ	-	-	✓
3. โอกาสในการพบเห็นสัตว์ป่า	-	-	✓
4. ทัศนียภาพและสภาพภูมิทัศน์ของทรัพยากรท่องเที่ยว	✓	✓	✓
5. รูปแบบกิจกรรมมีความเหมาะสมและสัมพันธ์กับสภาพพื้นที่	✓	✓	✓
6. ความหลากหลายของกิจกรรม	✓	-	✓
7. สภาพภูมิอากาศเหมาะสมกับพื้นที่	✓	✓	✓
8. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	✓	-	-
9. การได้พึ่งพาตนเอง	-	✓	-
10. โอกาสการได้รับประสบการณ์ตื่นเต้นและท้าทาย	-	✓	-
ด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และการสื่อความหมาย			
11. ความกลมกลืนของสิ่งอำนวยความสะดวก	✓	✓	✓
12. ความเพียงพอของสิ่งอำนวยความสะดวก	✓	✓	-
13. คุณภาพของสิ่งอำนวยความสะดวกด้านประโยชน์ใช้สอย	✓	✓	✓
14. การจัดการด้านความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน	✓	✓	✓
15. คุณภาพในการให้บริการ	✓	✓	✓
16. รูปแบบเนื้อหา ความรู้และวิธีการสื่อความหมาย	-	-	✓
ด้านการจัดการผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม			
17. การจัดแบ่งเขตพื้นที่เหมาะสมต่อการท่องเที่ยว (Zoning)	✓	✓	✓
18. การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวในการประกอบกิจกรรม	✓	✓	✓
19. มาตรการเฝ้าระวังและป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม	✓	✓	✓
20. การจัดการขยะและของเสีย	✓	✓	✓

ปัจจัยการประเมินศักยภาพ	NT	AT	ET
ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน			
21. โอกาสในการเข้าร่วมดำเนินการและตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยว	-	-	✓
22. การมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์	-	-	✓

หมายเหตุ: NT=Nature Tourism AT=Adventure Tourism ET=Ecotourism

ส่วนการให้ค่าคะแนนแต่ละตัวชี้วัด (rated score หรือ ค่า R) 3 ระดับ จากค่าคะแนนระดับ 1 ถึง 3 พิจารณาเทียบเคียงกับเกณฑ์การประเมินที่กำหนดขึ้น แล้ววิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการประเมิน โดยใช้สมการถ่วงน้ำหนัก (weighting score equation) (นกวรณ, 2545)

$$ENTSP = \frac{\sum_{i=1}^n W_i R_i}{\sum_{i=1}^n W_i} = \frac{W_1 R_1 + W_2 R_2 + W_3 R_3 + \dots + W_n R_n}{W_1 + W_2 + W_3 + \dots + W_n}$$

โดยที่

ENTSP = การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

(Evaluation of Nature-based Tourism Site Potential)

R_i = ค่าคะแนนระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ของตัวชี้วัดที่ 1 ถึง n มีค่าตั้งแต่ 1 ถึง 3 โดย 1 = ค่าคะแนนระดับต่ำ จนถึง 3 = ค่าคะแนนระดับสูง

W_i = ค่าถ่วงน้ำหนักของตัวชี้วัดที่ 1 ถึง n ในที่นี้มีค่าเท่ากับ 1 เนื่องจาก ทุกตัวชี้วัด มีค่าคะแนนความสำคัญเท่ากัน

จากนั้นทำการเปรียบเทียบระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติกับเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อบ่งชี้สถานภาพปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ 1 ศักยภาพระดับต่ำ ถึง 3 ศักยภาพระดับสูง จากสูตรแบ่งช่วงชั้น ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{การแบ่งช่วงชั้น} &= \frac{\text{ค่าสูงสุด} - \text{ค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนช่วงชั้น}} \\ &= \frac{3-1}{3} \\ &= 0.66 \end{aligned}$$

จากการคำนวณ ระดับศักยภาพในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว มีรายละเอียดดังนี้

1.00-1.66 = ศักยภาพต่ำในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว (L)

1.67-2.33 = ศักยภาพปานกลางในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว (M)

2.34-3.00 = ศักยภาพสูงในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว (H)

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

3.3.1 การสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย

1) แบบวิเคราะห์ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว ตามหลักเกณฑ์ของการจำแนกช่วงชั้นโอกาสทางด้านนันทนาการ (ROS) ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับที่ตั้งและขอบเขตของแหล่งท่องเที่ยว ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว ตอนที่ 3 การจำแนกเขตท่องเที่ยวตามหลักช่วงชั้นโอกาสทางด้านนันทนาการ พิจารณาตามปัจจัยดังนี้ ก) ปัจจัยเกี่ยวกับการเดินทางและการเข้าถึง ข) ความเป็นธรรมชาติและการพัฒนาพื้นที่ ค) ลักษณะประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับ และ ง) ระดับการควบคุมนักท่องเที่ยว/ควบคุมกิจกรรมการใช้ประโยชน์โดยหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบพื้นที่

2) แบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ พิจารณาตามปัจจัย ดังนี้ ก) ด้านทรัพยากร ข) ด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และการสื่อความหมาย ค) ด้านการจัดการผลกระทบสิ่งแวดล้อม และ ง) ด้านการมีส่วนร่วม

3.3.2 การทดสอบเครื่องมือรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผ่านตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยคณะทำงาน เพื่อให้ตรงตามเนื้อหาและครอบคลุมวัตถุประสงค์ในการศึกษา จากนั้นนำเครื่องมือดังกล่าว ไปทดสอบ (pre-test) กับแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดชุมพร จากนั้นผู้ศึกษาตรวจสอบและปรับปรุง เพื่อให้แบบประเมินมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.3.3 การรวบรวมข้อมูลภาคสนาม และวิเคราะห์ข้อมูล

1) การสำรวจข้อมูลภาคสนาม โดยคณะผู้ศึกษาวิจัย และนักศึกษาศาขาพัฒนาการท่องเที่ยวที่ผ่านการอบรมและฝึกการใช้แบบวิเคราะห์ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว ตามหลักเกณฑ์ของการจำแนกช่วงชั้นโอกาสทางด้านนันทนาการ (ROS) และแบบประเมินสถานภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (ENTSP)

2) สำรวจที่ตั้งแหล่งท่องเที่ยว โดยการจดบันทึกที่ตั้งแหล่งท่องเที่ยว ระยะทางเส้นทางการเข้าถึง และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ปรากฏภายในเส้นทาง ควบคู่กับการบันทึกพิกัดทางภูมิศาสตร์ โดยใช้เครื่องมือจับพิกัด (GPS) และนำผลที่ได้จากการสำรวจและบันทึกข้อมูลกำหนดที่ตั้งในแผนที่ภูมิประเทศและจัดทำแผนที่ โดยระบุตำแหน่งที่ตั้ง หรือจุดท่องเที่ยวภายในโครงข่ายการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จังหวัดชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยงที่สะท้อนถึงศักยภาพและความมีเอกลักษณ์เฉพาะแต่ละเส้นทาง

3) การวิเคราะห์ข้อมูลรายแหล่งท่องเที่ยว โดยคณะผู้ศึกษาวิจัยทำการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย พร้อมกับประเมินประเภทแหล่งท่องเที่ยวตามหลักการจำแนกช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ (ROS) โดยการให้ค่าคะแนนตามปัจจัยที่กำหนดขึ้น 4 ปัจจัยแล้วนำมาหาค่าคะแนนเฉลี่ย เพื่อบ่งชี้ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวตามหลักการ ROS ส่วนการประเมินสถานภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (ENTSP) บุคลากรทุกคนจะให้ค่าคะแนนตามแบบประเมินและเกณฑ์การประเมินที่คณะผู้ศึกษาออกแบบและจัดทำขึ้น จากนั้นทำการเฉลี่ยค่าคะแนนในแต่ละตัวชี้วัดตามประเภทแหล่งท่องเที่ยวและตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของข้อมูล แล้วนำค่าคะแนนเฉลี่ยที่ได้ไปคำนวณโดยใช้สมการถ่วงน้ำหนัก และนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive statistics) ในลำดับต่อไป

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ภายหลังจากสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของแหล่งท่องเที่ยวแล้วว่าปัจจุบันเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทใด เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทใด (NT, AT, ET) และมีศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยวอยู่ในระดับใด ผู้ศึกษาได้ทำการประเมินสถานการณ์การท่องเที่ยวของแต่ละโครงข่ายว่ามีจุดแข็ง (S) จุดอ่อน (W) โอกาส (O) และอุปสรรค (T) ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างไรบ้าง และนำเสนอผลของ SWOT ในรูปแบบตาราง เพื่อจัดลำดับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวในการพัฒนาโครงข่ายการเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยว ภายในมหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยง และเสนอแนวคิด (Conceptual) การพัฒนาโครงข่ายการฯ โดยพิจารณาตามระดับศักยภาพ และความเชื่อมโยงของกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวและประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวควรจะได้รับจากการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในแหล่งท่องเที่ยวนั้น

3.5 การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดชุมพร

การนำเสนอแนวคิดการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ในลักษณะเส้นทางท่องเที่ยวทางธรรมชาติแบบวงรอบ ภายในจังหวัดชุมพร และแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยง ในจังหวัดใกล้เคียง ให้แก่งานทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดชุมพรให้เป็นระบบครบวงจร อย่างยั่งยืน โดยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน พร้อมการจัดทำเอกสารและนิทรรศการ เผยแพร่ผลการศึกษาวิจัย โดยระบุข้อมูลพื้นฐาน ตำแหน่งที่ตั้ง หรือจุดท่องเที่ยวภายในโครงข่ายการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จังหวัดชุมพร และแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยง ที่สะท้อนถึงศักยภาพและข้อจำกัดของแหล่งท่องเที่ยว ตลาดการท่องเที่ยวและความเป็นไปได้ในการพัฒนาโครงข่ายการท่องเที่ยวดังกล่าว เพื่อผลักดันให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม

บทที่ 4

ผลการวิจัย และอภิปรายผล

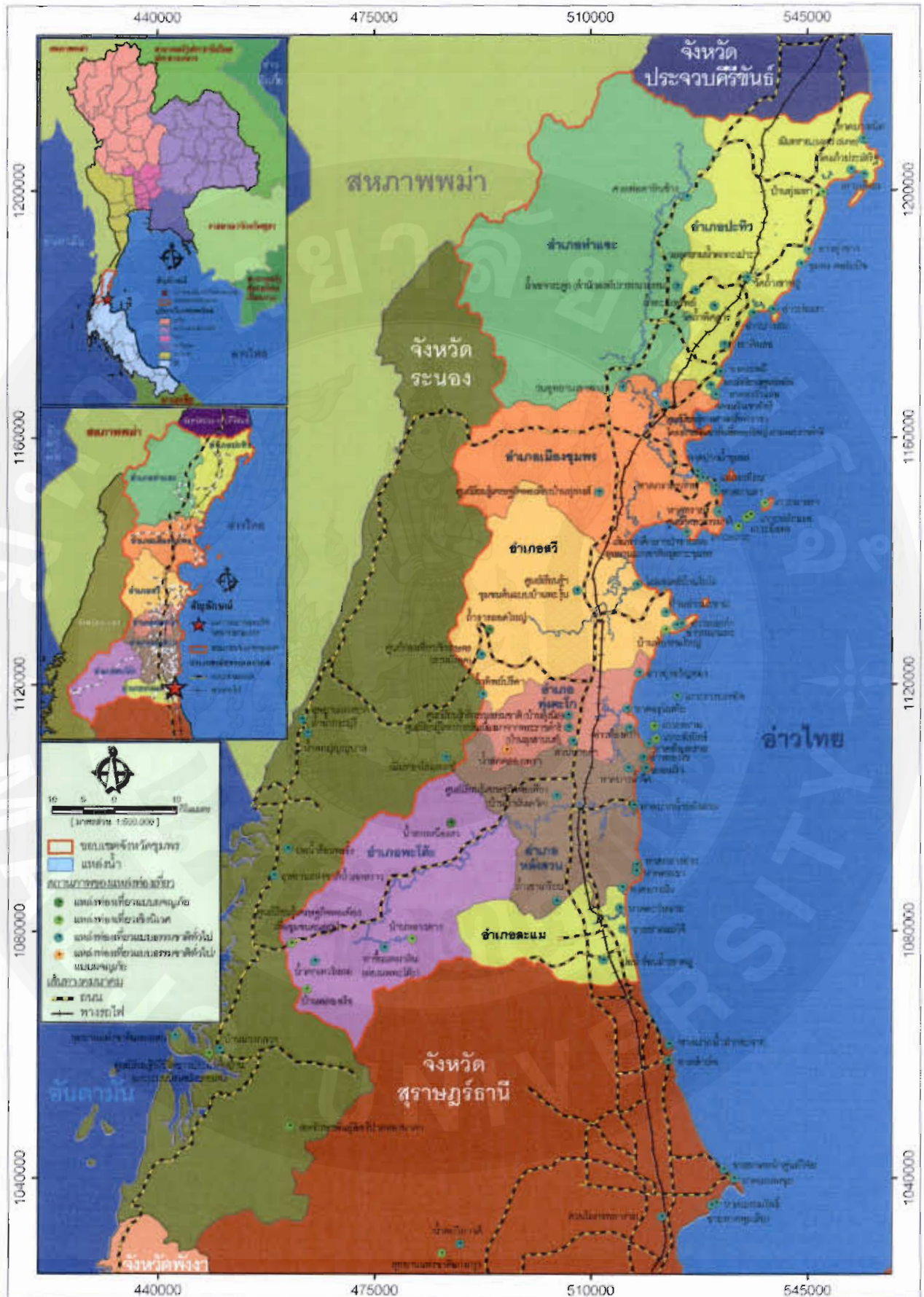
4.1 ผลการศึกษาและสำรวจภาคสนาม

จากการสำรวจและประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยการสำรวจภายในเส้นทางคมนาคมสายหลัก ซึ่งเดินทางตามเส้นทางท่องเที่ยวแบบวงรอบ (looping) โดยให้อำเภอเมือง จังหวัดชุมพรเป็นศูนย์กลาง และเดินทางเชื่อมไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ภายในอำเภอต่าง ๆ และแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงในจังหวัดใกล้เคียง (รัศมีไม่เกิน 150 กม.จากเขตอำเภอเมือง จังหวัดชุมพร) ซึ่งจากศักยภาพของจังหวัดชุมพรที่มีทรัพยากรท่องเที่ยวโดดเด่นและมีความหลากหลาย ทั้งทรัพยากรทางธรรมชาติ และวัฒนธรรม โดยเฉพาะทรัพยากรที่เอื้อต่อการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ซึ่งอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบ และจัดการโดยหน่วยงานภาครัฐ หรือองค์กรต่าง ๆ เช่น อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะชุมพร อุทยานแห่งชาติคลองเพรรา อุทยานแห่งชาติน้ำตกหงาว เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าควนแม่ยายม่อน หน่วยอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำพะโต๊ะ ศูนย์ศึกษาธรรมชาติอุทยานแห่งชาติทางทะเลจังหวัดชุมพร ซึ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของจังหวัดชุมพรส่วนใหญ่ ได้รับการจัดตั้งเป็นเขตพื้นที่อนุรักษ์ ส่งผลให้ทรัพยากรดังกล่าวคงความอุดมสมบูรณ์ทั้งชนิดพันธุ์พืชและสัตว์ป่า นอกจากนี้ทรัพยากรการท่องเที่ยวอีกส่วนหนึ่งได้รับการดูแล และจัดการ โดยองค์กรชุมชน ดำเนินการภายใต้เครือข่ายการท่องเที่ยว โดยชุมชนจังหวัดชุมพร เครือข่ายจากภูผาสู่มหานที เครือข่ายกสิกรรมธรรมชาติ และเครือข่ายธนาคารต้นไม้ ซึ่งเครือข่ายเหล่านี้มีการขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงมิติด้านทรัพยากร ด้านชุมชน และประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว ประกอบกับจังหวัดชุมพรสามารถเดินทางเชื่อม โขงกับแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญอื่นทั้งสองฝั่งทะเล อันได้แก่ ชายฝั่งทะเลอ่าวไทย และชายฝั่งทะเลอันดามัน ทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถเชื่อมโยงกันได้ทั้งกิจกรรมทางบกและทางทะเล

ทั้งนี้ การเดินทางภายในจังหวัดสามารถเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวจากอำเภอเมือง สู่อำเภอต่าง ๆ ตามระยะทาง ดังนี้ 1) อำเภอปะทิว ระยะทาง 30 กิโลเมตร 2) อำเภอท่าแซะ ระยะทาง 32 กิโลเมตร 3) อำเภอสวี ระยะทาง 45 กิโลเมตร 4) อำเภอทุ่งตะโกระยะทาง 62 กิโลเมตร 5) อำเภอหลังสวน ระยะทาง 76 กิโลเมตร 6) อำเภอละแม ระยะทาง 95 กิโลเมตร และ 7) อำเภอพะโต๊ะ ระยะทาง 115 กิโลเมตร ส่วนการเดินทางจากอำเภอเมือง จังหวัดชุมพร สู่อำเภอสุราษฎร์ธานี ระยะทางประมาณ 200 กิโลเมตร และ จังหวัดระนอง ระยะทางประมาณ 150 กิโลเมตร ซึ่งคณะผู้ศึกษาแบ่งเป็นโครงข่ายการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ดังนี้

1. โครงการจัดการท่องเที่ยวทางธรรมชาติภายในอำเภอเมือง จังหวัดชุมพร
2. โครงการจัดการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อำเภอเมือง – อำเภอท่าแซะ – อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร – อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
3. โครงการจัดการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อำเภอเมือง – อำเภอสวี – อำเภอทุ่งตะโก – อำเภอหลังสวน – อำเภอละแม จังหวัดชุมพร – อำเภอท่าชนะ – อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
4. โครงการจัดการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อำเภอเมือง – อำเภอพะโต๊ะ – อำเภอเกาะเปอร์ – อำเภอเมืองระนอง – อำเภอละอุ่น – อำเภอกระบุรี
5. โครงการจัดการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จังหวัดชุมพร – อำเภอสวี – อำเภอทุ่งตะโก จังหวัดชุมพร – อำเภอละอุ่น – อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง – อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร

ผลการศึกษาและสำรวจ พบว่า แหล่งท่องเที่ยวที่ทำการสำรวจทั้งหมด จำนวน 82 แห่ง ส่วนใหญ่มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 46 แห่ง ศักยภาพระดับต่ำ จำนวน 26 แห่ง และระดับสูง จำนวน 10 แห่ง และหากพิจารณาตามสถานภาพแหล่งท่องเที่ยวปัจจุบันและระดับศักยภาพโดยรวม ส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติทั่วไป (nature tourism) จำนวน 67 แห่ง โดยศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพลิน (ชุมพรคาวาน่า รีสอร์ท) มีศักยภาพสูงสุด คือ มีค่าคะแนนเท่ากับ 2.80 รองลงมา คือ เส้นทางศึกษาธรรมชาติป่าชายเลน (อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะชุมพร) และโครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ตามพระราชดำริ ค่าคะแนนเท่ากับ 2.67 และศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านกำนันเควี๊ด และอุทยานแห่งชาติแหลมสน ค่าคะแนนเท่ากับ 2.60 ตามลำดับ ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่มีสถานภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) จำนวน 12 แห่ง โดยเกาะพิทักษ์ และชุมชนบ้านคลองเรือ มีศักยภาพสูงสุด ค่าคะแนนเท่ากับ 2.78 รองลงมา คือ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อชุมชนคนอยู่กับป่า (หน่วยอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำพะโต๊ะ) มีค่าคะแนนเท่ากับ 2.72 และ ชุมชนบ้านปากคลอง มีค่าคะแนนเท่ากับ 2.28 ตามลำดับ ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่มีสถานภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงผจญภัย (adventure tourism) จำนวน 3 แห่ง โดยถ้ำธารลอดใหญ่ และน้ำตกคลองเพลา มีศักยภาพสูงสุด ค่าคะแนนเท่ากับ 2.13 รองลงมาคือ น้ำตกเหนือเหว ค่าคะแนนเท่ากับ 1.47 (ดังภาพที่ 6-7 และรายละเอียดดังตารางที่ 4-6)

ภาพที่ 6 การกระจายของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติภายในจังหวัดชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยงจำแนกตามสถานภาพปัจจุบัน

ตารางที่ 4 สรุปสถานภาพปัจจุบันจำแนกตามแหล่งท่องเที่ยวประเภทการท่องเที่ยวธรรมชาติทั่วไป ภายในจังหวัดชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยง

ที่	ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	ประเภทแหล่งท่องเที่ยวตามสถานภาพปัจจุบัน	ศักยภาพในอนาคต	ผู้รับผิดชอบ	ROS	สถานภาพแหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน					
						ทรัพยากร	สิ่งอำนวยความสะดวก	ผลกระทบสิ่งแวดล้อม	การมีส่วนร่วมของชุมชน	คะแนนรวม	ระดับศักยภาพ
1	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพลิน(ชุมพรคาบาน่า)	NT	NT	ชุมพรคาบาน่า รีสอร์ท	D (1.17)	2.67 (H)	3.00 (H)	2.75 (H)	-	2.80	สูง
2	เส้นทางศึกษาธรรมชาติป่าชายเลน (อช.หมู่เกาะชุมพร)	NT	ET	อ.ช. หมู่เกาะชุมพร	SD (2.08)	2.83 (H)	2.80 (H)	2.25 (M)	-	2.67	สูง
3	ศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงภายในโครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ตามแนวพระราชดำริ	NT	ET	จังหวัดชุมพร	D (1.63)	3.00 (H)	2.60 (H)	2.25 (H)	-	2.67	สูง
4	อุทยานแห่งชาติแหลมสน	NT	ET	อ.ช.แหลมสน	SD (2.33)	2.67 (H)	2.80 (H)	2.25 (M)	-	2.60	สูง
5	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง (บ้านกำนันเควี๊ด)	NT	ET	บ้านกำนันเควี๊ด	SD (1.83)	2.67 (H)	2.80 (H)	2.25 (M)	-	2.60	สูง
6	ศูนย์เรียนรู้วิถีชีวิตธรรมชาติ (สวนลุงนิต)พิชคอนโค 9ชั้น	NT	ET	สวนลุงนิต	SD (1.83)	2.33 (M)	2.80 (H)	2.50 (H)	-	2.53	สูง
7	ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนต้นแบบบ้านพะงุ้น (บ้านบ้านวอย)	NT	NT	บ้านบ้านวอย	SD (1.83)	2.33 (M)	3.00 (H)	2.25 (H)	-	2.53	สูง

ที่	ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	ประเภทแหล่งท่องเที่ยว ตามสถานภาพปัจจุบัน	ศักยภาพใน อนาคต	ผู้รับผิดชอบ	ROS	สถานภาพแหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน					
						ทรัพยากร	สิ่งอำนวยความสะดวก	ผลกระทบ สิ่งแวดล้อม	การมีส่วนร่วม ของชุมชน	คะแนน รวม	ระดับ ศักยภาพ
8	มูสลิมโฮมสเตย์ บ้านม่วง กวาง	NT	NT	ชุมชนบ้านม่วง กวาง	D (1.33)	2.17 (M)	2.80 (H)	2.00 (M)	-	2.33	ปานกลาง
9	บ่อน้ำร้อนพริ้ง	NT	NT	อ.ช.น้ำตกหงาว	D (1.60)	2.50 (H)	2.60 (H)	1.75 (M)	-	2.33	ปานกลาง
10	ชุมชนบ้านโนไร่ (โฮมสเตย์บ้านโนไร่)	NT	ET	ชุมชนบ้านโนไร่ และสถานีพัฒนา ป่าชายเลนที่ 12 อ่าวทุ่งคา-สวี	SD (2.25)	2.67 (H)	2.60 (H)	1.50 (L)	-	2.33	ปานกลาง
11	เส้นทางศึกษาธรรมชาติ- ธรรม (สวนโมกข์พลาาราม)	NT	NT	สวนโมกข์พลา าราม	SD (2.00)	2.17 (M)	2.40 (H)	2.50 (H)	-	2.33	ปานกลาง
12	หาดทรายรี	NT	NT	เทศบาลตำบล หาดทรายรี	D (1.33)	2.83 (H)	2.60 (H)	1.00 (L)	-	2.27	ปานกลาง
13	ศูนย์การเรียนรู้โครงการอัน เนื่องมาจากพระราชดำริ (บ้านลุงสานนท์)	NT	NT	บ้านลุงสานนท์	D (1.17)	2.00 (M)	2.60 (H)	2.25 (M)	-	2.27	กลาง
14	สวนนายคำ	NT	NT	สวนนายคำ	D (1.17)	2.33 (M)	2.60 (H)	1.75 (L)	-	2.27	ปานกลาง

ที่	ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	ประเภทแหล่งท่องเที่ยว ตามสถานภาพปัจจุบัน	ศักยภาพใน อนาคต	ผู้รับผิดชอบ	ROS	สถานภาพแหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน					
						ทรัพยากร	สิ่งอำนวยความสะดวก	ผลกระทบ สิ่งแวดล้อม	การมีส่วนร่วม ของชุมชน	คะแนน รวม	ระดับ ศักยภาพ
15	หาดทุ่งวัวแล่น	NT	NT	เอกชน/เทศบาล	D (1.17)	2.83 (H)	2.20 (M)	1.25 (L)	-	2.20	ปานกลาง
16	อ่าวทุ่งขวัญทอง	NT	ET	-	SD (2.50)	2.83 (H)	2.00 (M)	1.50 (L)	-	2.20	ปานกลาง
17	เส้นทางศึกษาธรรมชาติ (ศูนย์ศึกษาธรรมชาติฯ)	NT	NT	ศูนย์ศึกษา ธรรมชาติอุทยาน แห่งชาติทางทะเล จังหวัดชุมพร	SPM (3.04)	2.67 (H)	2.00 (M)	1.75 (M)	-	2.20	ปานกลาง
18	ตอแงมาลิน (ตอแงพะโต๊ะ)	NT	ET	เอกชน	SD (2.00)	2.17 (M)	2.40 (H)	1.20 (L)	-	2.00	ปานกลาง
19	หาดอรุโฆทัย	NT	NT	เทศบาลปาก น้ำตะโก	D (1.08)	2.33 (M)	2.20 (M)	1.25 (L)	-	2.00	ปานกลาง
20	เนินทรายธรรมชาติ (sand dune)	NT	ET	-	SPM (3.31)	2.83 (H)	1.80 (M)	1.00 (L)	-	2.00	ปานกลาง
21	หาดการดรภาพ	NT	NT	-	D (1.33)	2.17 (M)	2.20 (M)	1.25 (L)	-	1.93	ปานกลาง
22	หาดปากน้ำหลังสวน	NT	NT	เทศบาลปากน้ำ หลังสวน	D (1.25)	2.00 (M)	2.20 (M)	1.50 (L)	-	1.93	ปานกลาง

ที่	ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	ประเภทแหล่งท่องเที่ยว ตามสถานภาพปัจจุบัน	ศักยภาพใน อนาคต	ผู้รับผิดชอบ	ROS	สถานภาพแหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน					
						ทรัพยากร	ตั้งอ่าว ความสะดวก	ผลกระทบ สิ่งแวดล้อม	การมีส่วนร่วม ของชุมชน	คะแนน รวม	ระดับ ศักยภาพ
23	ชุมพร คอรัลบีช	NT	NT	ภาคเอกชน	SD (2.00)	2.67 (H)	1.80 (M)	1.00 (L)	-	1.93	ปานกลาง
24	อ่าวทุ่งช้าง	NT	NT	อบต.	SD (2.13)	2.50 (H)	1.80 (M)	1.25 (L)	-	1.93	ปานกลาง
25	หาดปากน้ำชุมพร	NT	NT	เทศบาลตำบล ปากน้ำ	D (1.08)	2.33 (M)	2.00 (M)	1.00 (L)	-	1.87	ปานกลาง
26	อ่าวหลักพะละ	NT	ET	อ.ช.หมู่เกาะ ชุมพร	SD (2.42)	2.33 (M)	1.80 (M)	1.25 (L)	-	1.87	ปานกลาง
27	บ่อน้ำร้อนถ้ำเขาพลู	NT	NT	อบต.สวนแตง	D (1.46)	2.00 (M)	2.00 (M)	1.50 (L)	-	1.87	ปานกลาง
28	ชายหาดทุมเรียง	NT	NT	อบต.	D (1.50)	2.00 (M)	2.40 (H)	1.00 (L)	-	1.87	ปานกลาง
29	หาดบางเบ็ด	NT	NT	เอกชน/เทศบาล	D (1.33)	2.17 (M)	2.00 (M)	1.25 (L)	-	1.87	ปานกลาง
30	หาดแหลมโพธิ์	NT	NT	-	D (1.33)	2.00 (M)	2.40 (H)	1.00 (L)	-	1.87	ปานกลาง
31	ถ้ำเขากระยิบ	NT	NT	สำนักสงฆ์วัดถ้ำ เขากระยิบ	SD (2.50)	2.17 (M)	2.00 (M)	1.00 (L)	-	1.80	ปานกลาง

ที่	ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	ประเภทแหล่งท่องเที่ยว ตามสถานภาพปัจจุบัน	ศักยภาพใน อนาคต	ผู้รับผิดชอบ	ROS	สถานภาพแหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน					
						ทรัพยากร	สิ่งอำนวยความสะดวก	ผลกระทบ สิ่งแวดล้อม	การมีส่วนร่วม ของชุมชน	คะแนน รวม	ระดับ ศักยภาพ
32	เกาะเตียบ	NT	NT	ชุมชนบ้านเกาะ เตียบ	D (1.58)	2.50 (H)	1.60 (L)	1.00 (L)	-	1.80	ปานกลาง
33	เกาะรางบรรทัด	NT	ET	อ.ช.หมู่เกาะ ชุมพร /เทศบาล ตำบลทุ่งตะโก	SPM (2.75)	2.67 (H)	1.40 (L)	1.00 (L)	-	1.80	ปานกลาง
34	หาดบ้านแหลมสันติ (หาดแม่โจ้)	NT	ET	ชุมชนบ้านแหลม สันติ/ม.แม่โจ้- ชุมพร	SD (1.50)	2.50 (H)	1.40 (L)	1.25 (L)	-	1.80	ปานกลาง
35	วนอุทยานน้ำตกกะเปาะ	NT	NT	วนอุทยานน้ำตก กะเปาะ	SD (2.06)	1.67 (M)	2.20 (M)	1.25 (L)	-	1.73	ปานกลาง
36	ถ้ำทะเลทรัพย์	NT	NT	วัดถ้ำทะเลทรัพย์	D (1.15)	1.67 (H)	2.00 (M)	1.50 (L)	-	1.73	ปานกลาง
37	เขาดินสอ	NT	ET	-	SPM (3.08)	2.67 (H)	1.20 (L)	1.00 (L)	-	1.73	ปานกลาง
38	อ่าวบ่อเมา	NT	NT	อบต.	SD (2.00)	2.33 (M)	1.40 (L)	1.00 (L)	-	1.67	ปานกลาง
39	วัดแก้วประเสริฐ	NT	NT	วัดแก้วประเสริฐ	D(1.79)	2.33 (M)	1.40 (L)	1.00 (L)	-	1.67	ปานกลาง

ที่	ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	ประเภทแหล่งท่องเที่ยว ตามสถานภาพปัจจุบัน	ศักยภาพใน อนาคต	ผู้รับผิดชอบ	ROS	สถานภาพแหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน					
						ทรัพยากร	สิ่งอำนวยความสะดวก	ผลกระทบ สิ่งแวดล้อม	การมีส่วนร่วม ของชุมชน	คะแนน รวม	ระดับ ศักยภาพ
40	ศูนย์ท่องเที่ยวเชิงเกษตร (สวนมังคุด)	NT	NT	เอกชน	D (1.17)	1.83 (L)	2.00 (M)	1.00 (L)	-	1.67	ปานกลาง
41	น้ำตกเหวโหลม	NT	NT	เขตรักษาพันธุ์ สัตว์ป่าควนแม่ ยายหมอน	SD (2.44)	2.50 (H)	1.20 (L)	1.00 (L)	-	1.67	ปานกลาง
42	หาดบางน้ำจืด	NT	NT	อบต.บางน้ำจืด	SD (1.83)	2.00 (M)	1.80 (M)	1.00 (L)	-	1.67	ปานกลาง
43	จุดชมวิวกาญจนาภิเษก	NT	NT	-	SD (2.17)	2.17 (M)	1.40 (L)	1.00 (L)	-	1.60	ต่ำ
44	หาดคอเขา	NT	NT	-	SD (1.92)	2.00 (M)	1.60 (L)	1.00 (L)	-	1.60	ต่ำ
45	วัดถ้ำเขาพลู	NT	NT	วัดถ้ำเขาพลู	D (1.06)	1.83 (M)	1.40 (L)	1.20 (L)	-	1.53	ต่ำ
46	เนินทองโสมสเด็จ	NT	NT	เอกชน	SD (2.33)	1.67 (M)	1.60 (M)	1.25 (L)	-	1.53	ต่ำ
47	อ่าวทองไข	NT	NT	-	SD (2.25)	2.33 (M)	1.00 (L)	1.00 (L)	-	1.53	ต่ำ
48	หาดแหลมชุย	NT	NT	-	SD (2.50)	1.83 (M)	1.40 (L)	1.00 (L)	-	1.47	ต่ำ

ที่	ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	ประเภทแหล่งท่องเที่ยว ตามสถานภาพปัจจุบัน	ศักยภาพใน อนาคต	ผู้รับผิดชอบ	ROS	สถานภาพแหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน					
						ทรัพยากร	สิ่งอำนวยความสะดวก	ผลกระทบ สิ่งแวดล้อม	การมีส่วนร่วม ของชุมชน	คะแนน รวม	ระดับ ศักยภาพ
49	หาดสำราญ	NT	NT	เอกชน/อบต.	SD (1.83)	1.83 (L)	1.40 (L)	1.00 (L)	-	1.47	ต่ำ
50	วัดถ้ำพิศดาร	NT	NT	วัดถ้ำพิศดาร	D (1.79)	1.83 (M)	1.40 (L)	1.00 (L)	-	1.47	ต่ำ
51	อ่าวห้องทราย	NT	NT	-	SD (2.08)	1.83 (M)	1.40 (L)	1.00 (L)	-	1.47	ต่ำ
52	อ่าวห้องครก	NT	NT	-	SD (2.00)	2.17 (M)	1.00 (L)	1.00 (L)	-	1.47	ต่ำ
53	แหลมรีว	NT	NT	-	SPM (2.83)	2.00 (M)	1.20 (L)	1.00 (L)	-	1.47	ต่ำ
54	หาดทรายรีสี	NT	NT	อบต.ท่าหิน	SD (2.00)	2.00 (M)	1.00 (L)	1.25 (L)	-	1.47	ต่ำ
55	แหลมเทียน	NT	NT	-	SD (2.42)	2.00 (M)	1.20 (L)	1.00 (L)	-	1.47	ต่ำ
56	ถ้ำเขากระดุก (สำนักสงฆ์ ปราวณาธรรม)	NT	NT	วัดถ้ำเขากระดุก	D (1.27)	1.83 (M)	1.20 (L)	1.00 (L)	-	1.40	ต่ำ
57	ถ้ำพิชัยปริดา	NT	NT	วัดถ้ำพิชัยปริดา	D(1.75)	1.67 (H)	1.40 (L)	1.00 (L)	-	1.40	ต่ำ
58	อ่าวมะขาม	NT	NT	-	SD (2.50)	1.83 (M)	1.20 (L)	1.00 (L)	-	1.40	ต่ำ

ที่	ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	ประเภทแหล่งท่องเที่ยว ตามสถานภาพปัจจุบัน	ศักยภาพใน อนาคต	ผู้รับผิดชอบ	ROS	สถานภาพแหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน					
						ทรัพยากร	สิ่งอำนวยความสะดวก	ผลกระทบ สิ่งแวดล้อม	การมีส่วนร่วม ของชุมชน	คะแนน รวม	ระดับ ศักยภาพ
59	อ่าวหลวกก้า	NT	NT	-	SPNM (3.42)	2.00 (M)	1.00 (L)	1.00 (L)	-	1.40	ต่ำ
60	หาดผาแดง	NT	NT	-	D (1.92)	1.83 (M)	1.00 (L)	1.00 (L)	-	1.33	ต่ำ
61	หาดปากน้ำท่ากระจ่าย	NT	NT	เอกชน/อบต.	SD (2.00)	1.50 (L)	1.40 (L)	1.00 (L)	-	1.33	ต่ำ
62	ศาลพ่อตาหินช้าง	NT	NT	-	D (1.00)	1.67 (M)	1.00 (L)	1.25 (L)	-	1.33	ต่ำ
63	ชายหาดหน้าศูนย์วิจัย	NT	NT	เอกชน/อบต.	SD (2.17)	1.83 (L)	1.00 (L)	1.00 (L)	-	1.33	ต่ำ
64	อ่าวบางสน	NT	NT	อบต.	D (1.00)	1.83 (M)	1.00 (L)	1.00 (L)	-	1.33	ต่ำ
65	หาดกลางอ่าว	NT	NT	-	SD (2.00)	1.67 (M)	1.00 (L)	1.00 (L)	-	1.27	ต่ำ
66	หาดตะวันฉาย	NT	NT	-	SPM (2.83)	1.67 (M)	1.00 (L)	1.00 (L)	-	1.27	ต่ำ
67	หาดบางมัน	NT	NT	-	SD (1.83)	1.33 (L)	1.00 (L)	1.00 (L)	-	1.13	ต่ำ

ตารางที่ 5 สรุปสถานภาพปัจจุบันจำแนกตามแหล่งท่องเที่ยวประเภทการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ภายในจังหวัดชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยง

ที่	ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	ประเภทแหล่งท่องเที่ยวตามสถานภาพปัจจุบัน	ศักยภาพในอนาคต	ผู้รับผิดชอบ	ROS	สถานภาพแหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน					
						ทรัพยากร	ตั้งอำนวยความสะดวก	ผลกระทบสิ่งแวดล้อม	การมีส่วนร่วมของชุมชน	คะแนนรวม	ระดับศักยภาพ
1	ชุมชนบ้านเกาะพิทักษ์ (โฮมสเตย์เกาะพิทักษ์)	ET	ET	ชุมชนเกาะพิทักษ์	SD (1.92)	2.86 (H)	3.00 (H)	2.25 (M)	3.00 (H)	2.78	สูง
2	ชุมชนบ้านคลองเรือ	ET	ET	ชุมชนบ้านคลองเรือ	SPM (2.83)	2.86 (H)	3.00 (H)	2.25 (M)	3.00 (H)	2.78	สูง
3	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อชุมชนคนอยู่กับป่า	ET	ET	หน่วยอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำพะโต๊ะ	SD (2.17)	2.71 (H)	2.80 (H)	2.75 (H)	2.50 (H)	2.72	สูง
4	ชุมชนบ้านทุ่งมหา (ปากคลองโฮมสเตย์)	ET	ET	ชุมชนบ้านปากคลอง	SD (2.00)	3.00 (H)	1.80 (M)	1.50 (M)	2.50 (H)	2.28	ปานกลาง
5	เกาะแรดและหลักแรด	ET	ET	อ.ช.หมู่เกาะชุมพร	SPM (2.65)	2.86 (H)	2.20 (M)	1.50 (L)	1.50 (L)	2.22	ปานกลาง
6	ชุมชนบ้านอ่าวคราม (แดนโคมโฮมสเตย์)	ET	ET	แดนโคมโฮมสเตย์	SPNM (4.00)	2.86 (H)	1.60 (H)	1.75 (M)	2.00 (M)	2.17	ปานกลาง
7	เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองนาคา	ET	ET	เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองนาคา	SPM (2.75)	2.57 (H)	2.00 (M)	2.00 (M)	1.50 (L)	2.17	ปานกลาง
8	เกาะมาตรา	ET	ET	อ.ช.หมู่เกาะชุมพร	SPM (2.83)	2.57 (H)	2.20 (M)	1.50 (L)	1.50 (L)	2.11	ปานกลาง

ที่	ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	ประเภทแหล่งท่องเที่ยว ตามสถานภาพปัจจุบัน	ศักยภาพใน อนาคต	ผู้รับผิดชอบ	ROS	สถานภาพแหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน					
						ทรัพยากร	สิ่งอำนวยความสะดวก	ผลกระทบ สิ่งแวดล้อม	การมีส่วนร่วม ของชุมชน	คะแนน รวม	ระดับ ศักยภาพ
9	เกาะลัวะ	ET	ET	อ.ช.หมู่เกาะชุมพร	SPM (2.65)	2.57 (H)	2.00 (M)	1.50 (L)	1.50 (L)	2.06	ปานกลาง
10	ศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิต ชาวประมงพื้นบ้านและระบบ นิเวศป่าชายเลน ทะเลใน	ET	ET	ชุมชนม่วงกลวง/ อ.ช.แหลมสน	SPM (3.21)	2.71 (H)	1.80 (M)	1.00 (L)	2.50 (H)	2.06	ปานกลาง
11	ชุมชนบ้านห้องคมใหญ่ (โฮมสเตย์ห้องคมใหญ่)	ET	ET	ชุมชนบ้านห้องคม ใหญ่	SD (2.08)	2.29 (H)	2.20 (H)	1.25 (L)	2.00 (M)	2.00	ปานกลาง
12	หมู่บ้านกลางตาง	ET	ET	ชุมชนบ้านกลางตาง	SPM (2.75)	2.29 (M)	1.80 (M)	1.50 (L)	2.00 (M)	1.94	ปานกลาง

ตารางที่ 6 สรุปสถานภาพปัจจุบันจำแนกตามแหล่งท่องเที่ยวประเภทการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย ภายในจังหวัดชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยง

ที่	ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	ประเภทแหล่งท่องเที่ยวตามสถานภาพปัจจุบัน	ศักยภาพในอนาคต	ผู้รับผิดชอบ	ROS	สถานภาพแหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน					
						ทรัพยากร	สิ่งอำนวยความสะดวก	ผลกระทบสิ่งแวดล้อม	การมีส่วนร่วมของชุมชน	คะแนนรวม	ระดับศักยภาพ
1	ถ้ำธารลอดใหญ่	AT	AT	อบต.	SD (2.50)	2.50 (H)	2.20 (M)	1.50 (L)	-	2.13	ปานกลาง
2	น้ำตกคลองเพร	AT	ET	อ.ช.น้ำตกหงาว	SPNM (3.58)	2.83 (H)	1.80 (L)	1.50 (L)	-	2.13	ปานกลาง
3	น้ำตกเหนือเหว	AT	AT	อ.ช.น้ำตกหงาว	SPNM (4.19)	2.17 (M)	1.20 (L)	1.00 (L)	-	1.47	ต่ำ

หมายเหตุ

ค่าระดับศักยภาพของแหล่งนันทนาการ

- L = Low Potential (1.00 – 1.66)
- M = Moderate Potential (1.67 – 2.33)
- H = High Potential (2.34 – 3.00)

ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติตามหลักการช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ (Recreation Opportunity Spectrum, ROS)

- D = แหล่งท่องเที่ยวประเภทพัฒนามาก (Developed) (1.00 – 1.8)
- SD = แหล่งท่องเที่ยวประเภทกึ่งพัฒนา (Semi-Developed) (1.81 – 2.60)
- SPM = แหล่งท่องเที่ยวประเภทกึ่งธรรมชาติใช้ยานยนต์ (Semi-Primitive Motorized) (2.61 – 3.410)
- SPNM = แหล่งท่องเที่ยวประเภทกึ่งธรรมชาติไม่ใช้ยานยนต์ (Semi-Primitive Non-Motorized) (3.41 – 4.20)
- P = แหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติสันโดษ (Primitive) (4.21 – 5.00)

ภาพที่ 7 การกระจายของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติภายในจังหวัดชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยง จำแนกตามระดับศักยภาพ

4.2 การวิเคราะห์ศักยภาพโครงการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จังหวัดชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยง

จากผลการศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติภายในจังหวัดชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยง ประกอบกับแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว จังหวัดชุมพร โดยใช้เทคนิค SWOT ANALYSIS เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของการพัฒนาโครงการฯ ซึ่งการศึกษานี้วิเคราะห์พิจารณาตาม ประเด็นต่างๆ ดังนี้

- ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยว
- ความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน และสาธารณูปโภค
- สิ่งอำนวยความสะดวกสบาย และบริการด้านการท่องเที่ยว
- การตลาดการท่องเที่ยว

4.2.1 ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยว

4.2.1.1 ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยว: จุดแข็ง

- ตำแหน่งที่ตั้งของจังหวัดเป็นจุดที่เชื่อมต่อระหว่างภาคกลางกับภาคใต้ มีชายฝั่งทะเลยาว 222 กิโลเมตร และตลอดชายฝั่งยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น หาดทุ่งวัวแล่น หาดทรายรี หาดการศรภาพ ปากน้ำชุมพร ปากน้ำหลังสวน หาดอรุโณทัย อ่าวทุ่งมะขาม เป็นต้น
- แหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดสามารถเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดใกล้เคียง เช่น การเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวสองฝั่งทะเล ได้แก่ ทะเลฝั่งอันดามันในเขตจังหวัดระนอง และแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่สำคัญของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ เกาะเต่า เกาะนางยวน เกาะพะงัน เกาะสมุย และหมู่เกาะอ่างทอง เป็นต้น
- ทรัพยากรการท่องเที่ยวมีความหลากหลาย ซึ่งเป็นตัวแทนที่สำคัญของระบบนิเวศ ทั้งทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล และทางบก เช่น บริเวณหมู่เกาะชุมพร ผืนป่าต้นน้ำพะโต๊ะ อุทยานแห่งชาติคลองพระา บางส่วนของอุทยานแห่งชาติน้ำตกหงาว และบางส่วนของอุทยานแห่งชาติแก่งกรุง เป็นต้น
- ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านการเกษตรมีความโดดเด่น เนื่องจากชุมพรเป็นเมืองเกษตรกรรม ซึ่งมีผลิตผลและการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่สำคัญต่อการเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยว ได้แก่ ผลไม้สดชนิดต่างๆ เช่น ทุเรียน มังคุด เงาะ สละ กุ้งหอมทอง กุ้งมือองเล็บมือนาง เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงที่สำคัญและเป็นที่ยึดของนักท่องเที่ยวทั่วไป เช่น สวนตุงนิต บ้านกำนันเควีค บ้านป่านวย สวนส้มนาขำ เป็นต้น
- ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดชุมพรเป็นแหล่งที่ประชาชนทั่วไปให้ความเคารพและต้องการเข้ามาศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ศาลกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ประกอบกับบริเวณโดยรอบมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับการประกอบกิจกรรมของนักท่องเที่ยว และ

สามารถเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นบริเวณใกล้เคียง เช่น หาดทาวรี ศูนย์ศึกษาธรรมชาติ เกาะรังนก อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะชุมพร เป็นต้น

- ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญ คือ ประเพณีแข่งเรือชาวแม่น้ำหลังสวนขึ้นโขนชิงธง และงานโลกทะเลชุมพร ซึ่งเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและมีชื่อเสียงในประเทศไทย

4.2.1.2 ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยว: จุดอ่อน

- แหล่งท่องเที่ยวประเภทชายหาดตลอดแนวชายฝั่ง ส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการพัฒนาเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว ทั้งที่ฐานทรัพยากรธรรมชาติมีศักยภาพในการพัฒนาสูง หรือบางแหล่งมีสภาพเสื่อมโทรมจากร่องรอยการพัฒนาในอดีตและขาดการบำรุงรักษาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

- เนื่องจากตำแหน่งที่ตั้งของจังหวัดชุมพรเป็นจังหวัดทางผ่านสู่แหล่งท่องเที่ยวอื่นที่สำคัญของภาคใต้ เช่น จังหวัดภูเก็ต กระบี่ พังงา สุราษฎร์ธานี เป็นต้น ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยวจึงขาดการพัฒนาอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง

- การวางแผนพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลแหล่งนั้นๆ โดยขาดการประสานความร่วมมือระหว่างองค์กรที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดการพัฒนาดังแต่ละองค์กรต่างพัฒนาในรูปแบบของตัวเอง ส่งผลให้ ภาพรวมของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยวทั้งจังหวัดขาดความเป็นเอกลักษณ์และพัฒนาในทิศทางเดียวกัน

- องค์กรและประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการท่องเที่ยวไม่ให้ความสำคัญกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะกิจกรรมการท่องเที่ยวทางทะเล ประเภทกิจกรรมดำน้ำตื้น ซึ่งจากการศึกษาและสำรวจเบื้องต้นภายในเขตอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะชุมพรช่วงฤดูท่องเที่ยว พบร่องรอยการหักเห็ด ทำลาย และเหยียบย่ำปะการัง จำนวนมาก

- ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่รองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวในปัจจุบันยังขาดการศึกษาและสำรวจข้อมูลทางวิชาการ เพื่อเป็นฐานข้อมูลสำหรับการวางแผนพัฒนา และติดตามหรือประเมินผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นทั้งปัจจุบันและในอนาคต

4.2.1.3 ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยว: โอกาส

- เนื่องจากทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยวของจังหวัดชุมพรส่วนใหญ่อยู่ภายใต้การดูแลของหน่วยงานภาครัฐ และประกาศจัดตั้งเป็นพื้นที่อนุรักษ์ประเภทต่างๆ เช่น อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หน่วยจัดการต้นน้ำ เป็นต้น จึงทำให้ทรัพยากรดังกล่าวได้รับการปกป้องและคงสภาพความเป็นธรรมชาติดั้งเดิม

- ภายในพื้นที่จังหวัดชุมพรมีองค์กร หน่วยงานและสถาบันต่างๆ ที่มีความพร้อมและศักยภาพในการร่วมศึกษาและสำรวจฐานทรัพยากรท่องเที่ยวเพื่อการวางแผนและพัฒนาด้านการท่องเที่ยว เช่น อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะชุมพร อุทยานแห่งชาติคลองเเพรา หน่วยจัดการต้นน้ำพะโต๊ะ

ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยตอนกลาง ศูนย์วิจัยและพัฒนาทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอ่าวไทยตอนกลาง มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร เป็นต้น

- หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนต่างให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรทางการท่องเที่ยว โดยพยายามผลักดันให้เกิดการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติระหว่างจังหวัดชุมพร และจังหวัดใกล้เคียง ภายใต้รูปแบบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ Roadmap การเป็นผู้นำการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพที่ยั่งยืนในภูมิภาคกลุ่มจังหวัด

- จากกระแสของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของรัฐบาล ส่งผลให้จังหวัดชุมพรกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ โดยเน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการอนุรักษ์มรดกทางสังคมอย่างยั่งยืน

4.2.1.4 ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยว: อุบลราชธานี

- การพัฒนาจากอดีตจนถึงปัจจุบันของจังหวัดชุมพรเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่มีขนาดใหญ่ เช่น ท่าเรือน้ำลึกหรือท่าเรือสินค้าขนาดใหญ่ สนามบิน ศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยว หรือแม้กระทั่งกระเช้าลอยฟ้าจากเขาเจ้าเมืองสู่เกาะรังนก ซึ่งปัจจุบันบางสถานที่ไม่ได้รับการใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ หรือปล่อยให้รกร้าง หรือบางโครงการไม่ผ่านการศึกษาค่าผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ดังนั้นหากยังคงมีแนวคิดการพัฒนาในรูปแบบดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยว รวมทั้ง ไม่มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพของจังหวัดชุมพร

- เนื่องจากไม่มีองค์กร หรือหน่วยงานประสานหลัก ระหว่างภาคีสมาชิกที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยว จึงทำให้การพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวส่วนใหญ่มักขึ้นอยู่กับหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลเหล่านั้นๆ เพียงหน่วยงานเดียว ส่งผลให้รูปแบบการพัฒนาไม่สอดคล้องและไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

4.2.2 ความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน และสาธารณูปโภค

4.2.2.1 ความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน และสาธารณูปโภค : จุดแข็ง

- แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพปานกลาง-สูง ส่วนใหญ่ได้รับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคด้านต่างๆ โดยเฉพาะเส้นทางรถเข้าถึงประเภทรถยนต์ เนื่องจากชุมพรเป็นเมืองเกษตรกรรม ซึ่งมีผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของจังหวัด จึงมีการพัฒนาเส้นทางรถเข้าถึงเพื่อรองรับการขนส่งสินค้าทางการเกษตรเป็นวัตถุประสงค์หลัก ส่งผลพลอยได้ให้การเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ มีความสะดวกมากขึ้น

- ภายในแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ส่วนใหญ่ได้รับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคครบทุกรูปแบบ ได้แก่ เส้นทางรถคมนาคมขนส่ง ระบบน้ำประปา ไฟฟ้า และระบบโทรคมนาคม เพื่อรองรับกิจกรรมการใช้ประโยชน์ของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะแหล่ง

ท่องเที่ยวตลอดชายฝั่งของจังหวัดชุมพร เช่น หาดทุ่งวัวแล่น หาดทรายรี หาดการครภาพ ปากน้ำชุมพร ปากน้ำหลังสวน หาดอรัญทิพย์ อ่าวทุ่งมะขาม เป็นต้น

- เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อนุรักษ์ประเภทต่างๆ เช่น อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะชุมพร หน่วยจัดการต้นน้ำพะโต๊ะ เป็นต้น จึงมีการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภครองรับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ควบคู่กับการใช้ประโยชน์ของนักท่องเที่ยวผู้มาเยือน

- มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยเฉพาะระบบการคมนาคมขนส่งครบทุกรูปแบบ ได้แก่ ระบบการขนส่งทางรถยนต์ รถไฟ และท่าเรือสู่เกาะต่างๆ

4.2.2.2 ความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน และสาธารณูปโภค : จุดอ่อน

- โครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคที่มีอยู่ภายในแหล่งท่องเที่ยวไม่ได้รับการดูแลรักษา บางแหล่งปล่อยให้สภาพเสื่อมโทรม เช่น ถนนสายรองเข้าสู่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะชุมพร เส้นทางเข้าถึงปากน้ำตะโกและหาดอรัญทิพย์ เส้นทางเลียบริมทะเลระหว่างอำเภอหลังสวนและอำเภอละแม รวมถึงสนามบินซึ่งปัจจุบันไม่ได้มีการใช้ประโยชน์ เป็นต้น

- ระบบสาธารณูปโภคในความปลอดภัยของการรถไฟแห่งประเทศไทย ในเขตจังหวัดชุมพรส่วนใหญ่ มีสภาพเสื่อมโทรมและขาดการบำรุงรักษา เช่น ห้องน้ำ บริเวณทั่วไปของขบวนรถ สภาพบ้านพักที่เสื่อมโทรมและปล่อยทิ้งร้าง ทำให้เกิดทัศนอุจาด ทั้งที่ระบบการขนส่งโดยรถไฟมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยว

4.2.2.3 ความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน และสาธารณูปโภค : โอกาส

- เนื่องจากตำแหน่งที่ตั้งของจังหวัดเป็นจุดที่เชื่อมต่อระหว่างภาคกลางกับภาคใต้ อีกทั้งมีระบบการคมนาคมขนส่งครบทุกรูปแบบ ได้แก่ ระบบการขนส่งทางรถยนต์ รถไฟ และท่าเรือสู่เกาะต่างๆ ประกอบกับการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนากการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ ทำให้มีโอกาสขยายการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคด้านต่างๆ เพิ่มมากขึ้น

- จากการที่หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนต่างให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวระหว่างจังหวัดชุมพร และจังหวัดใกล้เคียง โดยเน้นการเป็นผู้นำการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพที่ยั่งยืนในภูมิภาคกลุ่มจังหวัด ได้แก่ ชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี ซึ่งการเชื่อมโยงโครงข่ายดังกล่าวจำเป็นต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภครองรับการใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว

4.2.2.4 ความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน และสาธารณูปโภค : อุปสรรค

- ในการเร่งดำเนินการด้านพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และสาธารณูปโภค เพื่อตอบสนองนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนากการท่องเที่ยว อาจส่งผลกระทบต่อโดยตรงกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบริเวณพื้นที่โครงการฯ หากไม่มีการควบคุมและประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA)

- การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพเป็นไปอย่างล่าช้า และขาดความต่อเนื่อง ขณะที่จังหวัดกลับมุ่งเน้นการพัฒนาโครงการขนาดใหญ่ แทนการพัฒนาหรือปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคที่จำเป็นสู่แหล่งท่องเที่ยว เช่น โครงการพัฒนาท่าเรือจังหวัดชุมพร โครงการกระเช้าลอยฟ้าจากเขาเจ้าเมืองสู่เกาะรังนก เป็นต้น

- เนื่องจากจังหวัดชุมพรเป็นจังหวัดทางผ่านสู่แหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ที่สำคัญของภาคใต้ เช่น จังหวัดภูเก็ต กระบี่ พังงา สุราษฎร์ธานี เป็นต้น ทำให้ลำดับความสำคัญในการได้รับการสนับสนุนและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และสาธารณูปโภคด้านการท่องเที่ยว จากหน่วยงานส่วนกลางลดน้อยลง

4.2.3 สิ่งอำนวยความสะดวกสบาย และบริการด้านการท่องเที่ยว

4.2.3.1 สิ่งอำนวยความสะดวกสบาย และบริการด้านการท่องเที่ยว : จุดแข็ง

- ปัจจุบันตลอดชายฝั่งซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ หาดทุ่งวัวแล่น หาดทรายรี หาดถาวรภาพ ปากน้ำชุมพร ปากน้ำหลังสวน หาดอู๋ โฉมไทย อ่าวทุ่งมะขาม เป็นต้น มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น โรงแรมขนาดเล็ก-โรงแรมระดับห้าดาว รีสอร์ท บังกะโล เป็นต้น หรือธุรกิจประเภทร้านค้า ร้านอาหาร และบริษัทนำเที่ยว

- แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชนส่วนใหญ่มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการรองรับกิจกรรมการใช้ประโยชน์ของนักท่องเที่ยวตามความเหมาะสม เช่น พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติจังหวัดชุมพร งานประเพณีแห่พระแข่งเรืออำเภอหลังสวน งานโลกทะเลชุมพร หรือแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน เช่น โฮมสเตย์ชุมชนบ้านคลองเรือ โฮมสเตย์เกาะพิทักษ์ โฮมสเตย์ท้องคมใหญ่ เป็นต้น

- สามารถเชื่อมโยงการเดินทางระหว่างแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดใกล้เคียง เช่น แหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่สำคัญของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ เกาะเต่า เกาะนางยวน เกาะพะงัน เป็นต้น บริเวรดังกล่าวจึงมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการประเภทท่าเรือ ร้านค้า ร้านอาหาร และบริการนำเที่ยว

- แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญส่วนใหญ่อยู่ภายใต้การดูแลขององค์กรที่มีศักยภาพด้านการวางแผนและพัฒนาดิจิทัลนันทนาการ สิ่งอำนวยความสะดวกจึงได้รับการพัฒนาอย่างกลมกลืน เหมาะสมและมีเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่ เช่น อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะชุมพร อุทยานแห่งชาติคลองเฑรา หน่วยอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำพะโต๊ะ วนอุทยานน้ำตกกะเปาะ ศูนย์ศึกษาธรรมชาติเขตอนุรักษ์สัตว์ป่าถ้ำเขาพิงู เป็นต้น

- ภายในแหล่งท่องเที่ยวหลักที่สำคัญได้รับมาตรฐานด้านการบริการและความปลอดภัย โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวทางทะเล ที่ดำเนินการในรูปแบบของธุรกิจบริการด้านต่าง ๆ ประเภทที่พัก ร้านอาหาร บริษัทนำเที่ยว โฮมสเตย์ เป็นต้น เช่น หาดทุ่งวัวแล่น หาดทรายรี อุทยาน

แห่งชาติหมู่เกาะชุมพร สวนสัมมนาป่าคลองโสมสเคย์ โสมสเคย์บ้านคลองเรือ โสมสเคย์เกาะพิทักษ์ โสมสเคย์ท้องคมใหญ่ เป็นต้น

4.2.3.2 สิ่งอำนวยความสะดวกสบาย และบริการด้านการท่องเที่ยว : จุดอ่อน

- การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการด้านการท่องเที่ยว มีการกระจุกตัวเฉพาะพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวหลัก ขณะที่บางแหล่งมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่โดดเด่นและสามารถเชื่อมโยงเป็นโครงข่ายการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพได้ แต่ยังขาดการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการด้านการท่องเที่ยว หรือบางแหล่งสิ่งอำนวยความสะดวกค่อนข้างเสื่อมโทรม เช่น หาดถาวรภาพ หาดผาแดง แหลมไทร หาดตะวันฉาย หาดหนองบัว อ่าวสวี หาดทุ่งตะโก เป็นต้น

- การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกไม่มีการคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และไม่มีการจัดระเบียบ ส่วนใหญ่มีการกั้นแนวขอบเขตอย่างชัดเจน และบางส่วนล่องเข้าไปในพื้นที่สาธารณะ เช่น ร้านค้าและร้านอาหารบริเวณหาดทรายรี หาดถาวรภาพ หาดปากน้ำชุมพร เป็นต้น

- ภายในแหล่งท่องเที่ยวหลัก ไม่มีศูนย์บริการและการให้ข้อมูลข่าวสารหรือสื่อต่างๆ ด้านการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ

- การให้บริการภายในแหล่งท่องเที่ยวทั่วไปไม่มีคุณภาพ โดยเฉพาะการพัฒนากระบวนการคมนาคมขนส่ง และเส้นทางโดยสารรถประจำทางยังไม่มีชัดเจนส่งผลให้เกิดการล่าช้าและสับสนในการเดินทาง

- บุคลากรหรือประชาชนท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกาให้บริการด้านการท่องเที่ยวขาดการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะความสามารถด้านการสื่อสารภาษา และการให้บริการที่มีมาตรฐาน

4.2.3.3 สิ่งอำนวยความสะดวกสบาย และบริการด้านการท่องเที่ยว : โอกาส

- จากการที่หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนต่างให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวระหว่างจังหวัดชุมพร และจังหวัดใกล้เคียง โดยเน้นการเป็นผู้นำการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพที่ยั่งยืนในภูมิภาคกลุ่มจังหวัด “แผ่นดินทองสองฝั่งทะเล” ชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี ซึ่งการเชื่อมโยงโครงข่ายดังกล่าวจำเป็นต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการด้านการท่องเที่ยวภายในเส้นทางให้มีมาตรฐานเพิ่มมากขึ้น

- จากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะระบบการคมนาคมขนส่งที่มีความสะดวกสบายและหลากหลาย ได้แก่ ระบบการขนส่งทางรถยนต์ รถไฟ และท่าเรือสู่เกาะต่างๆ ประกอบกับการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ ทำให้เกิดการขยายการลงทุนของภาคเอกชนในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการด้านการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

4.2.3.4 สิ่งอำนวยความสะดวกสบาย และบริการด้านการท่องเที่ยว : อุปสรรค

- จากปัญหาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในปัจจุบันทำให้เกิดการชะลอตัวของการลงทุนจากภาคเอกชนในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการด้านการท่องเที่ยว

- เนื่องจากชุมพรเป็นเมืองเกษตรกรรม ซึ่งมีผลิตผลและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของจังหวัด จึงทำให้การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการด้านการท่องเที่ยวถูกมองข้ามและลดความสำคัญลง

- การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก และบริการด้านการท่องเที่ยวไม่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวทั่วไป ซึ่งส่วนใหญ่เป็นประชาชนภายในท้องถิ่น ที่ต้องการพื้นที่สำหรับปิกนิก หรือประกอบกิจกรรมร่วมกับครอบครัวบริเวณชายหาดหรือพื้นที่สาธารณะ จึงควรมีการกำหนดการใช้ประโยชน์พื้นที่ให้ชัดเจนและเหมาะสม เพื่อป้องกันความขัดแย้งระหว่างกิจกรรม

4.2.4 ด้านการตลาดการท่องเที่ยว

4.2.4.1 ด้านการตลาดการท่องเที่ยว : จุดแข็ง

- มีนักท่องเที่ยวเข้ามาอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเป็นที่ตั้งของแหล่งที่ประชาชนทั่วไปให้ความเคารพและต้องการเข้ามาสักการะ และแหล่งท่องเที่ยวมีชื่อเสียงในระดับประเทศไทย ได้แก่ ศาลกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะชุมพร หาดทุ่งวัวแล่น ล่องแก่งพะโต๊ะ ประเพณีแข่งเรือยาวแม่น้ำหลังสวนขึ้น โชนิงจริง เป็นต้น

- มีหน่วยงานที่รับผิดชอบและส่งเสริมด้านการตลาดโดยตรง คือ สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชุมพร โดยผลักดันให้เกิดการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติระหว่างจังหวัดชุมพรและจังหวัดใกล้เคียง

- แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ได้รับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภค ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวพร้อมชาย เช่น อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะชุมพร หาดทุ่งวัวแล่น ล่องแก่งพะโต๊ะ สวนส้มนาชดำ โฮมสเตย์เกาะพิทักษ์ เป็นต้น

4.2.4.2 ด้านการตลาดการท่องเที่ยว : จุดอ่อน

- ขาดการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมด้านการตลาดอย่างต่อเนื่อง จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายในพื้นที่

- เกิดความขัดแย้งระหว่างพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ซึ่งส่วนใหญ่เป็นประชาชนภายในท้องถิ่น ที่เข้ามาประกอบกิจกรรมปิกนิก บริเวณชายหาดหรือพื้นที่สาธารณะก่อให้เกิดมลพิษด้านต่างๆ เช่น ขยะ เสียง กลิ่น ส่งผลกระทบต่อคุณภาพประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นที่มาพบเห็น

- เป็นจังหวัดทางผ่านสู่แหล่งท่องเที่ยวอื่นที่สำคัญของภาคใต้ เช่น จังหวัดภูเก็ต กระบี่ พังงา สุราษฎร์ธานี ตรัง นครศรีธรรมราช เป็นต้น ดังนั้นปริมาณที่นักท่องเที่ยวตั้งใจมาท่องเที่ยวจึงมีน้อย ส่วนใหญ่จะเป็นการแวะพักรถ ซึ่งใช้เวลาอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวไม่นาน

4.2.4.3 ด้านการตลาดการท่องเที่ยว : โอกาส

- หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนต่างให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรทางการท่องเที่ยว โดยพยายามผลักดันให้เกิดการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติระหว่างจังหวัด

ชุมพร และจังหวัดใกล้เคียง รวมถึงกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย นั้นหมายถึงเป็นการพัฒนาและขยายช่องทางด้านการตลาด และเป็นการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว

- กิจกรรม และสินค้าทางการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย และตอบสนองต่อความต้องการของตลาดได้หลากหลายกลุ่ม เช่น แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ แหล่งท่องเที่ยวทางทะเล เป็นต้น ส่งผลให้สามารถประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ ตลอดทั้งปี

- กวาระที่นักท่องเที่ยวบางส่วนยังคงกลัวการท่องเที่ยวทางทะเลฝั่งอันดามัน ส่งผลให้นักท่องเที่ยวแสวงหาแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลแห่งใหม่ที่มีความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินมากกว่า จังหวัดชุมพรจึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่ทรัพยากรการท่องเที่ยวมีความหลากหลายและยังคงตอบสนองต่อคุณภาพประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว

- ตำแหน่งที่ตั้งของจังหวัดเป็นจุดที่เชื่อมต่อระหว่างภาคกลางกับภาคใต้ และสามารถเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดใกล้เคียงได้ ดังนั้นหากมีการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง จะส่งผลให้นักท่องเที่ยวแวะพักในระยะเวลาที่นานขึ้น

- ภายในพื้นที่จังหวัดชุมพรมีองค์กร หน่วยงานและสถาบันต่างๆ ที่มีความพร้อมและศักยภาพในการร่วมศึกษาและสำรวจด้านการตลาดการท่องเที่ยว เพื่อการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชุมพร มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร มหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาเขตชุมพร เป็นต้น

4.2.4.4 ด้านการตลาดการท่องเที่ยว : อุปสรรค

- ขาดการศึกษาและวิจัยด้านการตลาดการท่องเที่ยว เพื่อนำมาเป็นฐานข้อมูลในการวางแผนพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว

- การแข่งขันทางการตลาดของแหล่งท่องเที่ยวระหว่างจังหวัดชุมพร และจังหวัดใกล้เคียงมีอัตราค่อนข้างสูง เช่น จังหวัดภูเก็ต กระบี่ พังงา สุราษฎร์ธานี ตรัง นครศรีธรรมราช เป็นต้น ซึ่งต่างก็มีศักยภาพและมุ่งเน้นการพัฒนาและส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวทั้งสิ้น

- นโยบายการพัฒนาและส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวจากส่วนกลาง ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับจังหวัดที่มีนักท่องเที่ยวไปเยือนอย่างสม่ำเสมอและเป็นแหล่งที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวต่างชาติ เช่น จังหวัดภูเก็ต กระบี่ พังงา สุราษฎร์ธานี ตรัง สตูล เป็นต้น ดังนั้นงบประมาณหรือโครงการต่างๆ ด้านการตลาดท่องเที่ยวจึงมุ่งพัฒนาและส่งเสริมภายในจังหวัดดังกล่าวเป็นสำคัญ

4.3 กรอบแนวคิดด้านการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก และการสื่อความหมายที่กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม และ/หรือวัฒนธรรมท้องถิ่น ภายในจังหวัดชุมพร และแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงในจังหวัดใกล้เคียง

จากผลการจำแนกประเภทของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ตามหลักเกณฑ์ช่วงชั้นโอกาส ด้านนันทนาการ (ROS) ซึ่งพิจารณาจากองค์ประกอบหลัก 3 ส่วน ที่เกี่ยวข้องในการประกอบกิจกรรม นันทนาการของคนทั่วไป คือ (1) กิจกรรม (activities) (2) สภาพแวดล้อมของพื้นที่ที่ประกอบกิจกรรม (settings) และ (3) ประสบการณ์ที่ได้รับจากการประกอบกิจกรรม (experiences) อันหมายถึง ประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวมีโอกาสได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ ซึ่งประสบการณ์ดังกล่าวมีลักษณะเฉพาะตัวอันเป็นผลมาจากการจัดการสภาพแวดล้อมของพื้นที่ จึงมีความหลากหลายตั้งแต่ประสบการณ์นันทนาการประเภทสันทนาการ และกึ่งสันทนาการ ซึ่งเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติสูง ไปจนถึงประสบการณ์นันทนาการที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมประเภทธรรมชาติที่มีการคิดแปลงหรือเลียนแบบธรรมชาติ ชนบท และประสบการณ์นันทนาการเมือง

ทั้งนี้ ผลการจำแนกช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ ภายในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติของจังหวัดชุมพร พบว่า ส่วนใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทกึ่งพัฒนา (SD) จำนวน 38 แห่ง เช่น ชุมชนเกาะพิทักษ์ ศูนย์เรียนรู้เพื่อชุมชนคนอยู่กับป่า (หน่วยอนุรักษ์ฯ ทะโตะ) เส้นทางศึกษาธรรมชาติป่าชายเลน (อ.ช. หมู่เกาะชุมพร) ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านกำนันแคว็ด ล่องแพมาลิน (ล่องแพพะโตะ) อ่าวบ่อเมา เป็นต้น ซึ่งหมายถึง แหล่งท่องเที่ยวดังกล่าว มีการจัดการให้เกิดสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวในลักษณะสภาพการเลียนแบบธรรมชาติ เช่น ตกแต่งพื้นที่ด้วยไม้ดอก-ไม้ประดับแบบสวนต่าง ๆ อำนวยความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยว อยู่ไม่ห่างไกลจากตัวเมืองนัก หรือการเข้าถึงง่ายและสะดวกสบาย ประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับคือ การได้พักผ่อนกับธรรมชาติที่ปรุงแต่งขึ้น เกิดความผ่อนคลายทั้งร่างกายและจิตใจ หรือมีการจัดการพื้นที่ให้เกิดความสปีวไลซ์ หรือการปรุงแต่งที่ไม่ใช่ธรรมชาติ เพื่อรองรับคนหมู่มาก และกิจกรรมทางสังคมที่มีการพบปะคนอื่น ๆ สูง ส่วนความสะดวกสบายคล้ายอาศัยในชุมชนหรือหมู่บ้านที่อยู่ชานเมืองหรือนอกเมืองใหญ่ ประสบการณ์ท่องเที่ยวแบบสะดวกสบาย และเน้นการปรุงแต่งที่ไม่ใช่ธรรมชาติ ซึ่งจะสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของพื้นที่ โดยแหล่งท่องเที่ยวทุกแห่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังนั้นแนวทางในการจัดการกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าว ควรมีการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. เน้นการท่องเที่ยวทางธรรมชาติทั่วไป รวมไปถึงการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงเกษตร หรือ การท่องเที่ยวชนบทที่มีผู้คนอาศัยหนาแน่น
2. การเข้าถึง: รถยนต์ 4 ล้อหรือรถจักรยานเข้าถึงได้สะดวก และค่อนข้างรวดเร็ว มีการจัดการระบบถนน จัดเส้นทางเดินเท้า จักรยาน หรือ ลัดว่ต่างที่มีขนาดและพื้นผิวที่คงทน สามารถรองรับปริมาณการใช้ประโยชน์ของคนจำนวนมาก

3. สามารถปรุงแต่งพื้นที่โดยใช้พืชหรือสัตว์เลี้ยงในลักษณะเลียนแบบธรรมชาติ หรือการปรุงแต่งที่ไม่ใช่ธรรมชาติผสมกับธรรมชาติที่ปรุงแต่งบ้าง

4. อนุญาตให้ใช้อุปกรณ์ท่องเที่ยวที่ใช้เครื่องยนต์ได้ เช่น รถยนต์ จักรยานยนต์ รวมไปถึงเทคโนโลยีสมัยใหม่ หรือระบบอิเล็กทรอนิกส์ ในการประกอบกิจกรรมได้

5. มีสิ่งอำนวยความสะดวกเกือบทุกรูปแบบที่สามารถจัดให้มีได้ในพื้นที่ใกล้ตัวเมืองใหญ่ เช่น ร้านอาหาร ร้านขายกาแฟ ของที่ระลึก ที่พัก บริการร้านสะดวกซื้อ บิมน้ำมัน ศูนย์บริการข้อมูลข่าวสาร เป็นต้น สิ่งอำนวยความสะดวกออกแบบให้น่าสนใจ มีความทันสมัย (modern) หรืออาจเลียนแบบธรรมชาติ หรือสถาปัตยกรรมท้องถิ่น สำหรับรองรับการใช้ประโยชน์จากนักท่องเที่ยวจำนวนมาก บ้านพักมีหลากหลายรูปแบบ ตั้งแต่ โรงแรม เกสต์เฮาส์ บังกะโล เรือนพัก ห้องแบ่งเช่าพักๆ โฮมสเตย์ เป็นทางเลือกสำหรับที่พักในเขตนี้

6. มีการจัดการขยะ และระบบบำบัดของเสียอย่างถูกสุขลักษณะไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

7. ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมท่องเที่ยวที่ไม่อิงธรรมชาติ เช่น กีฬาต่างๆ การเรียนรู้วัฒนธรรม วิถีชีวิต ประเพณี หรือกิจกรรมการเกษตรต่าง ๆ ที่อาจเป็นไปตามปกติวิถีชีวิตหรือสร้างขึ้นมา

8. มีระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ เช่น ระบบไฟฟ้า น้ำประปา และโทรศัพท์

9. มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ตำรวจ กฎระเบียบ และการรักษากฎหมาย สำหรับคนหมู่มากอยู่ร่วมกันอย่างชัดเจน

10. การสื่อความหมายมีได้ทุกประเภท

รองลงมาเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทพัฒนามาก (D) จำนวน 27 แหล่ง เช่น ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพลิน (ชุมพรคานาน่า) ศูนย์เรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงภายในโครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ตามแนวพระราชดำริ มุสลิมโฮมสเตย์ (บ้านม่วงกลวง) บ่อน้ำร้อนพรรั้ง หาดทรายรี หาดปากน้ำหลังสวน หาดผาแดง เป็นต้น อันหมายถึง มีการจัดการพื้นที่ให้เกิดความสปีด สสภาพแวดล้อมแบบเมือง หรือการปรุงแต่งที่ไม่ใช่ธรรมชาติ เพื่อรองรับคนหมู่มาก และกิจกรรมทางสังคมที่มีการพบปะคนอื่น ๆ สูง มีความสะดวกสบาย รวดเร็ว และปลอดภัย มีมาตรฐานการดำรงชีพแบบเมือง ทั้งนี้ประสบการณ์ท่องเที่ยวแบบสะดวกสบาย และเน้นการปรุงแต่งที่ไม่ใช่ธรรมชาติ ซึ่งแนวทางในการจัดการกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าว ควรมีการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. เน้นการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ตั้งบันเทิง กีฬา

2. การป้องกันผลกระทบจากการท่องเที่ยวกระทำได้ทุกรูปแบบ

3. การเข้าถึง: รวดเร็ว มีถนน และระบบจราจรที่เอื้อให้เกิดความสะดวก สามารถรองรับปริมาณการใช้ประโยชน์ของคนจำนวนมาก พาหนะทุกรูปแบบ แต่เน้นการขนส่งมวลชน เช่น รถประจำทาง รถไฟฟ้า รถรางฯ เพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการเดินทาง

4. กิจกรรมหรือการบริการพึ่งพาเทคโนโลยีสมัยใหม่ หรือระบบอิเล็กทรอนิกส์เป็นส่วนใหญ่

5. มีสิ่งอำนวยความสะดวกเกือบทุกรูปแบบ เช่น ร้านอาหาร ร้านขายกาแฟ ของที่ระลึก ที่พักรับ บริการร้านสะดวกซื้อ ปั๊มน้ำมัน ศูนย์บริการข้อมูลข่าวสาร ตู้กดเงิน โรงพยาบาล เป็นต้น สิ่งอำนวยความสะดวกออกแบบให้น่าสนใจ มีความทันสมัย (modern) หรืออาจเลียนแบบธรรมชาติ หรือสถาปัตยกรรมท้องถิ่น

6. สำหรับรองรับการใช้ประโยชน์จากนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ที่พักรับมีหลากหลายรูปแบบ ตั้งแต่ โรงแรม หอพัก เกสต์เฮาส์ ห้องแบ่งเช่าพักรับ เป็นทางเลือกสำหรับที่พักรับในเขตนี้

5. มีการจัดการขยะและระบบบำบัดของเสียอย่างถูกสุขลักษณะ

6. มีการจัดการกับมลภาวะต่าง ๆ เพื่อให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ดี เช่น การจัดการกับขยะ ของเสีย อากาศเป็นพิษ เป็นต้น

7. การท่องเที่ยวเน้นสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น หรือ กิจกรรมต่าง ๆ เช่น เกมส์ กีฬา หนังสือ ละครต่าง ๆ ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมท่องเที่ยวที่ไม่อิงธรรมชาติ

8. มีระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ เช่น ระบบไฟฟ้า น้ำประปา และโทรศัพท์

9. มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ตำรวจ กฎระเบียบ และการรักษากฎหมาย สำหรับคนหมู่มากอยู่ร่วมกันอย่างชัดเจน

10. การสื่อความหมายมีได้ทุกประเภท

ส่วนแหล่งท่องเที่ยวประเภทกิจกรรมชาติใช้ยานยนต์ (SPM) จำนวน 13 แห่ง ประกอบด้วย หมู่บ้านคลองเรือ เกาะมาตรา เกาะละวะ เกาะแรดและหลักแรด บ้านกลางดง เป็นต้น หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวดังกล่าว มีจัดการพื้นที่ส่วนใหญ่ให้คงความเป็นธรรมชาติ โดยให้ธรรมชาติที่มีอยู่เป็นสิ่งที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวเป็นหลัก อำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวธรรมชาติให้มากขึ้น สำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการใกล้ชิดธรรมชาติ แต่อาจไม่มีทักษะในการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตที่ตนเองคุ้นเคยมาเป็นแบบพึ่งพาธรรมชาติเต็มที่ หรืออาจมีข้อจำกัดด้านร่างกาย หรือเป็นผู้พึงพอใจกับประสบการณ์ท่องเที่ยวแบบใกล้ชิดธรรมชาติแต่มีความสะดวกสบายพอสมควร ประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับ คือ การได้พักผ่อนกับธรรมชาติ ได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพพื้นที่ที่ไปเยือน เกิดความผ่อนคลายทั้งร่างกายและจิตใจ ประสบการณ์สงบใกล้ชิดกับธรรมชาติ แต่มีความสะดวกสบายพอสมควรในการประกอบกิจกรรมท่องเที่ยว/นันทนาการ พื้นที่ที่มีความสำคัญในการรักษาระบบนิเวศหรือสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ เช่น ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติต่าง ๆ แต่มีนโยบายในการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวธรรมชาติทั่วไป ซึ่งแนวทางในการจัดการกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าว ควรมีการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. การเข้าถึง: รถยนต์ 4 ล้อเข้าถึงได้สะดวก มีการจัดเส้นทางเดินเท้า จักรยาน หรือ สัตว์ต่างที่มีขนาดและพื้นผิวที่คงทนสามารถรองรับปริมาณการใช้ประโยชน์ของคนจำนวนมากขึ้น แต่ยังมีขนาดเล็กและกลมกลืนกับธรรมชาติ มีการบำรุงรักษาเส้นทางเพื่อให้สามารถสังเกตเห็นได้ และรองรับการใช้ประโยชน์ได้ตลอดเวลา อนุญาตให้ใช้อุปกรณ์ท่องเที่ยวที่ใช้เครื่องยนต์ได้ เช่น รถยนต์ จักรยานยนต์ เป็นต้น

2. มีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพพื้นที่และความยากของเส้นทางแก่นักท่องเที่ยวล่วงหน้า

3. สิ่งอำนวยความสะดวก มีทั้งป้ายบอกทางเท่าที่จำเป็น สิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อป้องกันอันตรายแก่นักท่องเที่ยว ป้องกันผลกระทบต่อทรัพยากรท่องเที่ยว และอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในการประกอบกิจกรรมในเขตท่องเที่ยว แต่ต้องมีขนาดเล็กและกลมกลืนกับธรรมชาติ ใช้วัสดุเลียนแบบธรรมชาติมีความกลมกลืนอย่างมาก มีความคงทนต่อการใช้งานที่มีสม่ำเสมอ สถานที่ทางเดินที่ที่มีการปรับพื้นที่และจัดสิ่งอำนวยความสะดวกจำเป็น เช่น ลานทางเดินที่ หอน้ำ หองสุขา ลานจอดรถ รถยนต์สามารถเข้าถึงได้ หรือพักค้างในบ้านพักแบบโฮมสเตย์ในชุมชนในป่า เป็นทางเลือกสำหรับที่พักในเขตนี้

4. การเข้าถึง: รถยนต์ 4 ล้อเข้าถึงได้สะดวก มีการจัดเส้นทางเดินเท้า จักรยาน หรือ สัตว์ต่างที่มีขนาดและพื้นผิวที่คงทนสามารถรองรับปริมาณการใช้ประโยชน์ของคนจำนวนมากขึ้น แต่ยังมีขนาดเล็กและกลมกลืนกับธรรมชาติ มีการบำรุงรักษาเส้นทางเพื่อให้สามารถสังเกตเห็นได้ และรองรับการใช้ประโยชน์ได้ตลอดเวลา อนุญาตให้ใช้อุปกรณ์ท่องเที่ยวที่ใช้เครื่องยนต์ได้ เช่น รถยนต์ จักรยานยนต์ เป็นต้น

5. มีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพพื้นที่และความยากของเส้นทางแก่นักท่องเที่ยวล่วงหน้า

6. สิ่งอำนวยความสะดวก มีทั้งป้ายบอกทางเท่าที่จำเป็น สิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อป้องกันอันตรายแก่นักท่องเที่ยว ป้องกันผลกระทบต่อทรัพยากรท่องเที่ยว แต่ต้องมีขนาดเล็กและกลมกลืนกับธรรมชาติ ใช้วัสดุเลียนแบบธรรมชาติมีความกลมกลืนอย่างมาก มีความคงทนต่อการใช้งานที่มีสม่ำเสมอ สถานที่ทางเดินที่ที่มีการปรับพื้นที่และจัดสิ่งอำนวยความสะดวกจำเป็น เช่น ลานทางเดินที่ หอน้ำ หองสุขา ลานจอดรถ รถยนต์สามารถเข้าถึงได้ หรือพักค้างในบ้านพักแบบโฮมสเตย์ในชุมชนในป่า เป็นทางเลือกสำหรับที่พักในเขตนี้

7. เน้นการท่องเที่ยวทางธรรมชาติทั่วไป มีการสร้างหรือจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับจัดการป้องกันผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว ใช้ทั้งวิธีควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยว และเน้นการเตือนหรือประชาสัมพันธ์นักท่องเที่ยวด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น ป้าย หรือ สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ถึงวิธีการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม อาจใช้การก่อสร้างหรือเกิดการปรับเปลี่ยนพื้นที่บ้างเพื่อป้องกันหรือแก้ไขผลกระทบประกอบทางเลือกอื่น ๆ

8. ควบคุมให้มีการพัฒนาพื้นที่ต่ำ โดยเฉพาะเรื่องถนน ควรห้ามขยายความกว้าง และห้ามใช้พื้นผิวถนนเป็นคอนกรีต เพราะไม่กลมกลืนกับสภาพธรรมชาติ

9. ควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวไม่ให้แออัดและเกิดความสับสนวุ่นวาย ส่วนจำนวนคนนั้นขึ้นกับความเหมาะสมของแหล่งท่องเที่ยว

10. จัดกาชนะรองรับขยะแบบคัดแยกในที่ที่เหมาะสม มีการจัดการขยะและของเสียอย่างถูกสุขลักษณะและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

11. การสื่อความหมายใช้ได้ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ หรือ เจ้าหน้าที่/มัคคุเทศก์ท้องถิ่นนำเที่ยว หรือ ป้ายสื่อความหมาย

และเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทกิจกรรมชาติไม่ใช้ยานยนต์ (SPNM) จำนวน 4 แห่ง ประกอบด้วย อ่าวหลังก่า ชุมชนบ้านอ่าวคราม (แคน โคม โยมสเคย์) น้ำตกคลองเพรา และน้ำตกเหนือผา ซึ่ง หมายถึง มีการจัดการพื้นที่ให้ส่วนใหญ่ปลอดจากร่องรอยของมนุษย์ เพื่อให้ได้รับประสบการณ์การใช้ชีวิตอยู่กับธรรมชาติ มีร่องรอยของการใช้พื้นที่ของนักท่องเที่ยวอื่นๆ หรือคนในท้องถิ่นบ้างแต่น้อยมาก กิจกรรมท่องเที่ยวยังคงพึ่งพาอาศัยตนเองเป็นหลัก และเกิดความรู้สึกรักภูมิใจเมื่อสามารถเอาชนะความยากลำบากได้ด้วยตนเอง ผลที่ได้รับ คือ การพัฒนาความแข็งแรงของร่างกายและความเข้มแข็งของจิตใจ ประสบการณ์สงบ สันโดษ และอิสระ เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญในการรักษาระบบนิเวศหรือสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ เช่น พื้นที่ต่อเชื่อมกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือป่าอนุรักษ์ประเภทอื่น ๆ ซึ่งแนวทางในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าว ควรมีการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. มีการเข้าถึง โดยจัดเส้นทางเดินเท้า เส้นทางจักรยาน หรือ เส้นทางสัตว์ดำงให้ มีขนาดเล็กและกลมกลืนกับธรรมชาติ มีการบำรุงรักษาเพื่อให้สามารถสังเกตเห็นเส้นทางได้ ห้ามใช้พาหนะและอุปกรณ์ท่องเที่ยวที่ใช้เครื่องยนต์ทุกชนิด

2. นักท่องเที่ยวต้องมีทักษะในการท่องเที่ยวในป่า เพื่อประโยชน์และความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวเอง ความพร้อมและการเตรียมตัวล่วงหน้าของนักท่องเที่ยวเป็นสิ่งจำเป็น และต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพพื้นที่และความยากของเส้นทางแก่นักท่องเที่ยวล่วงหน้า

3. นักท่องเที่ยวควรตรวจสอบเส้นทางและนำแผนที่ เข็มทิศ และ/หรือ GPS ติดตัวไปด้วย รวมถึงต้องแจ้งการเดินทาง สถานที่ วัน-เวลาที่เข้า-ออกพื้นที่ พร้อมลงทะเบียนการเข้า-ออกพื้นที่ล่วงหน้า ก่อนเข้าไปในเขตท่องเที่ยวนี้

4. เตรียมสัมภาระที่จำเป็นในการดำรงชีพไปเอง เช่น อาหาร น้ำ เต็นท์ ถูนอน ไฟฉาย เป็นต้น เนื่องจากในเขตเหล่านี้จะไม่มีบริการร้านค้า อาหารหรือที่พัก

5. สิ่งอำนวยความสะดวก มีเฉพาะป้ายบอกทางเท่าที่จำเป็น สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อป้องกันอันตรายแก่นักท่องเที่ยว หรือป้องกันผลกระทบต่อทรัพยากรท่องเที่ยว ต้องมีขนาดเล็กกลมกลืนกับธรรมชาติ ใช้วัสดุในพื้นที่หรือวัสดุเลียนแบบธรรมชาติมีความกลมกลืนอย่างมาก มี

ความคงทน ไม่ต้องการการบำรุงรักษาบ่อยครั้ง ไม่พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทที่พักและห้องสุขาถาวร สถานที่กางเต็นท์ไม่มีการพัฒนาหรือปรับพื้นที่ใด ๆ หรืออาศัยสภาพทางธรรมชาติที่มีอยู่เป็นแหล่งพักค้าง เช่น ถ้ำ หรือผูกเปลนอน เป็นทางเลือกสำหรับการท่องเที่ยวในเขตนี้

6. ความสะดวกประเภทที่พักและห้องสุขาถาวร สถานที่กางเต็นท์ไม่มีการพัฒนาหรือปรับพื้นที่ใด ๆ หรืออาศัยสภาพทางธรรมชาติที่มีอยู่เป็นแหล่งพักค้าง เช่น ถ้ำ หรือผูกเปลนอน เป็นทางเลือกสำหรับการท่องเที่ยวในเขตนี้

7. เน้นการท่องเที่ยวอย่างรักษาระบบนิเวศ การจัดการผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวใช้วิธีควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวและเน้นนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีคุณภาพ ผลกระทบต้องควบคุมให้อยู่ในระดับต่ำและปล่อยให้ธรรมชาติฟื้นตัวเอง และกำหนดมาตรการลดผลกระทบต่าง ๆ ที่ไม่ใช้การก่อสร้างหรือการปรับเปลี่ยนพื้นที่

8. ควบคุมการพัฒนาพื้นที่ทุกรูปแบบ โดยเฉพาะห้ามสร้างถนนและการปรับเปลี่ยนการใช้ที่ดินเป็นเกษตรหรือเมือง

9. ควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยว ประมาณ 3-5 กลุ่มต่อวัน กลุ่มละไม่เกิน 5-10 คน (ขึ้นกับความเหมาะสมของแหล่งท่องเที่ยว)

10. กำหนดมาตรการนำขยะที่ย่อยสลายไม่ได้ออกมาทิ้งข้างนอก และขุดหลุมฝังขยะที่ย่อยสลายได้ในบริเวณที่เหมาะสม

11. การสื่อความหมายควรใช้สื่อสิ่งพิมพ์ที่สามารถนำติดตัวไปได้ และ/หรือเจ้าหน้าที่/มัคคุเทศก์ท้องถิ่นนำเที่ยว

4.4 การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการด้านการพัฒนาการโครงการท่องเที่ยวจังหวัดชุมพร

การนำเสนอแนวคิดการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ในลักษณะเส้นทางท่องเที่ยวทางธรรมชาติแบบวงรอบ ภายในจังหวัดชุมพร และแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยง ในจังหวัดใกล้เคียง ให้แก่หน่วยงานทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดชุมพรให้เป็นระบบครบวงจร อย่างยั่งยืน โดยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยตรง พร้อมเผยแพร่ผลการศึกษาวิจัย โดยระบุข้อมูลพื้นฐาน ตำแหน่งที่ตั้ง หรือจุดท่องเที่ยวภายในโครงการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จังหวัดชุมพร และแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยง ที่สะท้อนถึงศักยภาพและข้อจำกัดของแหล่งท่องเที่ยว ตลาดการท่องเที่ยวและความเป็นไปได้ในการพัฒนาโครงการท่องเที่ยวดังกล่าว

เป็นการจัดประชุมร่วมระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแสวงหาความร่วมมือส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพรให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ประกอบด้วย เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดชุมพร สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชุมพร และสถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยเน้นการให้ความสำคัญกับการ

ท่องเที่ยวโดยชุมชน และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติระหว่างเส้นทางท่องเที่ยว เพื่อให้ชุมชนสมาชิกเครือข่ายฯ เข้าในสถานการณ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนรวมทั้งทิศทางการพัฒนาและนโยบายในอนาคต เพื่อให้ชุมชนสมาชิกฯ เข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับบทเรียนจากอดีตถึงปัจจุบันเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนสมาชิกฯ และร่วมพิจารณาแผนพัฒนาโครงการการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร และแผนตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยการจัดประชุม ณ ชุมชนเกาะพิทักษ์ ตำบล บางน้ำจืด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร ระหว่างวันที่ 19-20 เมษายน พ.ศ. 2554 ประกอบด้วยตัวแทนสมาชิกชุมชนเครือข่ายฯ จำนวน 105 คน โดยมีกำหนดการดังนี้

วันอังคารที่ 19 เมษายน 2554

08.00 น. – 09.00 น.	ลงทะเบียน
09.00 น. – 10.00 น.	สถานการณ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนและทิศทางการพัฒนาในอนาคต โดย นางสาวสุภาวิณี ทรงพรวานิชย์ : สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายเหตุ : เพื่อให้เครือข่ายฯ ทราบสถานการณ์ปัจจุบันและทิศทางในการ ดำเนินการของแต่ละชุมชนในอนาคต
10.00 น. – 10.30 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
10.30 น. – 12.00 น.	การท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร บทเรียนจากอดีตสู่ปัจจุบัน โดย ชุมชน เกาะพิทักษ์ , ชุมชนบ้านคลองเรือ, ชุมชนบ้านท้องคมใหญ่, ชุมชนบ้านทุ่งมหา และศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง โครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ตามพระ ราชดำริ ดำเนินการโดย นายอำนาจ รักษาพล และคณะ หมายเหตุ : เพื่อให้ชุมชนสมาชิกเครือข่ายฯ เรียนรู้ร่วมกัน เพราะแต่ละชุมชน ที่เข้าร่วมมีที่มาที่ไปไม่เหมือนกันและมีกระบวนการในการดำเนินการแตกต่าง กัน ดังนั้นจึงควรเรียนรู้สภาพปัญหาหรือบทเรียนร่วมกัน โดยเฉพาะการ ดำเนินการภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
12.00 น. – 13.00 น.	พักรับประทานอาหารเที่ยง
13.00 น. – 14.30 น.	การท่องเที่ยวโดยชุมชน พัฒนาการ พัฒนาการชุมชน พัฒนาชาติ โดย หัวหน้าพงศา ชูเนม หมายเหตุ : เพื่อออกข้อความสำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้หน่วยงานที่ เกี่ยวข้องรับทราบและให้ความสำคัญ
14.30 น. – 15.00 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
15.00 น. – 16.30 น.	การทำธุรกิจ... บนแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดย ศศ.ดร ชรินทร์ อยู่เพชร ภาควิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว วิทยาลัย นานาชาติ มหาวิทยาลัยมหิดล หมายเหตุ : ให้ชุมชนสมาชิกเครือข่ายฯ เรียนรู้เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาศักยภาพด้าน การบริการด้านการท่องเที่ยว

- 16.30 น. – 18.00 น. พักผ่อนตามอัธยาศัย และรับประทานอาหารเย็น
- 18.00 น. – 20.00 น. บรรยายพิเศษ ทิศทางและนโยบายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร โดย ผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร หรือผู้แทน และร่วมเสวนากับเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร
- หมายเหตุ : รับทราบนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดชุมพร และสมาชิกเครือข่ายฯ ร่วมกับผู้แทนจังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สมาชิกเครือข่ายแสดงพลังและตอกย้ำความสำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

วันพุธที่ 20 เมษายน 2554

- 07.00 น. – 08.00 น. รับประทานอาหารเช้า
- 08.00 น.–10.30 น. ร่วมพิจารณาโครงการการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยง โดย นายอำนาจ รักษาพล มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร พร้อมนำเสนอผลการศึกษาและสำรวจแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
- 10.30 น. – 12.00 น. ร่วมวิเคราะห์ และวิจารณ์ แผนพัฒนาโครงการการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร และแผนตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดย ผู้อำนวยการ (ททท.) สำนักงานชุมพร คณะวิทยากร และสมาชิกเครือข่ายฯ
- หมายเหตุ : หน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยวิเคราะห์โอกาสความเป็นไปได้ ในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวแบบวงรอบ
- 12.00 น. – 13.00 น. พิธีปิดการสัมมนา และรับประทานอาหารกลางวัน

4.4.1 ทั้งนี้เรื่องที่สำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาโครงการการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร ประกอบด้วย

4.4.1.1 การแนะนำพัฒนาการขององค์กรเครือข่ายฯ จากอดีตถึงปัจจุบัน

นาย พัทธ์ชัย ธนเสถาวรกุล สรุปสถานการณ์เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่ผ่านมามีงานวิจัยชิ้นหนึ่งเป็นการพัฒนาเครือข่ายระดับประเทศ เมื่อ 4-5 ปี ประกอบด้วย ภาคใต้ ภาคเหนือ ภาคอีสาน และภาคกลาง ซึ่งแต่ละภูมิภาคก็รวมกันเป็นเครือข่ายระดับภาคได้อย่างชัดเจน แต่จากการเข้าร่วมประชุมครั้งล่าสุด สรุปได้ว่า เครือข่ายระดับประเทศยังไม่เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการ เนื่องจากแต่ละภูมิภาคยังไม่พร้อม จังหวัดชุมพรจึงต้องย้อนกลับมาทบทวนในการขับเคลื่อนเครือข่ายฯ ระดับจังหวัดและพื้นที่เชื่อมโยงให้เกิดความเข้มแข็งและเป็นรูปธรรม ซึ่งต่อมาก็ได้มีการวิจัยอีกหนึ่งชิ้นจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และได้เกิดการรวมตัวของเครือข่ายฯ อีกครั้ง และเข้าร่วมประชุมอย่างต่อเนื่อง และครั้งนี้เป็นครั้งที่ 5 ซึ่งที่ผ่านมาได้มีการร่วมกันกำหนดคคก และร่วมร่างแผนการพัฒนาเครือข่ายฯ เพื่อผลักดันสู่ระดับนโยบาย

อาจารย์ อำนาจ รักษาพล แนะนำข้อมูลชุมชนสมาชิกเครือข่าย จำนวน 13 ชุมชนหลัก และให้ชุมชนสมาชิกเครือข่ายในอนาคตแนะนำชุมชนตัวเอง

4.4.1.2 แนวคิดการพัฒนาโครงการฯ จังหวัดชุมพร จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดชุมพร

กล่าวว่าแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็น 1 ในทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยม ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่ได้รับความรู้โดย ไม่ก่อให้เกิดการทำลายสิ่งแวดล้อม และได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากแหล่งท่องเที่ยว และเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ทั้งนี้หัวหน้าพวงสา ชูเนม กล่าวขอบคุณ ผอ.ททท. และฝากเรื่องการให้ความสำคัญด้านการประชาสัมพันธ์ และงบประมาณ ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน เทียบเท่าการท่องเที่ยวกระแสหลัก ซึ่งผอ.ททท. กล่าวว่า จังหวัดชุมพรไม่ต้องการนักท่องเที่ยวมากตามการท่องเที่ยวแบบกระแสหลักแต่อยากให้นักท่องเที่ยวมาเรื่อยๆ ชุมชนชุมพรถือว่ามีความโดดเด่นมากถ้ามีการจัดประชุม หรือกิจกรรมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยมีความยินดี และสามารถเสนอของบประมาณในการจัดได้ แต่ต้องมีแผนการท่องเที่ยวของจังหวัดชุมพร อย่างชัดเจน

นาย พิทักษ์ ชเนศตาวรรกุล กล่าวว่า สำหรับแผนการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพร ปัจจุบันสมาชิกเครือข่ายฯ ได้ร่วมกันพิจารณาวางแผนเสร็จแล้วแต่ยังไม่ได้ผลักดันสู่ระดับนโยบาย ทั้งนี้จะเร่งดำเนินการเสนอแผนไปให้การท่องเที่ยวกีฬาและจังหวัด และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย นางสาว สุภาวิณี ทรงพรพาณิชย์ เสริมว่าสถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน งบประมาณส่วนใหญ่ได้มาจาก สกว. ซึ่งการดำเนินกิจกรรมส่วนใหญ่ผ่านช่องทางรางวัล ซึ่งปัจจุบันจังหวัดชุมพรมีอาจารย์ อานาจ รักษาพล จัดทำโครงการระบบโครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดชุมพรและพื้นที่เชื่อมโยง

ผศ.ดร. ชรินทร์ อยู่เพชร เสนอกลยุทธ์ทางการตลาดให้สอดคล้องกับโครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยให้ความสำคัญกับประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวจะได้รับ คือ 1) กาย เช่น สุขภาพ 2) ใจ (จิต) เช่นการพักผ่อน หลีกหนีจากความแออัด 3) การเรียนรู้ (ศูนย์การเรียนรู้) 4) ด้านวัฒนธรรม (ข้อมูลจากการวิจัย) เช่น อาหาร ประเพณี เพลงพื้นบ้าน ภูมิปัญญา เป็นต้น การมองเส้นทางการท่องเที่ยว มองจากล่างขึ้นบน หรือจากบนลงล่าง หรือแต่ละกลุ่มเป็นศูนย์กลาง หรือมองผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น โจนูภูเขา โจนทะเล วิธีการโดยการดึงจุดเด่นของแต่ละพื้นที่ สลับกับจุดเด่นของพื้นที่อื่นที่มีความแตกต่างกัน

ผอ.ททท.เสนอว่า จากประสบการณ์ของ ททท.ลักษณะการขายในปัจจุบัน จากกรุงเทพฯ รับประทานอาหารเที่ยงที่ทับสะแก เดินทางต่อไปยัง ชุมชนบางเบิด และโครงการพัฒนาส่วนพระองค์ และชุมพรคaban่า ซึ่งชุมพรไม่ต้องการนักท่องเที่ยวแบบ mass จุดหลักในการขายคือ แรงดึงดูดที่นักท่องเที่ยวสนใจ นั่นคือ ทะเล แหล่งท่องเที่ยวที่สะดวกที่สุดคือ สวนตุนนิล โครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ ตามพระราชดำริ

เจ้าหน้าที่จากสำนักงานผังเมือง จังหวัดชุมพร แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวทุกคนในพื้นที่ทราบแต่คนนอกพื้นที่ไม่ทราบ การรวมกลุ่มชุมชนที่ดำเนินการด้านการท่องเที่ยวเป็นเรื่องที่ดี แต่ต้องแบ่งระดับของชุมชนตามศักยภาพ ซึ่งจังหวัดชุมพรมีศักยภาพด้านการ

ท่องเที่ยว จากการมีชายหาดระยะกว่า 200 กิโลเมตร อาจมีข้อจำกัดในการเดินทางต้องออกแบบโปรแกรมมาให้ครอบคลุมและสร้างจุดเด่นของที่ตั้ง โดยการ มีป้ายบอกทางที่ชัดเจน อาจารย์ อำนาจ รักษาพล เสริมว่า โปรแกรมไม่จำเป็นต้องไปครบทุกชุมชนอาจนำเสนอชุมชนที่มีความพร้อม

ดร.บุญถิ่น จิตตะประพันธ์ เสนอ ฐานการเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวของเรามี แก่นนำ 4-5 ฐาน เราเอาแก่นนำของชุมชนที่มีความพร้อมเป็นแก่นนำ ชุมชนหลัก ได้แก่ ทุ่งมหา เกาะพิทักษ์ ท้องตมใหญ่ คลองเรือ ชมรมฯ พระโด้ะ เป็นต้น ชุมชนหลักอาจมีข้อมูลที่สามารถนำเสนอพื้นที่รอบๆ ได้ โดยการมอง 2 มิติ คือ พื้นที่และกิจกรรมการท่องเที่ยว

ตัวแทนจากมัคคุเทศก์อาสาจังหวัดชุมพร เสนอเรื่องการเดินทางหากมีการเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ควรเป็นโปรแกรมที่มีรถรับส่งระหว่างชุมชน

ผศ.ดร. ชรินทร์ อยู่เพชร เสนอว่า ควรมองกลุ่มของนักท่องเที่ยวว่าเป็นกลุ่มไหน จะทำให้เราสามารถมองเห็นได้หลายด้าน ถ้าทำออกมาแล้วต้องทำการทดลองว่าโปรแกรมไหนใช้ได้ดีที่สุด และอนาคตสามารถกำหนดโปรแกรมร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ ทั้งนี้เป้าหมายของการดำเนินธุรกิจคือการทำให้ผู้ประกอบการและเกิดกำไร แต่สำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนไม่ควรให้ความสำคัญกับการดำเนินธุรกิจมากเกินไป ควรยึดเป้าหมายสำคัญคือ การเชื่อมโยงระหว่างชุมชนสมาชิก แต่ละชุมชนเกิดการส่งต่อนักท่องเที่ยวในรูปแบบเครือข่าย ส่งผลให้เกิดการกระจายรายได้ และขยายแนวคิดการอนุรักษ์ รวมทั้งการอยู่ร่วมกับการท่องเที่ยวกระแสหลักอย่างกลมกลืน

4.4.2 ตัวอย่างโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร ที่ภาคีสมาชิกร่วมกัน เสนอ เป็นการเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยว ในมุมมองของนักท่องเที่ยวทั่วไป/ นักวางแผน / นักท่องเที่ยวที่วางแผนการเดินทาง และมัคคุเทศก์อาสา

กลุ่มที่ 1 โปรแกรม 1 วัน (One day trip)

1. Sea คำน้ำ อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะชุมพร
 - A: ริงกาจิ๋ว,ทองกลาง ,ละวะ,แรด,มัดตรา
 - B: หมู่เกาะง่าม ง่าน้อย, ง่ามใหญ่,ทะเล, มะพร้าว ,ร้านเป็คร้านไก่
 - C: เกาะในอำเภอหลังสวน
2. Nature เช่น ล่องแพพระโด้ะ เรือไม้ทวนสายน้ำ เรือใบโบราณและน้ำพุร้อน ถ้ำเขาพลู หาดทุ่งวัวแล่นและโครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ตามพระราชดำริ

กลุ่มที่ 2 โปรแกรมอื่นๆ ตามวัน/เวลา, zone,เทศกาล,ความเหมาะสมและสอดคล้องระหว่างกิจกรรม

1. บ้านปากคลอง ธนาคารปูเกาะเตียบ / วัดแก้วประเสริฐ/อ่าวทุ่งช้าง/ หาดบางจาก/ อ่าวชายไธ้/หาดทุ่งวัวแล่น/หาดสะพลี/ชมค้างแวนถิ่นใต้(วัดถ้ำสวนพลู)/โครงการหนองใหญ่ฯ /คูหอยมือเสือ/เหยี่ยวอพทเขาหินสอ

2. อำเภอเมืองชุมพร คำน่าน้ำห่มเกาะชุมพร/ หาดทรายรี/ศาลกรมหลวงชุมพร/ เส้นทางศึกษาธรรมชาติอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะชุมพร/พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติชุมพร/วัดศาลาลอย/เขี้ยวอพยพทำ

3. บ้านท้องตมใหญ่ บ้านโนไร่/ต่องแพสวี/ทุ่งหงส์/คลองบางมุด/สวนลุงนิล/ อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะชุมพร

4. เกาะพิทักษ์ เรือใบโบราณละแม/คลองบางมุด/อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะชุมพร/ต่องแพพะโต๊ะ/บ่อน้ำร้อนถ้ำเขาพลู

5. อำเภอพะโต๊ะ(หน่วยอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำพะโต๊ะ, บ้านคลองเรือ, บ้านโนนยาน, บ้านกลางตาง) เคนป่าระยะไกล (เขานมสาว, ท่อคาโงงโคง)/ต่องแพพะโต๊ะ/นั่งเรือไม้ทวนน้ำ

ข้อเสนอแนะ

- ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว/ชุมชนต้องมีความชัดเจนและมีกิจกรรมที่หลากหลาย
- ข้อมูลเส้นทางการเดินทางเช่น ป้ายบอกทาง ,แผนที่, ไกด์ประจำถิ่น, โปรแกรมการท่องเที่ยว
- การคมนาคมเชื่อมโยงกันระหว่างพื้นที่ เรื่องรถรับส่งจากสถานต้นสายปลายทาง
- ราคาชัดเจนเป็นธรรม
- ข้อมูลสำหรับการติดต่อ/ Information Center สำหรับท่องเที่ยวชุมชน
- สร้างกิจกรรม + งานเทศกาลประเพณี
- ควรมีการประชาสัมพันธ์
- สร้างฐานข้อมูลท่องเที่ยวชุมชน

กลุ่มที่ 3 ต่องเรือใบโบราณหาปลา สพาน้ำพุร้อน พักผ่อนเกาะพิทักษ์ (โปรแกรม 2 วัน 1คืน) ตัวอย่างโปรแกรม

วันแรก : (เช้า) พร้อมกัน ณ ชมรมเรือใบโบราณละแม ศึกษาประวัติเรือใบโบราณ/ชม นิทรรศการพบประสบการณ์การนั่งเรือใบออกหาปลา

(เที่ยง) รับประทานอาหารเที่ยง

(บ่าย) ออกเดินทางสู่บ่อน้ำพุร้อน ถ้ำเขาพลู แช่น้ำร้อน และนวดผ่อนคลาย

(เย็น) ออกเดินทางสู่เกาะพิทักษ์เพื่อเข้าที่พักสัมผัสชีวิตชาวประมง ประกอบกิจกรรม ตกหมึกหรือ ตกปลา และ รับประทานอาหารเย็น (อาหารทะเลสดๆ) และ พักผ่อนนอนฟังเสียงคลื่น/ดูดาว

วันที่สอง : (เช้า) รับอากาศบริสุทธิ์ยามเช้า เดินชมทัศนียภาพรอบเกาะ และรับประทานอาหาร เช้าพร้อมเตรียมตัวค้ำน้ำดูปะการังบริเวณเกาะคราม

(เที่ยง) รับประทานอาหารเที่ยง

(บ่าย) ออกเดินทางสู่ศาลกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ (ปากน้ำหลังสวน) แวะเลือกซื้อของฝากที่ตลาดเก่าหลังสวน

กลุ่มที่ 4 การเชื่อมโยงกิจกรรมเพื่อให้เกิดความหลากหลาย ซึ่งต้องการประกอบกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น กิจกรรมทางทะเล 1 วัน ตัวอย่าง เกาะพิทักษ์ คำน้ำคูประกรัง ดกหมึก หรือเดินป่า ภูเขา ถ้ำ หรือ ล่องแพ 1 วัน ตัวอย่าง คลองเรือ บ้านลุงนิล ส่วน ที่พักไม่ควรสะดวกสบายเหมือนในเมือง แต่ให้เข้าถึงบรรยากาศกับสถานที่ตรงนั้นเป็นหลัก แต่อาหารต้องเป็นอาหารสด และขึ้นชื่อของท้องถิ่นนั้นภายในสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติและมีความสวยงามน่าสนใจ ตัวอย่าง โปรแกรม ดังนี้

โปรแกรม 3 วัน 2 คืน (สัมผัสธรรมชาติเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชา)

วันแรก : (เช้า) เดินทางมาถึงปากคลองโฮมสเตย์ ไปคำน้ำคั้นที่เกาะเวียง พร้อมทั้งรับประทานอาหารกลางวันบนเกาะเวียง

(บ่าย) เดินป่าศึกษาธรรมชาติบนเกาะเวียง

(เย็น) กิจกรรมตามอัธยาศัย (เดินเล่นชายหาด, เลือกซื้อสินค้าพื้นบ้าน, ชมวิถีชีวิตชาวประมง/ชาวบ้านชายฝั่งทะเล) และรับประทานอาหารพื้นบ้าน

วันที่สอง : (เช้า) เดินทางสู่ศูนย์เรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ตามแนวพระราชดำริ พร้อมทั้งรับประทานอาหารกลาง (อาหารพื้นบ้านและผักปลอดสารพิษ)

(บ่าย) เดินทางกลับบ้านปากคลอง และแวะท่องเที่ยวอ่าวทุ่งซาง

(เย็น) เข้าที่พัก รับประทานอาหารเย็น ออกเรือดกหมึก

วันที่สาม : (เช้า) พายเรือชมป่าชายเลน รับประทานอาหารเที่ยง และเดินทางกลับ

โปรแกรม 2 วัน 1 คืน ภายในแหล่งท่องเที่ยวทางเลือก คือ เกาะพิทักษ์ , ล่องแพสวี , บ้านโนไไร่ , คลองบางมุด

1. เกาะพิทักษ์ ประกอบกิจกรรม ดกหมึก , คำน้ำคั้น , เดินศึกษาธรรมชาติและวิถีชีวิต วัฒนธรรมภายในเส้นทางรอบเกาะ

2. ล่องแพสวี ประกอบกิจกรรม นั่งเรือชมธรรมชาติ พร้อมรับประทานอาหารในแพ , ตกปลา, ชมธรรมชาติ 2 ฝั่งคลอง , เล่นน้ำ , พายเรือเล็ก

3. บ้านโนไไร่ ประกอบกิจกรรม พายเรือแคนู, วนล้อมปลากระบอก , หาดทรายหลอด , ปลูกป่า

4. คลองบางมุด ประกอบกิจกรรม ศึกษาเรียนรู้ประวัติใช้คว่างบางมุด , ล่องเรือชมธรรมชาติ, ตกปู, ดูหิ่งห้อย เป็นต้น

บทที่ 5

สรุป และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการสำรวจและรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน ตำแหน่งที่ตั้งและโครงข่ายการคมนาคมของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เพื่อทำการวิเคราะห์ และประเมินศักยภาพ โอกาสและข้อจำกัด พร้อมจัดลำดับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าว ในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวทางธรรมชาติแบบวงรอบที่สะท้อนถึงศักยภาพและข้อจำกัดของแหล่งท่องเที่ยว ตลาดการท่องเที่ยวและความเป็นไปได้ในการพัฒนา และเพื่อเสนอกรอบแนวคิดด้านการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก และการสื่อความหมายที่กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม และ/หรือวัฒนธรรมท้องถิ่น ให้กับหน่วยงานทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้องรับทราบ และร่วมกันพัฒนามาตรฐานการให้บริการ และพัฒนาขีดความสามารถ ในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวทางธรรมชาติภายในจังหวัดชุมพร และแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงในจังหวัดใกล้เคียง โดยให้อำเภอเมือง จังหวัดชุมพรเป็นศูนย์กลาง และเดินทางเชื่อมโยงสู่แหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ภายในอำเภอต่าง ๆ และแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงในจังหวัดใกล้เคียง (รัศมีไม่เกิน 150 กม.จากเขตอำเภอเมือง จังหวัดชุมพร) ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

ผลการศึกษแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งทำการสำรวจทั้งหมด จำนวน 82 แห่ง ส่วนใหญ่มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 46 แห่ง ศักยภาพระดับต่ำ จำนวน 26 แห่ง และระดับสูง จำนวน 10 แห่ง และหากพิจารณาตามสถานภาพแหล่งท่องเที่ยวปัจจุบันและระดับศักยภาพโดยรวม ส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติทั่วไป จำนวน 67 แห่ง โดยศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพลิน (ชุมพรคานาน่า รีสอร์ท) มีศักยภาพสูงสุด คือ มีค่าคะแนนเท่ากับ 2.80 รองลงมา คือ เส้นทางศึกษาธรรมชาติป่าชายเลน (อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะชุมพร) และ โครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ตามพระราชดำริ ค่าคะแนนเท่ากับ 2.67 และศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านกำนันเควี๊ด และอุทยานแห่งชาติแหลมสน ค่าคะแนนเท่ากับ 2.60 ตามลำดับ ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่มีสถานภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำนวน 12 แห่ง โดยเกาะพิทักษ์ และชุมชนบ้านคลองเรือ มีศักยภาพสูงสุด ค่าคะแนนเท่ากับ 2.78 รองลงมา คือ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อชุมชนคนอยู่กับป่า (หน่วยอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำพะโต๊ะ) มีค่าคะแนนเท่ากับ 2.72 และ ชุมชนบ้านปากคลอง มีค่าคะแนนเท่ากับ 2.28 ตามลำดับ ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่มีสถานภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงผจญภัย จำนวน 3 แห่ง โดยถ้ำธารลอดใหญ่ และน้ำตกคลองเพลามีศักยภาพสูงสุด ค่าคะแนนเท่ากับ 2.13 รองลงมาคือ น้ำตกเหนือหาว ค่าคะแนนเท่ากับ 1.47

ส่วนจากผลการจำแนกประเภทของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ตามหลักเกณฑ์ช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ (ROS) ซึ่งพิจารณาจากองค์ประกอบหลัก 3 ส่วน ที่เกี่ยวข้องในการประกอบกิจกรรมนันทนาการของคนทั่วไป คือ 1) กิจกรรม 2) สภาพแวดล้อมของพื้นที่ที่ประกอบกิจกรรม และ 3) ประสพการณ์ที่ได้รับจากการประกอบกิจกรรม ซึ่งผลการจำแนกช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ ภายในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติของจังหวัดชุมพร พบว่า ส่วนใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทกึ่งพัฒนา

จำนวน 38 แห่ง รองลงมาเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทพัฒนามาก จำนวน 27 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวประเภทกึ่งธรรมชาติใช้ยานยนต์ (SPM) จำนวน 13 แห่ง และเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทกึ่งธรรมชาติไม่ใช้ยานยนต์ (SPNM) จำนวน 4 แห่ง

นอกจากนี้การศึกษาครั้งนี้ทำการ การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของการพัฒนาโครงการฯ โดยใช้เทคนิค SWOT ANALYSIS ซึ่งพิจารณาตาม ประเด็นต่างๆ ประกอบด้วย 1) ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยว 2) ความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน และสาธารณูปโภค 3) สิ่งอำนวยความสะดวกสบาย และบริการด้านการท่องเที่ยว 4) การตลาดการท่องเที่ยว ประกอบกับการจัดประชุมร่วมระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแสวงหาความร่วมมือส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว โดยชุมชนจังหวัดชุมพรให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ประกอบด้วย เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดชุมพร สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชุมพร และสถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งผลการศึกษาสรุปว่า จังหวัดชุมพรมีความหลากหลายด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งทางบกและทะเล รวมทั้งทรัพยากรด้านการเกษตร และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น ประกอบกับเป็นจังหวัดที่เชื่อมโยงระหว่างภาคกลางและภาคใต้ และสามารถเดินทางเชื่อม โยงแหล่งท่องเที่ยวทั้งสองฝั่งทะเล ขณะที่แหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงส่วนใหญ่ได้รับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวระดับหนึ่ง แต่ยังมีส่วนหนึ่งที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่จะต้องพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกให้มีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ส่วนด้านการตลาดเนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของจังหวัดชุมพร เช่น ศาลกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ หาดทรายรี การแข่งเรือยาวขึ้น โขนชิงธง เกาะพิทักษ์ ล่องแพพะ โด๊ะ เป็นต้น เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทำให้เกิดการกระจาย และส่งต่อนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงในจังหวัดใกล้เคียง ประกอบกับการทำงานเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายฯ ของภาครัฐ ภาคประชาชนและภาคเอกชน รวมทั้งนโยบายระดับจังหวัดให้ความสำคัญกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติระหว่างจังหวัดชุมพรและจังหวัดใกล้เคียง ส่งผลให้การพัฒนาโครงการท่องเที่ยวทางธรรมชาติภายในจังหวัดชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยง มีโอกาสได้รับการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม

ดังนั้นจากผลการศึกษาวิจัย ผู้ศึกษาวิจัยจึงเสนอข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. โครงการท่องเที่ยวทางธรรมชาติภายในอำเภอเมือง จังหวัดชุมพร เป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลที่เน้นการศึกษาระบบนิเวศชายฝั่งทะเล และแนวปะการัง ได้แก่ เส้นทางศึกษาธรรมชาติป่าชายเลน (อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะชุมพร) เกาะแรดและหลักแรด และเกาะมาคราดามดำดับ และเป็นเส้นทางที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศในการประกอบกิจกรรมภายใน 1 วัน หรือ พักค้าง 2 วัน 1 คืน

2. โครงการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อำเภอเมือง – อำเภอท่าแซะ – อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร – อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นเส้นทางท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เน้นการศึกษาระบบนิเวศชายฝั่งทะเล และแนวปะการัง ได้แก่ บ้านทุ่งมหา / ปากคลองโฮมสเตย์ หรือเชื่อมโยงกิจกรรมกับศูนย์เรียนรู้เพลิน ชุมพรคานานารีสปอร์ต หรือ ศูนย์เรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ภายในโครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ฯ ซึ่งเป็นเส้นทางที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวในการประกอบกิจกรรมภายใน 1 วัน หรือ พักค้าง 2 วัน 1 คืน และสามารถเดินทางเชื่อมโยงต่อไปยัง หาดบางเบิด เนินทรายธรรมชาติ เกาะทะลุ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวภายในอำเภอบางสะพานน้อย

3. โครงการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อำเภอเมือง – อำเภอสวี – อำเภอทุ่งตะโก – อำเภอหลังสวน – อำเภอละแม จังหวัดชุมพร – อำเภอท่าชนะ – อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงชายฝั่งทะเลที่ผ่านแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพระดับสูง-ปานกลาง ด้วยระยะทางเส้นทางแบบวงรอบประมาณ 200 กิโลเมตร เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวในการประกอบกิจกรรมภายใน 1 วัน หรือ พักค้างระหว่างเส้นทาง (2 วัน 1 คืน) ภายในแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้แก่ โฮมสเตย์บ้านโนไร่ โฮมสเตย์บ้านท้องคมใหญ่ และ โฮมสเตย์ชุมชนเกาะพิทักษ์ เส้นทางดังกล่าวนอกจากได้ชมวิถีชีวิตคนชายฝั่งทะเลอ่าวไทยแล้ว ยังสามารถศึกษาวิถีชีวิตและวัฒนธรรมภายในแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน และประกอบกิจกรรมทางเลือก เช่น กิจกรรมดำน้ำตื้นเกาะคราม และเกาะรังบรรทัด นอกจากนี้เส้นทางดังกล่าวยังสามารถเดินทางเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ ถ้าเขา หาดสำเร็จ หมู่บ้านพุมเรียงและแหลมโพธิ์ หรือเดินทางต่อไปยัง วัดพระธาตุไชยา พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติไชยา และสวนโมกขพลาราม เป็นต้น

4. โครงการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อำเภอเมือง – อำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร – อำเภอกะเปอร์ - อำเภอเมืองระนอง – อำเภอตะกั่ว – อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง เป็นการเดินทางภายในเส้นทางที่ค่อนข้างลาดชันและคดเคี้ยว มีทัศนียภาพที่สวยงามของภูเขาและทรัพยากรป่าไม้ ด้วยระยะทาง ประมาณ 115 กิโลเมตร และสามารถเดินทางเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลอันดามัน หรือเดินทางเป็นวงรอบโดยผ่านจังหวัดระนอง ระยะทางประมาณ 300 กิโลเมตร เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวในการประกอบกิจกรรมภายใน 1 วัน หรือ พักค้างระหว่างเส้นทาง (2 วัน 1 คืน) ภายในแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้แก่ โฮมสเตย์หมู่บ้านคลองเรือ โฮมสเตย์บ้านกลางดง และหน่วยอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำพะโต๊ะ นอกจากนี้เส้นทางดังกล่าวมีศักยภาพในการศึกษาดูงานด้านเกษตรอินทรีย์ ธรรมชาติต้นไม้ และเศรษฐกิจพอเพียง เช่น ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อชุมชนคนอยู่กับป่า ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านกำนันเควี๊ด และศูนย์เรียนรู้กิจกรรมธรรมชาติบ้านลุงนิต หรือเดินทางต่อไปยังแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดระนอง เช่น อุทยานแห่งชาติแหลมสน บ้านม่วงกลวง (มุสลิมโฮมสเตย์) อุทยานแห่งชาติน้ำตกหงาว บ่อน้ำร้อนพรรั้ง เป็นต้น

นอกจากนี้การพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดชุมพร ที่ดำเนินการภายใต้เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดชุมพร เครือข่ายจากภูผาสู่หานที่ เครือข่ายกสิกรรมธรรมชาติ และเครือข่ายธนาคารต้นไม้ ซึ่งเครือข่ายเหล่านี้มีการขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้นแนวทางการพัฒนาโครงข่ายการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอีกทางเลือกหนึ่ง คือ การเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวภายใต้แนวคิด เส้นทางท่องเที่ยวจากภูผาสู่หานที่ หมายถึง การนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์แตกต่างกันเพื่อเป็นจุดขายและเป็นทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยว เช่น เส้นทางจากศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อชุมชนคนอยู่กับป่า บ้านคลองเรือ บ้านกลางดาว อำเภอพะโต๊ะ ศูนย์แหล่งท่องเที่ยวทางทะเล เช่น ชุมชนเกาะพิทักษ์ บ้านท้องตมใหญ่ บ้านโนไร่ แหล่งเรียนรู้ศูนย์เพลิน หรือบ้านปากคลอง เป็นต้น

ดังนั้นด้วยกิจกรรมของเครือข่ายที่มีความเชื่อมโยง สัมพันธ์และพึ่งพากัน จากคนต้นน้ำ คนกลางน้ำ ผู้คนปลายน้ำ อันประกอบด้วยศูนย์เรียนรู้ฯ ต่างๆ ภายในเครือข่ายที่มีองค์ความรู้ที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละศูนย์ฯ เช่น ศูนย์เรียนรู้ฯ เพื่อชุมชนคนอยู่กับป่า , ศูนย์เรียนรู้ฯ บ้านกำนันเคว็ด, ศูนย์เรียนรู้ฯ ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ฯ, ศูนย์เรียนรู้ฯ เพลินชุมพรคานานารีสอร์ท, เป็นต้น ซึ่งศูนย์เรียนรู้ฯ เหล่านี้สามารถส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบการศึกษาดูงานและนำไปสู่การท่องเที่ยวรูปแบบอื่นๆ เช่น โครงข่ายการท่องเที่ยวตามศาสตร์พระราช จากภูผาสู่หานที่ ด้วยรูปแบบการขับเคลื่อนเครือข่ายฯ โดยน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในกิจกรรมของชุมชนสมาชิก ซึ่งเห็นผลเป็นที่ประจักษ์ โดยที่ศาสตร์พระราชให้ความสำคัญกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน บนพื้นฐานของการสร้างไว้ซึ่งภูมิปัญญา วิถีชีวิต และวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของเครือข่ายฯ ที่ต้องการเผยแพร่องค์ความรู้ดังกล่าว ให้กับชุมชนอื่นๆ เพื่อให้เกิดการขยายผลทั่วประเทศ

เอกสารอ้างอิง

- คมิต เขียววิชัย. 2534. หลักนันทนาการ. มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- ครรรชนี เอ็มพันธุ์. 2546. เอกสารประกอบการสอน วิชาการจัดการวางแผนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- นกวรรณ ฐานะกาญจน์. 2545. การติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์การจัดการพื้นที่อนุรักษ์. ใน เอกสารประกอบการบรรยายวิชาการจัดการพื้นที่อนุรักษ์. ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2538. รายงานฉบับสุดท้าย สาระสำคัญประกอบแผนแม่บทเพื่อพัฒนาโครงการการท่องเที่ยวด้านการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จังหวัดเชียงใหม่. เสนอต่อ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.). คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ.
- ศูนย์วิจัยป่าไม้. 2538. โครงการศึกษาการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ: กรณีภาคใต้. คณะวนศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. เสนอต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- สุรเชษฐ์ เขษรุมาส. 2535. “นันทนาการกับป่าไม้ชุมชน” เอกสารการสอนชุดวิชาการป่าไม้ชุมชน. สาขาวิชาการส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- _____. 2545. “คำบรรยายประกอบการสอนวิชา 308531 การจัดการพื้นที่อนุรักษ์. ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- World Commission for the Environment and Development. 1988. Brundtland Report : Our Common Future. pp.29. Madrid, Spain.
- _____. 1997. Sustainable Tourism and Environment. In: International Tourism : a global perspective. 2nd edition. WTO, Spain.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

คู่มือการศึกษา และประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จังหวัดชุมพร

คู่มือการวิเคราะห์แหล่งท่องเที่ยว

(Tourism Site Analysis)

การวิจัยเพื่อการพัฒนาโครงข่ายการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จังหวัดชุมพร และพื้นที่เชื่อมโยง

คำอธิบายคู่มือ

- คู่มือฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นบรรทัดฐานและกรอบการตัดสินใจในการจำแนกเขตการท่องเที่ยวและวิเคราะห์ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวแต่ละประเภท ภายในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติของจังหวัดชุมพร
- คู่มือนี้ใช้ร่วมกับ แบบวิเคราะห์ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว ตามหลักเกณฑ์ของ Recreation Opportunity Spectrum และแบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (Evaluation of Nature-based Tourism Site Potential, ENTSP)

ตอนที่ 1: ข้อมูลเกี่ยวกับที่ตั้งและขอบเขตของแหล่งท่องเที่ยว

1. การเก็บข้อมูลเกี่ยวกับขอบเขตและที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว ให้เก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

- 1.1 ชื่อแหล่งท่องเที่ยว
- 1.2 ที่ตั้งตามเขตการปกครองท้องถิ่น
- 1.3 ที่ตั้งพิกัด (กรณีเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ให้เก็บตำแหน่งจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดเส้นทางและตลอดเส้นทางเป็นระยะๆ ให้ห่างกันไม่เกิน 500 เมตร โดยประมาณ)
- 1.4 การเข้าถึง : ประเภทและระยะทางของเส้นทางที่ไปสู่ฐานทรัพยากรท่องเที่ยวหลัก (เริ่มต้นบันทึกจากเส้นทางสายตรง หรือเส้นทางประเภทสุดท้าย ก่อนเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว)

ประเภทเส้นทาง.....พาหนะ.....ระยะทาง.....เมตร/กม.

ประเภทเส้นทาง.....พาหนะ.....ระยะทาง.....เมตร/กม.

ประเภทเส้นทาง.....พาหนะ.....ระยะทาง.....เมตร/กม.
- 1.5 แหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้เคียง (รัศมี 10 กม.)
- 1.6 หน่วยงานที่รับผิดชอบ
- 1.7 ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการประกอบกิจกรรม
- 1.8 จำนวนนักท่องเที่ยว /เดือน หรือ/ปี (สอบถามจากเจ้าหน้าที่ หรือสถิตินักท่องเที่ยว ในวันธรรมดา วันหยุดราชการ และช่วงฤดูท่องเที่ยว)
- 1.9 ชุมชน/หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือมีส่วนได้ส่วนเสีย (สอบถามจากเจ้าหน้าที่ หรือประชาชนในชุมชน)

ตอนที่ 2: ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว

2.1 ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว ให้เลือกหัวข้อที่ตรงมากที่สุด

☐ น้ำตก	☐ ป่าไม้
☐ หุบเขา	☐ ภูเขา / เนินเขา
☐ หน้าผา	☐ ถ้ำ
☐ ธรณีสถาน	☐ ลำน้ำ
☐ แอ่งน้ำ / อ่างเก็บน้ำ / ทะเลสาบ	☐ บ่อน้ำร้อน
☐ โบราณสถาน / แหล่งโบราณวัตถุ	☐ เส้นทางศึกษาธรรมชาติ
☐ ชุมชน / วัฒนธรรม	☐ เส้นทางเดินป่า
☐ พื้นที่พัฒนา / เขตบริการ	☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....

2.2 ลักษณะเด่นของพื้นที่ / ลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์

2.3 กิจกรรมท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่น.....(พิจารณาจากศักยภาพของพื้นที่/สอบถาม)

2.4 ขนาดเนื้อที่ประกอบกิจกรรมหลัก.....ตร.ม. (วัดขนาดของพื้นที่)

2.5 กิจกรรมการท่องเที่ยวอื่นๆที่มีในพื้นที่ (หากมีมากกว่า 1 ประเภท ให้ระบุลำดับ 1 2 3 หรือ อื่นๆ ในวงเล็บโดย 1 หมายถึง กิจกรรมที่ปรากฏมากที่สุด)

() ปิกนิก	() เที่ยวชมน้ำตก
() ชมทัศนียภาพ / ทิวทัศน์ธรรมชาติ	() เดินป่าระยะไกล (มากกว่า 10 กม. ใน 1 วัน)
() เดินศึกษาธรรมชาติ	() ดูนก
() ถ่ายภาพธรรมชาติ / บันทึกเทปวีดีโอ / เทปเสียงธรรมชาติ	() พักผ่อนในบรรยากาศที่สงบ
() ศึกษา / เที่ยวถ้ำ	() ล่องเรือ/แพศึกษาธรรมชาติ
() ล่องแพ	() ล่องเรือ/แพชมธรรมชาติ
() ศึกษาท้องฟ้าดาราศาสตร์	() ล่องแก่งแบบตื่นเต้นผจญภัย
() ส่องสัตว์	() เล่นน้ำตก / น้ำในแอ่ง หรือลำน้ำธรรมชาติ
() ขี่จักรยานตามเส้นทางธรรมชาติ	() ปีนเขา / ไต่เขา
() ตั้งค่ายพักแรม	() ศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับทรัพยากรทางธรรมชาติ
() อื่นๆ โปรดระบุ	

2.6 ประเภทสิ่งอำนวยความสะดวกที่ปรากฏในแหล่งท่องเที่ยว (เลือกทุกประเภทที่มี)

☐ ถนนลาดยาง / ซิเมนต์ มีทางระบายน้ำ	☐ ถนนลาดยาง/ซิเมนต์ ไม่มีทางระบายน้ำ
☐ ถนนดิน	☐ ลานจอดรถ บดอัด/ลาดผิว มีทางระบายน้ำ
☐ ลานจอดรถ บดอัด / ลาดผิว ไม่มีทางระบายน้ำ	☐ ลานจอดรถ ไม่มีการบดอัด / ลาดผิว
☐ ทางเดินเท้าลาด / เสริมผิวทาง	☐ ทางเดินเท้าไม่ลาด / ไม่เสริมผิวทาง
☐ ทางเดินยกระดับ (board walk)	☐ รั้ว / ราวเกาะ
☐ สะพาน	☐ ท่าจอดเรือ / แพ
☐ ม้านั่ง / เก้าอี้	☐ ชุมนอกหัด
☐ ศาลาชมวิว	☐ ไฟส่องสว่าง
☐ ระบบน้ำใช้	☐ ถังขยะ

☐ ระบบกำจัดขยะ	☐ ระบบบำบัดน้ำเสีย
☐ ห้องสุขา	☐ ห้องอาบน้ำ
☐ สำนักงาน	☐ อาคารสนับสนุน เช่น โรงเก็บพัสดุ
☐ ป้อมยาม	☐ ป้ายให้ข้อมูล / บอกรหัสทาง
☐ ป้ายสื่อความหมาย	☐ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว
☐ เรือนแถวสำหรับผู้มาเยือน	☐ เรือนแถวสำหรับเจ้าหน้าที่
☐ บ้านเดี่ยวสำหรับผู้มาเยือน	☐ บ้านเดี่ยวสำหรับเจ้าหน้าที่
☐ พื้นที่กางเต็นท์	☐ ร้านอาหาร
☐ ร้านจำหน่ายของที่ระลึก	☐ บ้านพักชุมชน (home stay)
☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....	

ตอนที่ 3: การจำแนกเขตท่องเที่ยวตามหลักช่วงชั้นโอกาสนันทนาการ (Recreation Opportunity Spectrum, ROS)

ประเภทของแหล่งนันทนาการ หรือ แหล่งศึกษารวมชาติตามหลักการของ ROS

1 หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวประเภทพัฒนามาก (Developed-D)	พิสัย 1.00 – 1.80
2 หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวประเภทกึ่งพัฒนา (Semi-Developed-SD)	พิสัย 1.81 – 2.60
3 หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวประเภทกึ่งธรรมชาติใช้ยานยนต์ (Semi-Primitive Motorized-SPM)	พิสัย 2.61 – 3.410
4 หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวประเภทกึ่งธรรมชาติไม่ใช้ยานยนต์ (Semi-Primitive Non-Motorized-SPNM)	พิสัย 3.41 – 4.20
5 หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติสัน โคช (Primitive-P)	พิสัย 4.21 – 5.00

3.1 ปัจจัยเกี่ยวกับการเดินทางและการเข้าถึง (Accessibility) (กรณีเส้นทางศึกษารวมชาติ ทิศทางจากทางเข้าเส้นทาง)

3.1.1 ความยากง่ายในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
1	ง่ายและสะดวกมาก
2	ค่อนข้างง่าย
3	ค่อนข้างยาก
4	ลำบาก
5	ลำบากมาก

ระยะเวลาที่ใช้ในการเดินทางจากจุดแรกที่เข้าถึงพื้นที่ไปยังฐานทรัพยากรท่องเที่ยวหลักประมาณ นาที

3.1.2 ประเภทของเส้นทางและพาหนะเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว (วิเคราะห์จากจุดเริ่มต้นเข้าถึงพื้นที่)

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
1	ถนนไฮเวย์ คอนกรีตหรือลาดยาง 4 เชน ขึ้นไป มีเกาะกลางแบ่งถนนชัดเจน พาหนะทุกชนิดเข้าถึงได้
2	มีถนนลาดยาง 2 เชน มีไหล่ถนน พาหนะเข้าถึงได้ทุกชนิด
3	ถนนลาดยางแคบ ไม่มีไหล่ถนน รถอวีเอ็มทีสวนกันได้ หรือเป็นถนนลูกรังเข้า-ออกได้ทุกฤดูกาล และ/หรือ เส้นทางเดินเท้า พาหนะทุกประเภทเข้าถึงได้ ยกเว้นรถบัสขนาดใหญ่

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
4	-ถนนลูกรังที่ไม่สามารถเข้า-ออกได้ทุกฤดูกาล และ/หรือ ถนนดินที่ใช้พาหนะที่ไม่ใช่เครื่องยนต์ และ/หรือ เส้นทางจักรยาน และ/หรือ เส้นทางเดินเท้า
5	ไม่มีถนนเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวโดยตรง ต้องเดินเท้ามากกว่า 1,500 เมตร เส้นทางเดินเท้าที่ไม่มีการพัฒนา

3.1.3 ระดับการพัฒนาของเส้นทางที่ไม่ใช่ยานยนต์ (ถ้าไม่มีปรากฏ ไม่ต้องนำมาพิจารณา)

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
1	เส้นทางเดินเท้า/จักรยานที่พัฒนาแล้วอย่างมาก พบมากกว่าร้อยละ 80 ของระยะทางเส้นทางทั้งหมด เดินสะดวกและง่ายต่อคนทุกกลุ่ม ทุกวัย
2	เส้นทางเดินเท้า/จักรยานที่พัฒนาแล้วอย่างมาก พบตั้งแต่ร้อยละ 50-80 ของระยะทางเส้นทางทั้งหมด
3	เส้นทางเดินเท้า/จักรยานที่พัฒนาแล้วอย่างมาก พบน้อยกว่า ร้อยละ 50 และ/หรือ เป็นเส้นทางที่พัฒนาบ้าง พบประมาณร้อยละ 50 หรือน้อยกว่า มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการป้องกันอันตรายจากการเดินบนเส้นทาง เช่น ขึ้นบันได ราวเกาะ
4	เป็นเส้นทางที่มีการพัฒนาม้าง พบมากกว่า ร้อยละ 50 ของระยะทางทั้งหมด
5	เส้นทางเดินเท้าที่ไม่ได้รับการพัฒนามากกว่าร้อยละ 80 (ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ไม่ได้ลาดพื้นผิวและทำสิ่งอำนวยความสะดวก ประเภทสะพาน หรือราวเกาะไว้) เส้นทางไม่ชัดเจน ขนาดเล็ก นักท่องเที่ยวต้องดูแลความปลอดภัยด้วยตนเอง

3.1.4 ระยะทางของเส้นทางเดินเท้า วิเคราะห์จากจุดสุดท้ายที่รถเข้าถึง

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
1	เดินเท้าถึงแหล่งท่องเที่ยวระยะทางน้อยกว่า 20 เมตร จากที่จอดรถ
2	การเดินเท้าไม่เกิน 100 เมตรจากบริเวณที่จอดรถ
3	การเดินเท้า ไม่เกิน 1,500 เมตร
4	การเดินเท้ามีระยะทางมากกว่า 1,500 เมตร จากบริเวณที่จอดรถ
5	ต้องเดินเท้าไปบนเส้นทางเดินที่ไม่ได้พัฒนา มีระยะทางการเดินมากกว่า 1,500 เมตร

3.2 ความเป็นธรรมชาติและสภาพพื้นที่

3.2.1 ระดับความเป็นธรรมชาติและรูปลักษณะการพัฒนา

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
1	ความเป็นธรรมชาติน้อยมาก มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาพธรรมชาติอย่างเห็นได้ชัดเจน (บอกได้ถึง ความไม่เป็นธรรมชาติอย่างชัดเจน) ไม่ก่อกมลดินและเป็นการพัฒนาอย่างถาวร ระดับการพัฒนาสูง-สูงมาก เส้นรูปแบบ
2	ยังมีความเป็นธรรมชาติบ้าง แต่มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาพธรรมชาติ และ/หรือสร้างเลียนแบบธรรมชาติ มีการพัฒนาแบบถาวรมากกว่า ร้อยละ 80 แต่กลมกลืนกับธรรมชาติ ระดับของการพัฒนาปานกลาง-สูง มีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่จำเป็นและเพื่อความความสะดวกสบาย

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
3	มีสภาพความเป็นธรรมชาติค่อนข้างสูง แต่ยังมีการพัฒนาปรับเปลี่ยนสภาพธรรมชาติอยู่บ้างซึ่งยังพบเห็นการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกดังกล่าวในลักษณะทั้งถาวรและไม่ถาวร หรือกึ่งถาวร โดยสัดส่วนการพัฒนาที่ไม่ถาวรมีสูงกว่า การพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง
4	ความเป็นธรรมชาติสูง มีการปรับเปลี่ยนธรรมชาติบ้างแต่น้อยมาก แทบไม่สามารถระบุได้ มีการปรับเปลี่ยนในลักษณะไม่ถาวร สามารถกลับคืนสู่ความเป็นธรรมชาติได้ไม่ยาก
5	ความเป็นธรรมชาติสูงมาก ไม่มีสิ่งใดแปลกปลอม ไม่มีการพัฒนาใดๆ เว้นแต่เส้นทางที่เข้าถึงซึ่งยังคงความเป็นธรรมชาติ (เส้นทางที่ไม่มีการพัฒนา)

3.2.2 ขนาดเนื้อที่ที่มีการพัฒนา

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
1	ขนาดเนื้อที่ที่มีการพัฒนามีมากกว่า ร้อยละ 50 ของเนื้อที่แหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด
2	ขนาดเนื้อที่ที่มีการพัฒนาประมาณร้อยละ 21-50
3	ขนาดเนื้อที่ที่มีการพัฒนาประมาณร้อยละ 11-20
4	ขนาดเนื้อที่ที่มีการพัฒนาประมาณร้อยละ 10 หรือน้อยกว่า แต่ยังพบเห็นพื้นที่ที่มีการพัฒนาอยู่
5	ไม่มีพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนา

3.2.3 วัตถุประสงค์ของสิ่งอำนวยความสะดวก

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
1	สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่จำเป็นและเพื่อความสะดวกสบายมาก สำหรับคนทุกประเภท
2	สะดวกสบายปานกลาง – มาก เน้นสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน ป้องกันอันตรายแก่นักท่องเที่ยว และความสะดวกสบาย เช่น ห้องสุขา ศาลานั่งพักผ่อน ถึงขยะ
3	เน้นความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวและป้องกันผลกระทบต่อพื้นที่ เช่น รวเกาะ สะพานข้ามน้ำ ถึงขยะ มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นและจำกัดจำนวน
4	เน้นการป้องกันผลกระทบต่อพื้นที่ และป้องกันอันตรายสำหรับนักท่องเที่ยวบ้าง
5	ไม่มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก เว้นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นเส้นทางเดินป่า อาจพบสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทป้ายสื่อความหมายในบริเวณจุดเริ่มต้นเส้นทางและจุดปลายทาง

3.3 ลักษณะประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับ

3.3.1 ระดับการพึ่งพาตัวเอง (วัดจากลักษณะกิจกรรมการท่องเที่ยว และการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกจากการท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่ นักท่องเที่ยวได้ใช้ทักษะในการประกอบกิจกรรมและการพึ่งพาตนเองในระดับใด)

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
1	มีการพึ่งพาตนเองในการประกอบกิจกรรมน้อยมาก เนื่องจากมีสิ่งอำนวยความสะดวกทุกประเภท
2	มีการพึ่งพาตนเองในการประกอบกิจกรรมน้อย เนื่องจากมีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานที่จำเป็น
3	มีการพึ่งพาตนเองในการประกอบกิจกรรมระดับปานกลาง มีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานที่จำเป็นบ้าง และมีความเหมาะสมกลมกลืนกับสภาพพื้นที่
4	มีการพึ่งพาตนเองในการประกอบกิจกรรมระดับสูง สิ่งอำนวยความสะดวกมีเพียงเพื่อป้องกันผลกระทบต่อพื้นที่ และป้องกันอันตรายสำหรับนักท่องเที่ยว

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
5	มีการพึ่งพาตนเองในการประกอบกิจกรรมสูงมาก และต้องใช้ทักษะความชำนาญในการประกอบกิจกรรมเฉพาะตัว

3.4 ระดับการควบคุมนักท่องเที่ยว / ควบคุมกิจกรรมการใช้ประโยชน์ โดยหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบพื้นที่

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
1	พบเห็นเจ้าหน้าที่ตรวจตราหรืออยู่ในพื้นที่ตลอดเวลา มีป้ายเตือนอันตราย และเงื่อนไขการใช้พื้นที่
2	พบเห็นเจ้าหน้าที่ตรวจตราเป็นส่วนใหญ่ ให้ความรู้ถึงปลอดภัยและเชื่อมั้กับนักท่องเที่ยว
3	ไม่มีเจ้าหน้าที่ประจำ มีป้ายสื่อความหมาย เช่น ป้ายเตือน ป้ายระบุเงื่อนไขการใช้พื้นที่ และวิธีการรักษาสิ่งแวดล้อม
4	ไม่มีเจ้าหน้าที่ประจำ มีป้ายสื่อความหมายที่อาจเตือนเกี่ยวกับอันตรายที่อาจเกิดขึ้น
5	ไม่มีป้ายหรือเจ้าหน้าที่ดูแลประจำ และ/หรือ มีเจ้าหน้าที่พาเดินไปยังแหล่งท่องเที่ยวเพื่อรักษาความปลอดภัย นักท่องเที่ยวต้องรู้จักรับผิดชอบตนเองและมีทักษะในการเผชิญหน้ากับสภาพธรรมชาติที่อาจเกิดอันตรายได้ เช่น เดินริมผา โดยไม่มีราวเกาะ และป้ายเตือน เดินข้ามน้ำเชี่ยว โดยไม่มีสะพานและป้ายเตือน หรือเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัย

ตอนที่ 4 การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว (Evaluation of Nature-based Tourism Site Potential, ENTSP)

ค่าระดับศักยภาพของแหล่งนันทนาการ

1.00 – 1.66 = Low Potential หรือ ศักยภาพต่ำในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว

1.67 – 2.33 = Moderate Potential หรือ ศักยภาพปานกลางในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว

2.34 – 3.00 = High Potential หรือ ศักยภาพสูงในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว

4.1 ด้านทรัพยากร

4.1.1 ความมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและดึงดูดใจ

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
1	เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความสนใจ แต่ไม่ได้มีความโดดเด่นอย่างชัดเจน สามารถพบเห็นลักษณะแบบเดียวกันได้ตามที่ต่างๆ ได้ไม่ยากนัก
2	เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่น มีคุณค่าทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ หรือวัฒนธรรมแต่ก็ยังสามารถพบเห็นลักษณะในรูปแบบเดียวกันในสถานที่อื่นได้บ้าง
3	เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั่วไป และมีความเป็นธรรมชาติสูง

4.1.2 ความอุดมสมบูรณ์ของพืชพรรณ (พิจารณาตามสภาพป่า) (Ecotourism)

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
1	ความอุดมสมบูรณ์ของสังคมพืชต่ำ ปรางูร่องรอยการทำลาย หรือความเสื่อมโทรมอย่างชัดเจน
2	ความอุดมสมบูรณ์ของสังคมพืชค่อนข้างสูง ต้นไม้ขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ ปรางูร่องรอยการทำลาย และบางส่วนของพื้นที่มีการสูญเสียสภาพเดิม

3	ความอุดมสมบูรณ์ของสังคมพืชอยู่ในระดับสูง ไม่มีร่องรอยการถูกทำลาย พืชพรรณตามธรรมชาติปกคลุมอยู่อย่างหนาแน่น มีพันธุ์ไม้ท้องถิ่นที่หายาก / ใกล้เคียงพันธุ์ปรากฏอยู่ในพื้นที่

4.1.3 โอกาสในการพบเห็นสัตว์ป่า (พิจารณาจากการสำรวจในพื้นที่ ควบคู่กับการสอบถามเจ้าหน้าที่ (Ecotourism))

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
1	มีโอกาสในการพบเห็นสัตว์ป่าหรือร่องรอยของสัตว์ป่า นก ผีเสื้อและแมลง ไม่เกิน 10 ชนิด
2	มีโอกาสในการพบเห็นสัตว์ป่าและร่องรอยของสัตว์ป่าขนาดเล็ก นก ผีเสื้อและแมลง หรือสัตว์ที่ใกล้สูญพันธุ์ ไม่เกิน 20 ชนิด
3	มีโอกาสในการพบเห็นสัตว์ป่าและร่องรอยของสัตว์ป่าทั้งขนาดเล็ก ขนาดใหญ่ สัตว์ป่าหายาก นก ผีเสื้อและแมลง หรือสัตว์ที่ใกล้สูญพันธุ์ ตั้งแต่ 20 ชนิด ขึ้นไป

4.1.4 ทัศนียภาพและสภาพภูมิทัศน์ของทรัพยากรท่องเที่ยว

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
1	สภาพภูมิทัศน์แบบธรรมชาติ ไม่มีความโดดเด่น หรือขาดความงามตามธรรมชาติ
2	สภาพภูมิทัศน์ค่อนข้างสวยงาม แต่ไม่โดดเด่นมากนัก สามารถทำให้เกิดความประทับใจ สบายตาพอควร
3	องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมโดดเด่นสวยงามเป็นพิเศษ ทัศนียภาพก่อให้เกิด ความประทับใจเป็นอย่างยิ่ง

4.1.5 รูปแบบกิจกรรมมีความเหมาะสมและสัมพันธ์กับสภาพพื้นที่

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
1	รูปแบบกิจกรรมไม่เหมาะสมและมีความขัดแย้งกับสภาพพื้นที่อย่างฉับเชิง
2	รูปแบบกิจกรรมส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ และเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ แต่ยังคงปรากฏกิจกรรมบางประเภทที่เกิดความขัดแย้งระหว่างกิจกรรม
3	รูปแบบกิจกรรมมีความสัมพันธ์ และเหมาะสมกับพื้นที่ รวมทั้งมีความเชื่อมโยงและสนับสนุนกัน

4.1.6 ความหลากหลายของกิจกรรม (Nature Tourism / Ecotourism)

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
1	พื้นที่มีศักยภาพต่ำ สามารถประกอบกิจกรรมได้ไม่เกิน 1 ประเภท
2	พื้นที่มีศักยภาพปานกลาง เอื้อโอกาสให้นักท่องเที่ยวสามารถเลือกประกอบกิจกรรมได้ 2-3 ประเภท
3	พื้นที่มีศักยภาพสูง เอื้อโอกาสให้นักท่องเที่ยวสามารถเลือกประกอบกิจกรรมได้ตั้งแต่ 4 ประเภทขึ้นไป

4.1.7 สภาพภูมิอากาศเหมาะสมกับพื้นที่

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
1	อากาศถ่ายเทไม่สะดวก รู้สึกอึดอัดขณะประกอบกิจกรรม
2	อากาศถ่ายเทในบางช่วงเวลา จากกระแสลมพัด แต่ยังคงรู้สึกอึดอัดขณะประกอบกิจกรรม
3	อากาศถ่ายเทได้ดี และรู้สึกเย็นสบายขณะประกอบกิจกรรม

4.1.8 การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Nature Tourism)

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
1	มีทางเข้า - ออก แต่มีความยากลำบาก ผิวดถนนขรุขระ เป็นหลุมเป็นบ่อ ไม่สามารถใช้ได้ทุกฤดูกาล ไม่มีป้ายบอกทางที่ชัดเจน ไม่มีบริการ รถ/เรือสาธารณะ
2	มีทางเข้า - ออก แต่มีความสะดวกปานกลาง ผิวดถนนขรุขระ เป็นหลุมเป็นบ่อ แต่สามารถใช้ได้ทุกฤดูกาล มีป้ายบอกทางเป็นบางช่วงและมีบริการรถ/เรือสาธารณะ ในบางเวลาเท่านั้น
3	มีทางเข้า - ออก สะดวกสบายมาก สามารถเข้าถึงได้โดยง่าย ผิวดถนนคอนกรีตหรือลาดยาง สามารถใช้ได้ทุกฤดูกาล มีป้ายบอกทางชัดเจนตลอดทาง มีบริการรถ/เรือ สาธารณะประจำโดยมีเวลาเข้า-ออกแน่นอน

4.1.9 การได้พึ่งพาตนเอง (Adventure Tourism)

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
1	การพึ่งพาตนเองในการประกอบกิจกรรมน้อย เนื่องจากมีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานที่จำเป็น
2	มีการพึ่งพาตนเองในการประกอบกิจกรรมปานกลาง สิ่งอำนวยความสะดวกมีเพียงเพื่อป้องกันผลกระทบต่อดินที่ และป้องกันอันตรายสำหรับนักท่องเที่ยว
3	มีการพึ่งพาตนเองในการประกอบกิจกรรมสูง และต้องใช้ทักษะความชำนาญในการประกอบกิจกรรมเฉพาะตัว

4.1.10 โอกาสในการได้รับประสบการณ์ตื่นเต้นและ ทำทาย (Adventure Tourism)

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
1	ทรัพยากรเอื้อให้การประกอบกิจกรรมมีความน่าตื่นเต้นและทำทายต่ำ
2	ทรัพยากรเอื้อให้การประกอบกิจกรรมมีความน่าตื่นเต้นและทำทายปานกลาง
3	ทรัพยากรเอื้อให้การประกอบกิจกรรมมีความน่าตื่นเต้นและทำทายสูง

4.2 ด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และการสื่อความหมาย

4.2.1 ความกลมกลืนของสิ่งอำนวยความสะดวก

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
1	สิ่งอำนวยความสะดวกหรือ สิ่งก่อสร้างไม่เหมาะสมและมีภาพลักษณ์ที่ขัดแย้งกับสภาพสิ่งแวดล้อมอย่างสิ้นเชิง
2	สิ่งอำนวยความสะดวกหรือ สิ่งก่อสร้าง มีความเหมาะสม และได้รับการออกแบบให้กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม แต่ยังไม่สามารถส่งเสริมคุณค่าให้กับแหล่งท่องเที่ยวได้
3	มีการวางแผนการจัดการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเหมาะสม ได้รับการออกแบบให้กลมกลืนกับสิ่งแวดล้อม สามารถสะท้อนถึงความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ทางธรรมชาติ หรือของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

4.2.2 ความเพียงพอของสิ่งอำนวยความสะดวก (Nature Tourism/Adventure Tourism)

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
1	ไม่มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานที่จำเป็นเพื่อรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยว
2	มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานไว้รองรับตามความจำเป็น และไม่เพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยว
3	มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวครบทุกประเภท

4.2.3 คุณภาพสิ่งอำนวยความสะดวกด้านประโยชน์ใช้สอย

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
1	สิ่งอำนวยความสะดวกส่วนใหญ่ไม่มีคุณภาพ ขาดการบำรุงรักษา
2	สิ่งอำนวยความสะดวกส่วนใหญ่มีคุณภาพ แต่ไม่สามารถรองรับการใช้ประโยชน์ได้ทั้งหมด
3	สิ่งอำนวยความสะดวกมีคุณภาพ สามารถรองรับกิจกรรมการใช้ประโยชน์ได้ครบทุกประเภทที่มี

4.2.4 การจัดการด้านความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
1	ไม่มีมาตรการในการควบคุมดูแลรักษาความปลอดภัย และไม่สามารถให้ความรู้ถึงความปลอดภัยและความมั่นใจในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว
2	มีเจ้าหน้าที่คอยดูแล หรือมีการติดตั้งป้ายและสัญญาณเตือนภัยในบริเวณที่มีโอกาสเกิดอันตรายแต่ไม่ทั่วถึง และไม่สามารถให้ความรู้ถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวเท่าที่ควร
3	มีการจัดการด้านความปลอดภัย มีการจัดแผนงานและอุปกรณ์เครื่องมือต่างๆ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ที่มีความพร้อม ได้รับการอบรมด้านความปลอดภัยเป็นอย่างดี เพื่อรองรับหรือแก้ไขสถานการณ์ในกรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน มีการลงทะเบียนประวัตินักท่องเที่ยว มีการติดตั้งป้ายเตือนภัย เน้นนำและประชาสัมพันธ์ด้านความปลอดภัยอย่างเหมาะสมเพียงพอ สามารถสร้างความรู้สึกปลอดภัย และมั่นใจในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

4.2.5 คุณภาพในการให้บริการ

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
1	ไม่มีการให้บริการและอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยว หรือไม่สามารถสร้างความรู้สึกที่ดีต่อการได้มาเยือน
2	มีการให้บริการแต่ขาดการจัดการเมื่องานที่รับผิดชอบในแต่ละส่วนงาน การประสานงานด้านต่างๆ ไม่สะดวกเท่าที่ควร
3	มีการจัดการด้านการบริการนักท่องเที่ยวไปเป็นอย่างดี การประสานงานสามารถทำได้อย่างรวดเร็ว มีการให้บริการด้านข้อมูลข่าวสารและการบริการพื้นฐานที่จำเป็น สามารถสร้างความรู้สึกที่ดีและประทับใจในการเข้ามาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวนั้น

4.2.6 รูปแบบ เนื้อหา ความรู้และวิธีการสื่อความหมาย (Ecotourism)

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
1	ไม่มีการจัดการด้านสื่อความหมาย เพื่อรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยว ในการศึกษาเรียนรู้ ขณะที่พื้นที่มีความเหมาะสมและมีศักยภาพเพียงพอในการประกอบกิจกรรม
2	มีการจัดการสื่อความหมายอยู่บ้าง ทั้งประเภทการสื่อความหมายโดยใช้คนและไม่ใช้คนหรือแบบผสมผสาน แต่ขาดความน่าสนใจ เพราะการออกแบบและจัดทำ ขาดความประณีต หรือไม่หลากหลาย
3	มีการจัดการด้านการสื่อความหมาย ซึ่งถูกออกแบบและจัดทำขึ้นอย่างประณีต มีการศึกษาและจัดทำโปรแกรมการสื่อความหมายที่หลากหลายทั้งประเภทการสื่อความหมายโดยใช้คนและไม่ใช้คนหรือแบบผสมผสาน ส่งผลให้นักท่องเที่ยวได้รับประโยชน์และความเพลิดเพลินจากการท่องเที่ยว

4.3 ด้านการจัดการผลกระทบสิ่งแวดล้อม

4.3.1 การจัดแบ่งเขตพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการท่องเที่ยว (Zoning)

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
1	ไม่มีรูปแบบการจัดแบ่งเขตพื้นที่
2	การจัดแบ่งเขตพื้นที่การจัดการยังไม่ชัดเจน พื้นที่ถูกแบ่งออกเป็นเขตต่างๆ อย่างหลวมๆ ไม่สามารถควบคุมกิจกรรมให้เหมาะสมสอดคล้องกับเขตที่จำแนกได้
3	มีการจัดแบ่งเขตพื้นที่การจัดการอย่างชัดเจน ตามรูปแบบความสำคัญของระบบนิเวศและกิจกรรม สามารถควบคุมพื้นที่และการใช้ประโยชน์ ไม่ให้เกิดผลกระทบ หรือเกิดผลกระทบขึ้นน้อยที่สุดต่อทรัพยากรในพื้นที่

4.3.2 การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวในการประกอบกิจกรรม (CC)

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
1	ไม่มีมาตรการในการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสม สัมพันธ์กับขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวก
2	มีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสม สัมพันธ์กับขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวก แต่ยังขาดมาตรการในการควบคุมที่เข้มงวด
3	มีมาตรการในการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวเหมาะสมและสัมพันธ์กับขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกและมีมาตรการ ในการควบคุมที่เข้มงวดและจริงจัง

4.3.3 มาตรการเฝ้าระวังและป้องกันผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
1	ไม่มีมาตรการ ในการดูแลเฝ้าระวังและป้องกันผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม และสังคมในแหล่งท่องเที่ยว
2	มีมาตรการ ในการดูแลเฝ้าระวังและป้องกันผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม และสังคมในแหล่งท่องเที่ยว <u>น้อย</u> หรือมีเพียงการติดตั้งป้ายแนะนำ ข้อควรปฏิบัติ และระเบียบข้อบังคับ แต่ไม่มีการดำเนินการอย่างจริงจัง
3	มีการตรวจสอบทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ จัดทำรายการและมีการศึกษาประเมินผลกระทบจากกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวต่อทรัพยากรธรรมชาติและสังคม ตลอดจนมีการกำหนดมาตรการในการป้องกันรักษาทรัพยากรอย่างเหมาะสม มีการติดตั้งป้ายแนะนำ และประชาสัมพันธ์ถึงข้อควรปฏิบัติ และระเบียบข้อบังคับภายในพื้นที่อย่างจริงจัง

4.3.4 การจัดการขยะและของเสีย

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
1	ไม่มีอุปกรณ์รองรับขยะ ปล่อยให้นักท่องเที่ยวทิ้งขยะ ใดไม่มีเจ้าหน้าที่ดูแลและป้ายเตือน
2	มีอุปกรณ์รองรับขยะและของเสีย แต่ไม่เพียงพอกับปริมาณขยะและของเสียที่เกิดขึ้นภายในแหล่งท่องเที่ยว
3	มีอุปกรณ์รองรับขยะและของเสีย เพียงพอและเหมาะสม การออกแบบภาชนะกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม มีระบบเก็บแยกชนิดขยะหรือมีการนำกลับมาใช้ใหม่ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง

4.4 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

4.4.1 โอกาสในการเข้าร่วมดำเนินการและตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยว (Ecotourism)

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
1	คนในชุมชนไม่มีโอกาสได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการ แสดงความคิดเห็นหรือตัดสินใจ ในการร่วมพัฒนาการท่องเที่ยว ทั้งที่การบริหารจัดการสามารถรองรับกิจกรรมด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนได้
2	คนในชุมชนมีส่วนร่วมเป็นตัวแทนของชุมชน เข้าร่วมในคณะกรรมการ หรือการประชุมรับฟังความคิดเห็น เพื่อพิจารณาให้ข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็น ความต้องการของชุมชนในโครงการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน
3	มีการดำเนินการจัดการการท่องเที่ยว ร่วมกันกับหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน เป็นการมีส่วนร่วมที่ชุมชนมีอำนาจในการตัดสินใจ ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวร่วมกับหน่วยงานของรัฐ เพื่อประโยชน์ของชุมชนและสังคมโดยรวม

4.4.2 การมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์ (Ecotourism)

ระดับคะแนน	ลักษณะบ่งชี้
1	ประชาชนในท้องถิ่นไม่มีส่วนได้รับผลประโยชน์ หรือได้รับในระดับต่ำ และยังเสียเปรียบองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้องจากการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่
2	ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนได้รับผลประโยชน์บ้าง จากการพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐาน ในการหารายได้จากกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว
3	การพัฒนาด้านการท่องเที่ยว และสาธารณูปโภคที่สร้างขึ้น เป็นการเอื้อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์อย่างเต็มที่ ในการทำงานหรือหารายได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ภายใต้กฎระเบียบและกติกา

ภาคผนวก ข

ภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติภายในจังหวัดชุมพรที่มีศักยภาพระดับสูง

ภาคผนวก ข ภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติภายในจังหวัดชุมพร ที่มีศักยภาพระดับสูงและระดับศักยภาพ

ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	ประเภทแหล่งท่องเที่ยว ตามสถานภาพปัจจุบัน	ROS	สถานภาพแหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน						
			ทรัพยากร	สิ่งอำนวยความสะดวก	ผลกระทบสิ่งแวดล้อม	การมีส่วนร่วมของชุมชน	คะแนนรวม		
ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพลิน (ชุมพรคานาน่า)	NT	D (1.17)	2.67 (H)	3.00 (H)	2.75 (H)	-	2.80		
			NT	SD (2.08)	2.83 (H)	2.80 (H)	2.25 (M)	-	2.67

ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	ประเภทแหล่งท่องเที่ยว ตามสถานภาพปัจจุบัน	ROS	สถานภาพแหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน				
			ทรัพยากร	สิ่งอำนวยความสะดวก	ผลกระทบ สิ่งแวดล้อม	การมีส่วนร่วม ของชุมชน	คะแนนรวม
ศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงภายในโครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ ตามแนวพระราชดำริ	NT	D (1.63)	3.00 (H)	2.60 (H)	2.25 (H)	-	2.67
อุทยานแห่งชาติแหลมสน	NT	SD (2.33)	2.67 (H)	2.80 (H)	2.25 (M)	-	2.60

ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	ประเภทแหล่งท่องเที่ยว ตามสถานภาพปัจจุบัน	ROS	สถานภาพแหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน				
			ทรัพยากร	สิ่งอำนวยความสะดวก	ผลกระทบ สิ่งแวดล้อม	การมีส่วนร่วม ของชุมชน	คะแนนรวม
ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง (บ้านกำนันเควี๊ด)	NT	SD (1.83)	2.67 (H)	2.80 (H)	2.25 (M)	-	2.60
ศูนย์เรียนรู้วิถีกรรมธรรมชาติ (สวนลุงนิล) พิษคอนโด 9ชั้น	NT	SD (1.83)	2.33 (M)	2.80 (H)	2.50 (H)	-	2.53

ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	ประเภทแหล่งท่องเที่ยว ตามสถานภาพปัจจุบัน	ROS	สถานภาพแหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน				
			ทรัพยากร	สิ่งอำนวยความสะดวก	ผลกระทบสิ่งแวดล้อม	การมีส่วนร่วมของชุมชน	คะแนนรวม
ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนต้นแบบบ้านพะงุ้น (บ้านป้านวย)	NT	SD (1.83)	2.33 (M)	3.00 (H)	2.25 (H)	-	2.53
ชุมชนบ้านเกาะพิทักษ์ (โฮมสเตย์เกาะพิทักษ์)	ET	SD (1.92)	2.86 (H)	3.00 (H)	2.25 (M)	3.00 (H)	2.78

ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	ประเภทแหล่งท่องเที่ยว ตามสถานภาพปัจจุบัน	ROS	สถานภาพแหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน				
			ทรัพยากร	ตั้งจำนวน ความสะดวก	ผลกระทบ สิ่งแวดล้อม	การมีส่วนร่วม ของชุมชน	คะแนนรวม
ชุมชนบ้านคลองเรือ	ET	SPM (2.83)	2.86 (H)	3.00 (H)	2.25 (M)	3.00 (H)	2.78
ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อชุมชนคนอยู่กับป่า	ET	SD (2.17)	2.71 (H)	2.80 (H)	2.75 (H)	2.50 (H)	2.72